A

1338

I

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARVM HVNGARICAE
MDCCCXXVI

1963

FOTO
N.R.

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1887

KÉZIRATOK

FOLYTATÁS

Tekintetes Akadémia!

Alólirt a Budapesti-Képzőben pályamunkák bírálatára kinevezett pályabirák ezúton van szerencsém tisztelettel jelenteni:

A folyóban pályamunkák (számszerint 13) nagyobb része oly silány, hogy annak szerzőjére nem ajánlunk. Van azonban közöttük négy, melyek szerzőjét számukra szerkesztő nagyobb mértékben megkülönböztetik, és egyik munkát jót kimagaslik közülök. E kiválóbbak közül kitüntetésre méltónak találtuk a I, X, XI és a VII számú. A három utóbbi közül a X-ik számú ugyan szépen van kivitelezve, de a tárgy nem alkalmas arra, hogy a művész tehetségét kellőleg érvényesíthesse. Az utóbbi a VII számú, melynek címe „A porból", allegorikus ábrázolása a fiatal lélek mindennapi küzdelmeinek, bolygóbb régiókba vágyainak. De ez sem elégíti ki teljesen a bírálót, mert a kivitelezés nincsen arányban a költői eszmével. Végül a XI számú, melynek címe „Ébredés" (Lenau után fordítva), szép ötletet tüntet fel, de a kivitelezés nem elég gondos és részletező. Ezeknek tehát a IV számú munka, mely „Ébredés" (Lenau után fordítva) címet viseli, mutatkozik a legjobbnak, mert a tárgy legalább nincs az ötlet által elnyomva, sőt ellenkezőleg, a művész tehetségét kellőleg érvényesíthette. Ezen munka szerzőjének tehát a Tekintetes Akadémia figyelmébe ajánlom.

Budapesten Május 20-án 1887.

A Tekintetes Akadémiának

alázatos szolgája

Lotz Károly m. k.

tag.

934

1887

Jelentés

a Bézsán jutalomdíjra hirdetett mathematikai-physikai pályázat eredményéről.

A m. tud. Akadémia 1884 évi nagygyűlésén a III. osztálytól következő pályakérdés tüzetett ki.

„Az elektrodinamométer mechanikája mindeddig nincsen szigorúan megállapítva, a minek oka az, hogy a lineár vezetőkben indukált elektromos áram szimultán differenciál egyenletei eddigelé csak néhány egyszerű esetben nyertek megoldást."

„Kívántatik ezen egyenletek oly általánosabb alakjainak integrálása, melyek a dinamométer szigorú elméletét adják."

„Az elméleti eredmények igazolására szolgáló mérési kísérleti összehasonlításokat és méréseket kívánatosnak ugyan, de a díj tisztán elméleti pályamunkáért is oda ítélhető."

„Határnap 1886 deczember 31.

„Jutalma a Bézsán-alapítvány-ból 1200 frt. aranyban.

A jutalom csak önálló becsű munkának adatik ki."

A kitűzött határnapig egy pályamű érkezett be. Czime: az elektrodinamometer általános elmélete. Jeligéje: „Mert a Betű megöl, de a Szellem megelevenit." Terjedelme 171 ívrétű oldal, s ebből 24 oldal az előszóra és tartalomjegyzékre, 147 oldal pedig a pályamű szövegére esik.

A szerző szakszerű alapossággal és kiváló szorgalomra valló tüzetességgel tárgyalja a kérdést; a megoldásra a perturbációk elméletéből ismert módszert alkalmazza, s megmutatja, hogy a kész módszerek felhasználása s a szokásos megközelitések e téren mire vezethetnek. Ltal egy az elméleti tárgyalásból kifejthető s eddig észre nem vett jelenségre: az elektrodinamikus resonanczára.

A kérdés végleges megoldását azonban nem adja, sem egyes esetekre, sem az általános esetre; a differenczial-egyenletek megoldása szempontjából a régibb módszereken tul nem emelkedik s a végkövetkeztetéseket nem állitja egy oda, hogy kisérletileg is igazolhatók volnának.

A pályamű mindamellett arról tesz tanuságot, hogy szerzője a kérdéssel bírható szakszerüséggel bir foglalkozni, s hogy tovább folytatva megkezdett kutatásait s nevezetesen a differenczial-egyenletek megoldására uj módszert talál, kitartása és fáradozása jutalmául teljes sikerre is fog számit-

hatni.

Mindezeknél fogva a „Betü megöl, de a szellem megelevenit" jeligéjü pályamüvet a jutalomdijra érdemesnek itéljük s a jutalomdij kiadását indítványozzuk.

Budapesten 1887 május 3-án.

Szily Kálmán

Rátz László

König Gyula

III oszt. 1887 május 10 4 Ért

nagygyűlési osztályülés

Deman pestalomtétel

935

1887

Közöltetett a pályanyertes szerzővel

Pest, 1887. május 20.

Gy.

3

A Nemzetgazdasági és Statisztikai Bizottság
1887. máj. 3-kán d. u. 5 órakor tartott ülésének
Jegyzőkönyve.

Jelen voltak: Trefort Ágost elnöklete alatt: Bedő Albert, Jekelfalussy József, Lukács Antal, Jegyző Körösi József.

47. Előadó bemutatja a bizottság ügykezelését, nevezetesen az összes iratokat, melyek a bizottságnak 1860-ban történt alapításáig visszamennek, az iktató, kiadó és másoló könyveket, az utalványkönyvet, valamint a bizottságnak eddig összegyűjtött kiadványait. Jelenti, hogy a mintegy 500-ra rugó irománykészlet teljes lajstromozása és tárgy szerint egybeállítása a rendező alatt be lesz fejezve.

Tudomásul vétetik.

48. Előadó bemutatja a bizottság működéséről készült éves jelentését.

Tudomásul vétetik.

49. A főtitkári hivatal, az első magy. ált. biztosító társaság díja érdekében hozzáintézett kérdésre arról értesít, hogy a bizottság hivatva van arra, miszerint ezen díj kitűzéséről évenként és így a folyó évben is gondoskodjék. Előadó ennek következtében a következő kérdés kitűzését ajánlja: „A magyar mezőgazdaságnak termelési viszonyai az utolsó két évtized alatt. Különös tekintettel a termelési költségekre és a jövedelmezőségre. Fejtessék ki a fontosabb termékek termelési költsége az ország különböző részeiben, tekintettel a különféle művelési rendszerekre, mint pld. kisbirtok, nagybirtok, feles gazdálkodás, bérlet, stb."

A bizottság a kérdést igen alkalmasnak találja, azonban nem hiszi, hogy akadhatna valaki, a ki az egész ország termelési viszonyait ösmerhetné, miértis a kérdést az ország különféle vidékei szerint feldarabolandónak és későbbi pályakérdések kitűzésénél ismétlendőnek tekinti. Ez alkalommal a pályakérdés Erdélyre szóló korlátok.

50. A II. osztály felhívja a bizottságot az Ullmann Károly-féle 360 arany frs díj kitűzésére.

Bedő Albert indítványára a következő kérdés javaslattétetik: „Magyarország közös összegi állapotának ösmertetése; a bajok okai és a javulás föltételei."

51. Olvastatik Keltai Ferenc és Jekelfalussy József urak jelentése az iskolai takarékpénztárak ügyében.

A bizottság hozzájárul azon nézethez, hogy a M. T. Akadémia alapszabályainak értelmében csakis a tudomány és irodalom magyar nyelven való művelésére és terjesztésére van hivatva és így hatáskörén kívül esik, hogy valamely gyakorlati kérdéssel szemben mint irodalmi világ, állást foglaljon. A főtitkári hivatalhoz intézendő jelentésben kifejezés adandó azon kétségnek is, vajjon az iskolai takarékpénztárak intézményének megítélésére a bizottság illetékes-e. Az iskolai takarékpénztárak pénzügyi szempontból semmiféle jelentőséggel nem bírnak. Ez intézmény egész jelentősége annak paedagogiai hatásában keresendő. Ebbeli jelentőségének megbirálására azonban nem a bizottság, hanem a II. osztály látszik illetékesnek.

Németh … velét, mely … forduló … ez Akad… leg megy…

se több … adó nyo… a vállal… nyilván…

megye … az arva… Hont m… Bertal… folkért… érdekl… gye ér… urakh… ről Zs… megye … Svábe… ajánlt… azonba… ka tan… sítést …

52. A főtitkári hivatal átteszi Németh Károly vaskereskedővegéd levelét, melyben az a szalmájában előforduló műkifejezések összegyüjteményét az Akadémiának megbirálásra, esetleg megszerzésre felajánlja.

A gyüjtemény megbirálására a nyelvészeti osztály lévén illetékes, az ügyirat e célra a főtitkári hivatalhoz visszaterjesztendő.

53. A nemzetiségi megjelenés több hónap óta szünetelvén, a kiadó nyomda részéről ezen fenakadás a vállalatra nézve kedvetlenneknek nyilvánittatván,

felhivatnak Heltai Jeremiás ür, hogy Smith munkájának meglevő fordítását azonnal, Láng József ür pedig, hogy Ricardonak az évdereka számára igért forditását azon időtájban Kautz Gyula alelnök úrnak átküldjék.

54. Elnök jelenti, hogy Arva megye leirására Kubinyi Miklós, az arvamegyei irodalom igazgatóját, Hont megye leirását illetőleg Flachy Bertalan hontmegyei tanfelügyelőt felkérte; hogy továbbá Trencsén megye érdekében Kubicza Pál, Szepes megye érdekében gr. Csáky Albin főispán urakhoz fordulván, az előbbi részéről Zsámboky Emil, Trencsén megye alispánja, az utóbbi részéről Svaby Frigyes megyei levéltárnok ajánltatik. Az utóbbi tekintetében azonban a főispán ur előbb a munka tartalma iránt részletesebb értesitést tart szükségesnek.

Elnök úrnak a bizottság érdemében tett szives intézkedései helyeslő tudomásul vétetnek; Zsámboky Emil alispán ur Trencsén megye leirására felfog kéretni, mig Svaby Frigyes ur-nak az előadó részéről terjedelmesebb munkaprogramm küldendő.

55. Előadó jelenti, hogy Szmrecsányi Kristóf úr Lipto megye ösmertetését tekintettel az idény előhaladottságára, az őszre kivánna halasztani, szintugy, hogy a felolvasások rendező bizottság által kizárott Pesnát István úr, ki a kormány megbizásából több hónapig Amerikában utazott és ott a földmivelés és a malomiparral behatóan foglalkozott vala, a következő kérdésről szeretne felolvasást tartani: „A magyar malomipar állása a világpiacon, különös tekintettel az amerikai versenyre." Végül jelenti, miszerint Berzevitzy Albert államtitkár úr szives volt Város megye leirására elkalmas egyén kiszemelését magára vállalni.

Helyeslőleg tudomásul vétetik.

56. Előadó jelenti, hogy ily formán az őszi idényre március hét, sőt Kővári László nak, az erdélyi pinczegyletről bejelentett értekezésével nyolcz (közöttük hat honösmertető) felolvasás van kilátásba véve, azonfelül pedig három bizottsági tag is igérkezett felolvasásra, anélkül azonban, hogy annak tárgyát bejelentette volna. Eszerint, ha havonként csak egy előadási tartatnék, az egész idény máris be volna töltve; egyuttal bemutatja az Athenaeumnak válaszát, melyben a honösmertető előadásoknak külön gyujteményben való megjelenésére vállalkozik; kényteleu azonban utalni arra körülményre, hogy e válaszban az Athenaeum igazgatósága nem a kivánt szabatossággal nyilatkozik azirant, vajjon az előadóknak felolvasásuk 25 tiszteletpéldányra rendelve meg fog-e küldetni, valamint hogy a már megjelent honösmertető felolvasásból a bi-

zottság számára kiküldött 50 lenyomat eddigelé szintén be nem érkezett.

A bizottság sajnálattal értesül ezen nem várt nehézségeiről; minthogy azonban a külön lenyomat ügyének elintézését Heltai Ferenc szerkesztő úr vállalta volt magára, egyelőre elégségesnek tartja, ha nevezett szerkesztőt hívja fel arra, hogy a nyomdával szemben a bizottság ebbeli határozatainak tiszteletben tartása felett őrködjék.

57. Olvastatik Mudrony Pálnak „Conversio és birodalmi bank“ czimü felolvasására beérkezett jelentés.

Tekintettel arra, hogy a bizottság felolvasásokkal el van látva, nem reflektálhat a beadott felolvasásra.

58. A Statisztikai Évkönyv előhaladásáról tett kérdésre válaszolólag, annak szerkesztője Fekete Lajos azon felvilágosítással szolgál, hogy annak népesedési része már egybeállíttatott és hogy az évkönyv már novemberben megjelenhetnék.

Örvendetes tudomásul vétetik.

Fegyverneky Károly
elnök.

A kerületes főtiszti hivatal
pánczéla kiadta

kövek
elöadó

936
1887. máj. 3.

52. A főtitkári hivatal átteszi Németh Károly vaskereskedősegéd levelét, melyben az a szakmájában előforduló műkifejezések szógyűjteményét az Akadémiának megbírálásra, esetleg megszerzésre felajánlja.

A szógyűjtemény megbírálására a nyelvészeti osztály lévén illetékes, az ügyirat e célra a főtitkári hivatalhoz visszaterjesztendő.

53. A remekírók megjelenése több hónap óta szünetelvén, a kiadó nyomda részéről ezen fennakadás a vállalatra nézve kedvezőtlennek nyilvánittatván,

felhivatnak Heltai Jeremiás úr, hogy Smith munkájának meglevő fordításait arounal, Láng József úr pedig, hogy Ricardonak az évdereká ra való gért fordításait azon időtájban Kautz Gyula alelnök úrnak átküldjék.

54. Elnök jelenti, hogy Arva megye leirására Kubinyi Miklós, az arvamegyei uradalom igazgatóját, Hont megye leirását illetőleg Flachy Bertalan hontmegyei tanfelügyelőt felkérte; hogy továbbá Trencsén megye érdekében Kubicza Pál, Szepes megye érdekében gr. Csáky Albin főispán urakhoz fordulván, az előbbi részéről Zsámbokréthy Emil, Trencsén megye alispánja, az utóbbi részéről Váby Frigyes megyei levéltárnok ajánltatik. Az utóbbi tekintetében azonban a főispán úr előbb a munka tartalma iránt részletesebb értesitést tart szükségesnek.

Elnök úrnak a bizottság érdemében tett szives intézkedései helyeslő tudomásul vétetnek; Zsámbokréthy Emil alispán úr Trencsén megye leirására felfog kéretni, mig Váby Frigyes úrnak az előadó részéről terjedelmesebb munkaprogramm küldendő.

55. Előadó jelenti, hogy Szmrecsányi Aristid úr Lipto megye ismertetését tekintettel az idény előrehaladottságára, az őszre kívánná halasztani, szintúgy, hogy a felolvasá-sokat rendező bizottság által kiszemelt Bernát István úr, ki a Kormány megbízásából több hónapig Amerikában utazott és ott a földmivelés és a mezőgazdasági iparral behatóan foglalkozott vala, a közelgő kérdésről szeretne felolvasását tartani: » A magyar malomipar állása a világpiacon, különös tekintettel az amerikai versenyre.« Végül jelenti, miszerint Berzeviczy Albert államtitkár úr szives volt Város megye leirására alkalmas egyén kiszemelését magára vállalni.

Helyeslőleg tudomásul vétetik.

56. Előadó jelenti, hogy illy formán az őszi idényre három hét, sőt Kővári László-nak, az erdélyi irodalmi társaletről bejelentett értekezésével négy (közöttük hat honosmertető) felolvasás van kilátásba véve, aronkívül pedig három bizottsági tag is igérkezett felolvasásra, anélkül azonban, hogy annak tárgyát bejelentette volna. Eszerint, ha havonként csak egy előadás tartatnék, az egész idény márcis be volna töltve. Egyúttal bemutatja az Athenaeumnak válaszát, melyben a honosmertető előadásoknak külön gyüjteményben való megjelenésére vállalkozik; kénytelen azonban utalni arra körülményre, hogy e válaszban az Athenaeum igazgatósága nem a kivánt szabatossággal nyilatkozik azirányt, vajjon az előadóknak felolvasásuk 25 tiszteletpéldányát rendelvén meg fog-e küldetni, valamint hogy a már megjelent honosmertető felolvasásból a Bi-

A Nemzetgazdasági és Statisztikai Bizottság
1887. máj. 3-kán d. u. 5 órakor tartott ülésének
Jegyzőkönyve.

Jelen voltak Trefort Ágost elnöklete alatt: Bedő Albert, Jekelfalussy József, Lukács Antal, Jegyző Körösi József.

47. Előadó bemutatja a bizottság ügykezelését, nevezetesen az összes iratokat, melyek a bizottságnak 1860-ban történt alapitásáig visszamennek, az iktató, kiadó és másoló könyveket, az utalványkönyvet, valamint a bizottságnak eddig összegyüjtött kiadványait. Jelenti, hogy a mintegy 500-ra rugó irománykészlet teljes lajstromozása és tárgy szerint egybeállitása a a rövid alatt be lesz fejezve.

Tudomásul vétetik.

48. Előadó bemutatja a bizottság működéséről készült évi jelentést.

Tudomásul vétetik.

49. A főtitkári hivatal az első magy. ált. biztositó társaság díja érdekében hozzáintézett kérdésre erről értesit, hogy a bizottság hivatva van arra, miszerint erre dij kitüzéséről évenként és igy a folyó évben is gondoskodjék. Előadó ennek következtében a következő kérdés kitüzését ajánlja: „A magyar mezőgazdaságnak termelési viszonyai az utolsó két évtized alatt. Különös tekintettel a termelési költségekre és a jövedelmezőségre. Fejtessék ki a fontosabb termékek termelési költsége az ország különböző részeiben, tekintettel a külön féle müvelési rendszerekre, mint pld. Kisbirtok, nagybirtok, teles gazdálkodás, bérlet, stb."

A bizottság a kérdést igen alkalmas nak találja, azonban nem hiszi hogy akadhatna valaki a Ki az egész országi termelési viszonyait ösmerhetné, miért is a kérdést az ország külön részeinek vidékei szerint feldarabolandónak és későbbi pályakérdéseik kitűzésénél ismétlendőnek tekinti. Ez alkalommal a pályakérdés Erdélyre szorít kozzék.

50. A II. osztály felhívja a bizottságot az Ullmann Károly-féle 360 arany frs díj kitűzésére.

Bedő Albert indítványára a közös Rező kérdés javaslatára: „Magyarország közegészségi állapotának ösmertetése; a bájaro okai és a javulás föltételei."

Pálna bank jelente

51. Olvastatik Keltai Ferenc és Jekelfalussy József urak jelentése az iskolai takarékpénztárak ügyében.

A bizottság hozzájárul azon nézethez, hogy a cl. T. Akadémia, alapszabályainak értelmében csakis a tudomány és irodalom magyar nyelven való művelésére és terjesztésére van hivatva és így hatáskörén kívül esik, hogy valamely gyakorlati kérdésnek körében mással, mint irodalmi alkotással foglalkozzék. A főtitkári hivatalhoz intézendő jelentésben kifejezés adandó azon kívánságnak is, vajjon az iskolai takarékpénztárak intézményének megítélésére a bizottság illetékes-e. Az iskolai takarékpénztárak pénzügyi szempontból semminemű jelentőséggel nem bírnak. Ez intézmény egész jelentősége annak paedagogiai hatásában keresendő. Ebbeli jelentőségének megbirálására azonban nem a bizottság, hanem a II. osztály látszik illetékesnek.

előhal
lólag
hogy
szolgá
reiza
az évi
jelen

rottság számára kiküldött 50 lenyomat eddigelé szintén be nem érkezett.

A bizottság sajnálattal értesül ezen nemvárt nehézségeiről; minthogy azonban a külön lenyomat ügyének elintézését Haltai Ferenc szerkesztő úr vállalta volt magára, egyelőre elégségesnek tartja, ha nevezett szerkesztőt hívja fel arra, hogy a nyomdával szemben a bizottság ebbeli határozatainak tiszteletben tartása felett őrködjék.

57. Olvastatik Mudrony Pálnak „Conversio és birodalmi bank" czimü felolvasására beérkezett jelentés.

Tekintettel arra, hogy a bizottság felolvasásokkal el van látva, nem reflektálhat a beadott felolvasásra.

58. A Statisztikai Évkönyv előhaladásáról tett kérdésre válaszolólag, annak szerkesztője Fekete Lajos, József azon felvilágosítással szolgál, hogy annak népesedési részre már egybeállíttatott és hogy az évkönyv már novemberben megjelenhetnék.

Örvendetes tudomásul vétetik.

Jegyzőkönyv

kiadó.

Igen Tisztelt Társaság Kir. tanácsos főkapitány úrnak

Nagyságos Főkapitány Úr!

A M. T. Akadémia ez évi ünnepélyes közülését f. hó 15-én ~~f.~~ va-sárnap fogja saját dísztermében megtartani.

Elnöki megbízásból parancsom van főtisztelni Nagyságodat, hogy akkora a rend fenntartása czéljából nehány rendőrt az Akadémia palotájához kirendelni méltóztassék

Fogadja Nagyságod megkülönböztetett tiszteletem kifejezését

Budán 1887. május 4.

937
1887

938.
1887

Tekintetes Akademia!

A velem birálatos átnézetre kö-
lött jelen dolgozatát Schwarz
Gyula urnak a „Kello" mélté-
nagyu tör, sok tekintetben a tudomá-
nyos irodalmat gazdagitónak
nyilvánithatom s kiadását
melegen pártolom.

Budapest.
Máj: 4. 1887.

Kautz Gyula
rendes tag.

4

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

MAGY. TUD. AKADÉMIA.
NEMZETGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI
BIZOTTSÁG 1860.

88 sz.

Tekintetes II. Osztály!

A Tekintetes Osztály, valamint a Főtitkári hivatal felhívása folytán van szerencsénk ezennel javaslatainkat az Első magyar biztosító társaság és az Ullmann Károly féle pályakérdésekről bemutatni.

Budapest 1887 máj. 5.

A Magyar Tudományos Akadémia
Nemzetg. és Statisztikai Bizottsága nevében

Körösi
elnök.

1 drb melléklet

939
1887

5

Bírálat

a Fáy-jutalom nyílt pályázatára beérkezett munkákról.

Nyílt pályázat lévén hirdetve „a mezőgazdaság köréből szabadon választandó tudományos feladat megoldására", erre három pályamunka, illetőleg tervrajz érkezett be.

A II. számalatti Molnár István ismert jóhírű szakférfiúról „Magyar szőlőfajismé" (Ampelografia) c. szakavatottan, kellő tudományos készültséggel tervezett rendszeres munka hivatva volna rendet hozni hazai szőlőszetünk chaoszába, az egyes szőlőfajok pontos leírása s a fok synonim fölemlítése által. A mű kiadására azonban inkább az országos gazdasági egyesületet látnám hivatva, mely talán a kormány támogatását is kinyerné. Mert, bár nem habozznám a pályadíj odaítélésével a megbízatást az Akadémia részéről megadatni, minőn szerző részéről e pályadíjon kívül az 500 példányban kinyomandó mű nyomatási költségül még 2074 ft., 63 színezett mellékletre pedig 3250 s így összesen 5.324 ft. igényeltetnek az Akadémiától, e nagy költség fedezése iránt javaslatot tenni, nem érzem magamat hivatva.

A III. sz. alatti munka a mező-gazdasági szövetkezeteket tárgyalná és Szabó Menyhért gödöllői gazdatiszttől származik. Szerző a

/.

munkaterv rajzát igen, de mutat, ványnt csak egyes szakgatott rész, letet mutatott be, melyekből sem a munka egész tartalma, sem tervjelleme meg nem ítélhető. A be, mutatott részletekből annyi látszik, hogy tárgyát kellően tanulmányozta s bár kissé hosszadalmasan írja le a lejtszövethezetnél például a Jacklerféle tejmérőt s egyéb berendezéseket, a munka mégis használhatónak igérkezik. — Ha tárgyánál s való, színű terjedelménél fogva ezt egyik legnagyobb akadémiai pályadíjra nem is ajánlhatom, kisebb rendű, például a Gorové- vagy Lévay-díj kitüzésénél igenis számba jöhetne vehető.

Legfigyelemreméltóbb a három pályázó munka között az I. szám alatti: A gazdasági válság- Pólya Jakabtól. Sok tanulmányra vall és gazdag irodalmi kútfőket sorol fel, de kissé szélesen beszél s gyakran ismételget. Tervrajzában maga is vallja, hogy tartózkodik levonni a következtetéseket a magyar gazdasági válságra nézve, de általában józan nézetekről vall s tanulságokban gazdag anyagot igérkezik nyujtani. Hibáztatandó, hogy nem egyforma mértéket alkalmaz s hol angol busheltekről s acrekről, hol hektárról s hektolitterről szól, mi az áttekintést s összehasonlítást nehezíti, mely pedig ily nagy pálya,

Díjon munkánál méltán megkö-
vetelhető."

Hídvégi Pólya Jakab urat pedig
megbízandónak az általa tervezett
munka megírásával, egyúttal ja-
vasolom, tartsa fel magának az
Akadémia a jutalom kiadása előtt
a jogot, hogy azt nemzetgazdasági
bizottsága által megbíráltassa, s
a netalán kívánt változtatásokat,
vagy kiegészítéseket még kikötheese.

A munka tervező szerint közel
25 ívre terjedne, s egy év alatt
készülne el.

Budapest, 1887 május 5-én

Hunfalvy
J. Lad.

940
1887

Tekintetes Akademia!

A mult év végén, 1886 dcbr. 20 megkeresdem Nagyvagon Fraknói Vilmos urat, az Akademia főtitkárát, hogy megtudjam tőle, hogy a M. Philosophiai Szemle czimü folyóirat megkapja-e az Akadémiától az évben át élvezett v a folyó évre 4 kért 400 frt segélyt.

Nagyságos Fraknói Vilmos ur azt a választ adta, hogy az Akademia a kérdéses segélyt az 1887 ik évre 4 irodalmi egyesület kifejezésére adott előzetes várakozásának a Szemle tovabbi fenntartása iránt. Ez alapon a Szemle előfizetésére felhivását a tavalyi utolsó, dcbr 30ai megjelent számban kiirtam.

A folyó évben oddig megjelent a M. Phil. Szemle két száma, az első febr. 28án a második apr. 30án, a mint ezt az Akademiához bekülték. De tisztelettel ide is csatolt példányok igazolják. A füzetekre természetesen rányomattam a megkivánt záradékot, hogy a Magy. Phil. Szemlét a Magy. Tud. Akademia támogatja.

Ehó 3án akartam bátor voltam megkeresni az Akademia tek. főtitkári hivatalát, hogy a segély utalványozását kérjem. Méltóságos Gyulai Pál helyettes főtitkár ur azonban azt adta tudomra, hogy a M. Phil. Szemle segélye utólag törülve lekerült a nevsorban a Maiakról

Osváth által kéziratos egy évi Különcjo-
zejében nem volt föltalálható.

Tekintetes Akademia!

Azzal az alázatos kéréssel vagyok
bátor fordulni kegyes színe elé, hogy a
Szemle ekként előállo változás helyze-
sén, melybe bizámon kívül jutok, segí-
teni kegyeskedjék.

Én abban a meggyőződésben élek, hogy
e folyóirat fenntartása sürgetően s el is vagyok
rontva valami határozva annak a lehetőség
ség határáig fenntartására. Ez évi két szá-
mát, mely kizárólag az én szerkesztésem a-
latt jelent meg, nyugodt önérzettel bocsátom
az Akademia bírálata alá, hogy a Szemle cí-
mét alább nem szállí.

Kérve a Tekintetes Akademia ismeretes, kitűnő rokonszenvével ma-
radtam Budapesten 1887 május 5

A Tekintetes Akademia

alázatos szolgája

Dr. Botor József

a M. Philos. Szemle szerk. kiadója.

A Magyar Tud. Aka-

demia Második Osz-

tályához

941
1887

beterjesztett alázatos kérvénye

Dr. Botor József, melyben

a Magyar Phil. Szemle aka-

demiai segélyezése ügyében

intézkedést kér.

(Lakás Budapest. VI. kerül.

Nagy-Tábor utca 5. szám)

5

Tekintetes

Beöthy Zsolt úrnak,

a Philosophiai Szemle szerkesztőjének

Budapest

Budapest 1887 május 16án.

Midőn a magyar Akadémiának II osztálya a jelen és folyamodban körülírt tényrelefedi okokból, abba a Philosophiai Szemlét felvenni nem vélte, ez által távol tartani nem akarta, hogy a Szemle irodalmi tevékenységével tevékenységünk mozgalmait, hanem vezérelje az osztályt az a kényszerűség, hogy az Akademia évi jövedelmei csökkenésében, az osztály is kénytelen a szervezeti költségeihez járulni

Ennél fogva tekintetes szerkesztő urasága azon kérésére, melylyel a Philosophiai Szemle tiszteletét 1887 évre is megelőzni egyelőre csak annyiban lehetne az osztály, hogy a költségekbe felvett summát valamelyik más adóssabb kar fejé-

941
1887

Helemben, mint a mi
lyukbeli szalmiaklúg
oldat. – az oszlop
az ágyon egészben marad
és megtartja eredeti állását.
Gyöngén hajlandó a fölső
szénsav felemelni és folyó
minőségű szeglyezésére fer-
dítani; fenntartván
magának, hogy az 1888 évi
budget keretében a laboratóriumi
czélra elkülönítendő legyen.
a folyóirat fenntartására.

Méltóságos Titkár Úr!

Folyó hó 3-áról kelt hegyes tudósításából,
melyből szerint a tud. Akadémia csekélységemet
érdekezésemnek felolvasásával kitüntetni méltóz-
tatott, alázatos köszönettel veszem és egyúttal
bátor vagyok megjegyezni, hogy a nagyobbszabású
értekezésnek legérdekesebb részleteit mintegy
3/4 óráig tartó felolvasásra összefűzve, személye-
sen óhajtom felolvasni.

Melyek után vagyok a Méltóságos Titkár
úrnak

Vágy Szebenben 1867 május hó 6-án

alázatos szolgája

Putnoky Miklós
kir. főgymn. tanár

942
1887

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

MAGY. TUD. AKADÉMIA.
NEMZETGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI
* BIZOTTSÁG 1860. *

89 sz.

Tekintetes Főtitkári Hivatal!

A Tekintetes Főtitkári Hivatal véleményes jelentéstétel végett átlette bizottságunkhoz Weisz B. Ferenez. Nr. tanácsos abbeli kérelmét, hogy a M. T. Akadémia, az iskola-takarékpénztárak ügyét megvizsgálván, arra esetre, ha azt támogatására méltónak tartja, eren intézmény terjesztése körül érdemeket szerzett tanitókat, fölös számmal levő kiadványai megküldése által jutalmazza.

Bizottságunk eren kérdést külön albizottságnak adván ki, annak beható jelentése alapján a következő megállapodásra jutott:

Mindenek előtt kifejezést kell adnunk abbeli kételyünknek, vajjon az iskola-takarékpénztárak intézményének megitélésére a mi bizottságunk illetékes-e? Az iskola-takarékpénztárak pénzügyi szempontból semmiféle jelentőséggel nem birnak; az ez úton betett 100,000 frt nemzetgazdasági jelentősége tökéletesen elvész az ország takarékpénztáraiban betett 350 mill. frt betéttőke mellett, úgy az intézmény egész jelentősége annak

paedagogiai hatásában Keresendő". Ebbeli jelentőségének megbirálásaira azonban nem a mi bi-
zottságunk, hanem a II. osztály látszik illetékesnek.

A mennyiben azonban a Tekintetes Politikai Hivatal mégis bizottságunk véleményét kívánja birni, nézetünk oda irányul, hogy a ell. T. Akadémia, alapszabályai értelmében, (statis) a tudomány és irodalom magyar nyelven való művelésére és terjesztésére van hivatva és így hatáskörén kívül esik, hogy valamely gyakorlati kérdéssel szemben másképp mint irodalmilag állást foglaljon.

Budapest 1887 május 6.

A Nemzetgazdasági és Statisztikai Bizottság nevében

Körösfői
előadó

943

1887

1887. Sámuel-díj

Az 1886. évre közlő Sámuel-bizottság a következő értekezéseket találta közlésre méltóknak:

Kőrösi Sándor: Olasz különczek. // 6. ívnyi terjedő dolgozat az 1886. Nyelvőrben, de 1885-től is vannak közlött hasonló 2. ívnyi részek.

Korda Imre: A kiskunhalasi nyelvjárás // Mintegy 20 ívre terjedő dolgozat az 1886. Nyelvőrben

Négyessy László: A szegedi nyelvjárás // ~~6~~ 40 ívre terjedő dolgozat a tavali Nyelvőrben.

A Philologiai Közlönyben megjelent I. Oklády értekezései közt az egyiket nem találtuk szerencsésnek értekezés; a Nyelvt. Közlemények XX, 1. 11. füzetében megjelent Kúnos két „Karagöz" című török szöveg. Közlés, fordítással — a mely szintén nem méltó értekezés számba. Hellási van jeni tarihi-lappa szövegközlése meg négyis csak folytatása egy már jutalmat nyert munkának.

A fentemlített három évtized körül a jutalomra legérdemesebbnek tartotta Négyesy László-nak „A szegedi nyelvjárás" című értekezését.

Szerző behatóan foglalkozik a szegedi nyelvnek azon sajátságaival, a melyekben főképen annak a közönségestől és a tiszántúli nyelvtől való különbözése áll: azaz a kiejtésbeli sajátságokkal, minthogy alak- és mondattani tekintetben alig számbavehető eltérés mutatkozik benne.

Így a nyelvjárásnak hangtani jellemzése, melyet egyedüli czéljául tűzött, tüzetesb kifejtésben részesült.

Először a szegedi nyelvsajátságok területi határait körvonalozva s egyes fővonásokból általános képét rajzolja, azt a közönségessel és a szomszédos nyelvjárásokkal szembeállítva. A részletes kifejtésben, melyet a szorosabb szegedi nyelvet illető adatokra alapít, azon van, hogy az egyes hangtani jelenségeket jellemző tételekbe foglalja, a melyek a nyelvjárási ~~nyelv~~ sajátságok minőségét jobban feltüntetik, mintsem

a csupa adatszerűsítés. Így jellemzőnek
constatálja a hangteljességi megőrzését vagyis
típusszerét a magánhangzók időmértékében
s részint hangszínében. Kimerítően tárgyalja
tárgyalja a legnevezetesebb tegedi nyelvsajátságot
az ö-ejtést (ö-zést), egyszersmind (a közmagyari
ö-től való különbözésével foglalkozván, melyet
azonban még nyílt kérdésnek hagyott. A
részletes jellemzésben is következetesen egyik
körül álló szomszéd tájéjtésére, a szerbesire, van
tekintettel s a tegedit ez utóbbitól gondosan
elkülöníti.

Szerző szóló a tegedi nyelvet illető" nép-
nyelvi közleményt, - jelezem a Kálmány-féle
terjedelmes szövegközléseket - nagy gonddal
és kritikai szellemmel földolgozván, s
az ezektől nyert adatokból a hangtani jellem-
vonásokat ügyesen kifejtvén, - a nyelvjárás
ról első behatóbb ismeretésére adta, a melyre
mint alapvetőre az ezentúl leendő részletes
megfigyelések könnyen támaszkodhatnak.

944
1887

Dr. szíveskedjen munkát végezni Korda Imre
úr, ki azonban a kapandó tárgyat (a talajmunkálati
nyelvjárás) nagyobb terjedelemben, t. i. egyszersmind
a lajtorazédnek akar. és mondattani sajátságaira
való tekintettel fölvette s e miatt főképen
adatkisaportozására nevezkedett. de helyesbé
tesz: Tolgozatát az adatgyüjtés, mely sajat
közvetetlen megfigyelésén alapszik.

Budapest 1887. Május 9.

Budenz József
rendes tag
Finnugor Összehasonlító
Tanszék

9

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

418/886. szám.

KIRT CZIKK

a M. T. Akadémia 1886. május 6. nagygyűlésének jegyzőkönyvéből.

32. Szabó József r. t. a tagválasztási szavazás tárgyában következő indítványát nyújtja be:

«Azon szavazási eredmény, mely ezen (1886.) évben a III. osztálynál mutatkozott, oly tünet, melynek előzményei már a megelőző években is megvoltak, de a mely netovábbjában lepett meg ez évben. Egyenként véve a III. osztály tagjai közül tán senki sem helyesli ezen váratlan eredményt, de azért még sem vagyunk képesek annak elejét venni, mind addig, míg a mostani szavazási rendszer fennáll, egy oly rendszer, melynél némelyek egyéni sajátsága, másrészt a pártok állása azon komoly nyugodtságot lehetetlenné teszi, mely ily jelentékeny teendőnél, mint a minő az akadémiai tagválasztás, megkivántatik.

Ennélfogva bátor vagyok egy oly más módot indítványozni, melynél ilyen körülmények zavarólag nem folynak be; s ez röviden abban áll, hogy készítse meg a szavazást mindenki otthon egyszerre egy szavazási lapon minden ajánlottra nézve, és hozza magával, vagy küldje be a szavazás megkezdése előtt.

A gyakorlati kivitel ez volna: midőn a főtitkár a tagajánlásokat kinyomatva szétküldi, mellékeljen hozzá egy nyomtatott szavazási lapot, melyen az ajánlottak nevei és ajánlásuk kategóriája áll, adjon hozzá még egy levélboritékot, melyen nyomtatva csak ez áll: «Szavazási lap . . . osztály számára».

Az illető akadémiai tag a nevet vagy meghagyja vagy áthúzza, beteszi a boritékba, lezárja és vagy megküldi az Akadémia főtitkárához egy külön külső boritékban kisérő levéllel, hogy a szavazó neve ismeretes legyen, vagy pedig elhozza magával a nagygyülési értekezlet első napján s átadja az elnöknek, ki a szavazási boritékos leveleket közös urnába teszi s a szavazáskor kibontja.

Ezen a módon a vidéki tagok is hozzá járulhatnának a szavazati jog gyakorlatához».

Az indítvány szabályszerű tárgyalás végett az osztályokkal közöltetik.

Fraknói Vilmos,
főtitkár.

NYOMATTA HORNYÁNSZKY VIKTOR.

III osztály 1887 május 10 H. E. k.
Nagygyülési osztályülés.

945
1887

Szavazó-lap

(1887. május 10.)

a III. osztályba ajánlottakra.

Az 1887. február 14-én tartott értekezlet jegyzőkönyvének 3. pontja:

A tagválasztásra vonatkozó Szabó-féle szavazási indítvány az 1886. május 6-iki nagygyűlés határozatából az osztályokkal közöltetni határoztatván, az indítvány nyomtatva minden tagnak megküldetett, s azt az osztálytitkár felolvassa. Előadja, hogy az indítvány lényege az, hogy a szavazást egyszerre tegye meg mindenki otthon és azt borítékba zárva hozza magával.

Határoztatott, hogy a szavazásnak a vidéki tagokra való kiterjesztését az osztály nem fogadja el, a többire nézve azt a maga körében az idei nagygyűlés alkalmával megkísérti.

Az 1887. április 18-iki értekezleten pótlólag azon intézkedés tétetett, hogy a szavazólap megküldessék minden tagnak azon czélból, hogy azt használhassa, ha a nagygyűlésre személyesen jönne el; továbbá, hogy szabadságában áll a tagnak akár a már kész szavazó-lapot hozni magával a nagygyűlésre, akár azt ott készíteni el, a lényeg, hogy a kijelölés egyszerre történjék, fentartatván.

Dr. Szabó József
osztálytitkár.

Rendes tagokúl ajánltatnak:

1. Hőgyes Endre l. t.
   Koch Antal l. t.
3. König Gyula l. t

Levelező tagokúl ajánltatnak:

1. Dr. Daday Jenő
   Heller Ágost megválasztatott
   Inkey Béla megválasztatott
   Janka Viktor
5. Dr. Laufenauer Károly
   Dr. Őrley László
   Dr. Schulek Vilmos
8. Dr. Schwimmer Ernő Lajos.

Külső tagokúl ajánltatnak:

1. Dr. Beddoe János
2. Dr. Flower Vilmos Henrik.

10

Budapest 1887. május 10-én.

A M. T. Akademia nagyérdemü Tagjaihoz.

Pár évvel ezelőtt alulirottak egy „Karaink jelesei" czimü nagy terjedelmü munkának kiadását határozták el, melyben a magyar közélet jeleseinek arczképeit és életrajzait szándékoznak mind az országnak, mind a Külföldnek bemutatni.

Akkoriban már voltunk bátrak a M. T. Akademia nagyérdemü tagjaihoz felhivást intézni azon körelemmel, szíveskedjenek megjelenni alulirt fényképirónál, és küldjék be életrajzukat a munka szerkesztőjéhez dr. Toldy Lászlóhoz.

A M. T. Akademia tagjai közül többen kegyesek voltak e körelmünket teljesiteni; de nem valamennyien. Minthogy pedig a folyó év őszén meg akarjuk kezdeni a munka kiadását: felhasználjuk a M. T. Akademia nagyhetét, és ismételjük körelmünket.

Szándékunkban nem vesz egyéb részt, mint az, hogy karaink kulturális haladottságát bemutassuk; saját karánkfiainak buzditásul, a Külföldnek pedig annak bebizonyitására, hogy Magyarország joggal foglalhat helyet a müvelt nyugati államok sorában.

Nagyon kérjük tehát a M. T. Akademia nagyérdemü tagjait, szíveskedjenek minket e czélunk kivitelében fontos körelmünk teljesitésével pártolni. Ez semmi névvel nevezendő kötelezettséggel vagy megterheltetéssel nem jár. A mü alakjáról, irányáról, az Akademia helyiségeiben látható nagyban. A tőpuzet üd felvilágositást. Kegyeskedjenek tehát — akár fekete kabátban, akár magyar diszben — alulirt fényképirónál megjelenni, a életrajzukat a szerkesztőhöz beküldeni.

Kiváló hazafiui tisztelettel

Klösz György
fényképiró

Dr. Toldy László
Budapest fővárosi főgymnasiumi főigazgató

Klösz György fényképészeti műterme: V. ker. Hatvani-utcza 18. I. emel.
Dr. Toldy László szerkesztő lakása, hová az életrajzok küldendők: VII. Ker. Rottenbiller-utcza 30.

946

1887

1887

110

II. darab.

A szavazat eredménye.

A szavazatok száma volt 15.

Id. Vécsey Albert a fő vonalon jó volt
nem szavazott. Nem jó-gallia
még egy vonalat.

~~Szavazó lap~~

~~1887. május hó~~

~~az I-sső osztályba ajánlottakra.~~

Ebből kapott.

~~Levelező tagoknak ajánltatnak~~:

1. Ifj. Ábrányi Kornél 13. (12 ")
Dr. Bacher Vilmos 13. (12 ")
Berczik Árpád 17. (8 ")
Dr. Csengeri János 10 (15 ")
5. Dr. Ferenczy József 11 (14 ")
Dr. Halász Ignácz 16 (9 ")
Dr. Pecz Vilmos 18 (7 ")
8. Idősb Szinnyei József. 7 (18 ")

A kétharmad valahára 17.
Pecz Vilmos és
Berczik Árpád megvan választva.

Jun. 6. Tolvay
Pethes Jeles Gyarapai.

947
1887

Nagygyűlés. I darab.

1887 május 10.

Elnök: Szumfalvy Pál.

Jelen voltak: Szarvadics, Vodnai, Jakobi, Abelesthoo-rock, Golodzicher, Vámbéry, Barsal, Simonyi II, Szudafalvy, Harsányi, Gyulai, Szarvas, Gyurátz, Bánóczi, Strausz, Sokai, Szilády, Szigethy, Volf, Némethi, Bogisich, Csiky, Balmazújváry.

Jegyzőkönyv hitelesítése.

1. Pályamunkák bírálatainak bemutatása.

a) Vályi-díj. Nem adatik ki - Szoftl tüneti ki.

b) Lukácsy-díj. Ugyan kitűzetik.

c) Számvéldíj. Negyedik darabnak adatik ki. Kardos Imre dicsérettel említtetik meg

d) Nagy jutalom - Szádvári (negyedik) Stróf kísérnek és Lévayunk. A kis jutalom - Hosszú-vel és Pelleni-vel Szilády Áronnak (a 8 st. Vajdára eredő

2. Új pályatételek kitűzése.

a) Rautó-díj

b) Eötvös-díj

c) ~~Karácsonyi-díj.~~ A vadászat tárgyul fog kitűzetni.

d) Marczibányi-díj.

e) Teleki-jutalom.

f) Vásárhelyi-jutalom

g) Karácsonyi-jutalom. (szemi felolvasással)

KIR. MAGY.
TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
BUDAPEST

08. IX.
1887.

A Magyar Tudományos Akadémia
Ifju. Könyvkiadó Vállalati Bizottságával
Budapesten.

A Természettudományi Könyvkiadó Vállalatot, mely a Magy. Tud. Akadémia nagylelkű támogatásából évenkint 2000 forintnyi segélyben részesül, a folyó 1886-ik évvel befejezve évadok cziklusát, felállásával tisztelettel értesítjük.

Ez alkalomból kedves kötelességünknek ismerjük, hogy a vállalat ügyét befolyó cziklusáról és az új cziklus megindításáról a Ifju. Bizottságnak jelentést tegyünk.

Az igen befolyó V-ik cziklus könyvkiadványaiul a következő nagyobb dolgozatok megírását adta ki Társulatunk:

1.) Guillemin A. tól „A magasság és alkalmasság" fordítását Baranyai Jós és Czógler Alajos; az eredetivel összehasonlították Schy Vilmán, 579 rajzzal, XVIII táblával és színes melléklettel.

2.) Lóczy Lajostól „A Kínai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása," 200 rajzzal és 1 térképmellékletttel.

3.) Herrmann Ottó-tól „A magyar halászat könyve" 300 rajzzal, 12 műlappal és 9 könyvmelléklettáblával, I. II. kötet.

E művek az illetményei az V-ik (1884-1886 évi) ciklusnak, a melyben Társulatunk az igért 150 ív helyett (a műveket a sorozat rendes alakra redukálva) 217 rendes ívet szolgáltatott ki az előfizetőknek, 1079 rajzzal és 40 műlappal.

Örömmel jegyezzük meg, hogy ezek között mind nagyobb és fontosabbak az eredeti munkák, s ez utóbbi sorozat könyvilletményeinek több mint kétharmada eredeti magyar munka, s csak egyharmada fordítás.

Miként a Tek. Bizottság előtt ismeretes, a Természettudományi Könyvkiadó Vállalat az előfizetők évi díját az akadémiai 2000 frt. segély arányában 2 forinttal lejebb szállította. Csak így vált lehetővé, hogy az előfizetőket igen olcsón oly értékes munkák birtokába juttathassuk, melyeknek kiadása tetemes összegekbe került. Különösen pedig az utolsó ciklus könyvillettményeinek kiállítása, az eredeti rajzok, metszetek, galvánosok, szétlépel stb. oly nagy összegeket emésztettek fel, hogy e ciklus nemcsak anyagi haszonnal nem járt, de elnyelte azon pár ezer forintot is, a melyet némelyik megelőző ciklus jövedelméből megtakarítottunk.

Társulatunk ez anyagi jövedelmes készségével áldozna fel annak erkölcsi nyereségére, mely a kiad-

dons derék munkákkal irodalmunk-
ra, tanműveltségünkre hámmlóan,
és a mely munkák Társulatunk törek-
működése nélkül talán nem igen
látnának volna napvilágot.

E munkát szívesen ajánlja elterjedését
kivánólag elősegítésre az olcsóságuk
is, és mivhogy az évi díj lecsillapí-
sa czéljáu a M. Tud. Akadémia
nagylelkü segélyezése mellett vált
lehetővé: legyen szabad Társula-
unk nevében hálás köszönetét
mondanunk az évenkénti segélyért,
melyet Társulatunk az ismeretek
terjedésének, tanműveltségünk
fokozásának előmozdítására for-
dítható.

Bátorkodunk egyszersmind
tisztelettel jelenteni, hogy a folyó
1887-ik évvel kezdődő 11-ik évi-
lles előrajzát, - melyet kér pél-
dányban / ideiránya beküldeni sze-
rencsénk van, - április hónap-
ban szétküldhessük, s hogy az alá-
irások még folytatást érhessenek.

Ez ideig 900-nál több aláíró
jelentkezett, s így a csillag biztosí-
tással tekinthető. Választmányunk
a további intézkedésében meg is tette a
vállalat folytatására abban a (remény-
ben, hogy a Ftes. Akadémia kegyes kéz
Társulatunknak eszmékre is segítő kezét
nyujtani tanműveltségünk emelése-
re irányuló törekvésében.

Tisztelő tisztelettel vagyunk

Budapesten, 1887. május 12-ikén

Dr Lenhossék Béla
a V. M. Term. tud. Társ.
c. titkára.

Szily Kálmán
a V. M. Term. tud. Társ.
elnöke.

948
1887

V 12

ad 68. sz.
1887.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

HATODIK (1887, 1888 ÉS 1889. ÉVI) CZIKLUSÁNAK

ELŐRAJZA.

Tizenöt éve már, hogy a Természettudományi Társulat könyvkiadó vállalata útján is igyekszik a természettudományokat hazánkban terjeszteni, és ha kiadványainak változatosságát, tartalmát és sok ezer példányban való elterjedését tekinti, megnyugvással nézhet vissza vállalatának e múltjára.

A művelt magyar közönség teljesen felfogta a természettudományoknak a mai korban való jelentőségét, megértette a Természettudományi Társulat törekvéseit és könyvkiadó vállalatát olyan pártolásban részesítette, a milyennel hazánkban egyetlen ilynemű irodalmi vállalat sem dicsekedhetik.

A magyar közönség szükségét érezte a természettudományi olvasmányoknak s a Természettudományi Társulat lelkesülve sietett a közönség várakozásának megfelelni, nem kimélvén a fáradságot, nem a művek kiállításától az áldozatot sem.

Nem dicsekvés a Természettudományi Társulatról azt mondani, hogy vállalatai mindenkor önzetlenek, a haszonleséstől mentek valának; s midőn ez alkalommal, a VI-ik cziklus előrajzát küldve szét, kinyilatkoztatja, hogy e sorozatba egyelőre nem vesz fel olyan nagy díszműveket

mint a megelőzőkben, korántsem az áldozattól való visszariadás vagy a nyereségvágy vezérli, hanem az olvasni, tanúlni vágyó közönségnek és maguknak a természettudományoknak érdeke. Tagadhatatlan, hogy azok a gazdagon illusztrált nagy díszművek szépek, becsesek és tanulságosak; de olvasásuk — miként több aláirónk szavából és leveléből értesültünk — némi nehézséggel jár; azon kívül olyan összegeket emésztenek fel, a milyenekért egyszerübb kiállítással, kevésbbé drága képekkel *még egyszer annyi* olvasni való, ismeretterjesztő szöveget lehetne az aláíróknak juttatni. Mindezeket latba vetve, elhatározta a Társulat, hogy a könyvkiadó vállalat VI-ik cziklusában nem nagy díszműveket, hanem a *természettudományok valamennyi ágából az ismeretterjesztő munkák egész sorozatát*, mondhatnánk, egész kis *természettudományi könyvtárt* ad aláíróinak.

Az eddigi cziklusokban 150—180 ívet igért és adott a Társulat könyvkiadó vállalata aláíróinak; a VI-ik cziklusban 250—280 kisebb 8-adrétű ívet irányoz elő részint eredeti, részint fordított művekből, melyek a természettudományok minden ágából általában közérdekű tárgyakkal foglalkoznak.

De szóljanak a cziklus tartalmáról maguk a kiszemelt művek.

Az *állattan* köréből ki vannak szemelve:

1. Herman Ottó-tól »A tógazdaságról és a haltenyésztésről«, számos felvilágositó rajzzal.
2. Graber »Az állatok mechanikai műszerei« czímű munkája, számos ábrával.

A *chemia* köréből:

3. Ilosvay Lajos műegyetemi tanártól »A chemia alapelvei«, mely a szerzőnek a Társulat megbizásából tartott sorozatos előadásait foglalja magában; számos ábrával

4. WARTHA VINCZE műegyetemi tanártól »A chemia a műiparban«, megfelelő rajzokkal.

A *földtan* köréből:

5. JOHN MILNE munkája »A földrengésről«, számos ábrával.
6. KRÜMMEL OTTÓ kieli egyetemi tanár munkája »Az oczeánról«, számos rajzzal.
7. LÖWENBERG J. »Felfedezések és kutatások a sarkvidékeken«, több rajzzal.
8. Egy munka »A drágakövekről«.

A *növénytan* köréből:

9. LUBBOCK, »A virág, a gyümölcs és a levél«, sok ábrával.
10. Egy munka »A növények táplálkozásáról; a gyökér, a levél és a virág képzéséről«.

A *természettan* köréből:

11. Egy munka »Az üstökösökről és meteorokról«.
12. Egy munka »Az álló csillagokról«.
13. Egy munka »A hangról és a zenéről«.
14. Egy munka »Az időjárásról« (Népszerű meteorologia).

Nem mulasztjuk el azon kívül megjegyezni, hogy a czéljainknak megfelelő külföldi irodalmat folytonosan figyelemmel fogjuk kisérni s hazai iróinkat munkára buzdítani, hogy a felsoroltakon kívül még más, vagy megfelelőbb műveket is juttassunk aláíróink birtokába.

Megjegyezzük továbbá, hogy bár az említett munkákat nem sorolhatjuk a díszművek közé, kiállításukban a csinosság és a jó izlés éppen oly kevéssé fog hiányozni, mint a Társulat eddigi kiadványain; sőt, hogy aláíróink a csinos kötéshez is lehetőleg olcsón jussanak, e cziklus kiadványai mind angolosan kötve fognak megjelenni.

Az aláírási díj évenként: a Természettudományi Társulat tagjai és a Közlöny előfizetői részéről 6 forint; nem társulati tagok részéről 8 frt.

Az aláírás a cziklusnak mind a három évére kötelező, megjegyezvén, hogy a munkák külön kötetenként vagy könyvárúsi úton nem lesznek kaphatók.

Az aláírási iveket a Természettudományi Társulat titkári hivatalához (Budapest, Eötvös-tér 1. sz.) kérjük mielőbb beküldeni, hogy *a nyomtatandó példányok száma iránt* intézkedhessünk.

Budapest, 1887. márczius 16.

A Kir. Magy. Természettudományi Társulat választmánya nevében

a természettudományi könyvkiadó vállalat bizottsága:

Elnök: SZILY KÁLMÁN

BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND
HELLER ÁGOST
LENGYEL BÉLA
PASZLAVSZKY JÓZSEF
THANHOFFER LAJOS
WARTHA VINCZE.

A Pesti Lloyd-társulat könyvsajtója.

av 68. 57
1887.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI
KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

HATODIK (1887, 1888 ÉS 1889. ÉVI) CZIKLUSÁNAK

ELŐRAJZA.

TIZENÖT éve már, hogy a Természettudományi Társulat könyvkiadó vállalata útján is igyekszik a természettudományokat hazánkban terjeszteni, és ha kiadványainak változatosságát, tartalmát és sok ezer példányban való elterjedését tekinti, megnyugvással nézhet vissza vállalatának e múltjára.

A művelt magyar közönség teljesen felfogta a természettudományoknak a mai korban való jelentőségét, megértette a Természettudományi Társulat törekvéseit és könyvkiadó vállalatát olyan pártolásban részesítette, a milyennel hazánkban egyetlen ilynemű irodalmi vállalat sem dicsekedhetik.

A magyar közönség szükségét érezte a természettudományi olvasmányoknak s a Természettudományi Társulat lelkesülve sietett a közönség várakozásának megfelelni, nem kimélvén a fáradságot, nem a művek kiállításától az áldozatot sem.

Nem dicsekvés a Természettudományi Társulatról azt mondani, hogy vállalatai mindenkor önzetlenek, a haszonleséstől mentek valának; s midőn ez alkalommal, a VI-ik cziklus előrajzát küldve szét, kinyilatkoztatja, hogy e sorozatba egyelőre nem vesz fel olyan nagy díszműveket

mint a megelőzőkben, koránt sem az áldozattól való visszariadás vagy a nyereségvágy vezérli, hanem az olvasni, tanúlni vágyó közönségnek és maguknak a természettudományoknak érdeke. Tagadhatatlan, hogy azok a gazdagon illusztrált nagy díszművek szépek, becsesek és tanulságosak; de olvasásuk — miként több aláirónk szavából és leveléből értesültünk — némi nehézséggel jár; azon kívül olyan összegeket emésztenek fel, a milyenekért egyszerübb kiállítással, kevésbbé drága képekkel *még egyszer annyi* olvasni való, ismeretterjesztő szöveget lehetne az aláíróknak juttatni. Mindezeket latba vetve, elhatározta a Társulat, hogy a könyvkiadó vállalat VI-ik cziklusában nem nagy díszműveket, hanem a *természettudományok valamennyi ágából az ismeretterjesztő munkák egész sorozatát*, mondhatnánk, egész kis *természettudományi könyvtárt* ad aláíróinak.

Az eddigi cziklusokban 150—180 ívet igért és adott a Társulat könyvkiadó vállalata aláíróinak; a VI-ik cziklusban 250—280 kisebb 8-adrétű ívet irányoz elő részint eredeti, részint fordított művekből, melyek a természettudományok minden ágából általában közérdekű tárgyakkal foglalkoznak.

De szóljanak a cziklus tartalmáról maguk a kiszemelt művek.

Az *állattan* köréből ki vannak szemelve:

1. Herman Ottó-tól »A tógazdaságról és a haltenyésztésről«, számos felvilágosító rajzzal.
2. Graber »Az állatok mechanikai műszerei« czimű munkája, számos ábrával.

A *chemia* köréből:

3. Ilosvay Lajos műegyetemi tanártól »A chemia alapelvei«, mely a szerzőnek a Társulat megbízásából tartott sorozatos előadásait foglalja magában; számos ábrával

4. Wartha Vincze műegyetemi tanártól »A chemia a műiparban«, megfelelő rajzokkal.

A *földtan* köréből:

5. John Milne munkája »A földrengésről«, számos ábrával.
6. Krümmel Ottó kieli egyetemi tanár munkája »Az oczeánról«, számos rajzzal.
7. Löwenberg J. »Felfedezések és kutatások a sarkvidékeken«, több rajzzal.
8. Egy munka »A drágakövekről«.

A *növénytan* köréből:

9. Lubbock, »A virág, a gyümölcs és a levél«, sok ábrával.
10. Egy munka »A növények táplálkozásáról; a gyökér, a levél és a virág képzéséről«.

A *természettan* köréből:

11. Egy munka »Az üstökösökről és meteorokról«.
12. Egy munka »Az álló csillagokról«.
13. Egy munka »A hangról és a zenéről«.
14. Egy munka »Az időjárásról« (Népszerű meteorologia).

Nem mulasztjuk el azon kívül megjegyezni, hogy a czéljainknak megfelelő külföldi irodalmat folytonosan figyelemmel fogjuk kisérni s hazai iróinkat munkára buzdítani, hogy a felsoroltakon kívül még más, vagy megfelelőbb műveket is juttassunk aláíróink birtokába.

Megjegyezzük továbbá, hogy bár az említett munkákat nem sorolhatjuk a díszművek közé, kiállításukban a csinosság és a jó izlés éppen oly kevéssé fog hiányozni, mint a Társulat eddigi kiadványain; sőt, hogy aláíróink a csinos kötéshez is lehetőleg olcsón jussanak, e cziklus kiadványai mind angolosan kötve fognak megjelenni.

Az aláírási díj évenként: a Természettudományi Társulat tagjai és a Közlöny előfizetői részéről 6 forint; nem társulati tagok részéről 8 frt.

Az aláírás a cziklusnak mind a három évére kötelező, megjegyezvén, hogy a munkák külön kötetenként vagy könyvárúsi úton nem lesznek kaphatók.

Az aláírási iveket a Természettudományi Társulat titkári hivatalához (Budapest, Eötvös-tér 1. sz.) kérjük mielőbb beküldeni, hogy *a nyomtatandó példányok száma iránt* intézkedhessünk.

Budapest, 1887. márczius 16.

A Kir. Magy. Természettudományi Társulat választmánya nevében

a természettudományi könyvkiadó vállalat bizottsága:

Elnök: Szily Kálmán

Báró Eötvös Loránd
Heller Ágost
Lengyel Béla
Paszlavszky József
Thanhoffer Lajos
Wartha Vincze.

A Pesti Lloyd-társulat könyvsajtója.

Kivonat

a M. T. Akadémia III osztálya 1887. május 16-iki
értekezlete jegyzőkönyvéből

3. Kövesligethy R. értekezését kivonatban mutatta be Konkoly úr, míg maga az értekezés a múlt értekezleten (1887 április 18.) egy bizottságnak adatott ki azon czélból, hogy velemenye szerint ajánlható e személyes felolvasásra. Ez most elkészült a mai bizottsági és következőleg, mely ugyanazon bizottság (Fröhlich, Szily, Schuller) arra felkéretett fel, hogy a dolgozatot „A szaggatott spectrumról elmélete" kiadási szempontból nézze át és arról a juniusi értekezleten (junius 20) mint a melyhez az akadémiai munkásság a fővárosba megy át, örvendetesen jelentést tegyen.

Szabó.

949
1887

Nagyságos

Dr Fröhlich I. urnak

Van szerencsém a bennfoglalt munkát, mint a bíráló bizottság előadójának a bennfoglalt szempontból Kegyed figyelmébe ajánlani.

Budapest 1887 május 18

Szabó.

U. D. Kérem a műfaji besorolást tudni. Kegyedtől Kabos meteorologiai észlelésekre vonatkozó észlelés a pontos óraütés észlelésben. (Fröhlich Kontrapunktus)

16

Nagyságos Zakrzewski Vincze egyetemi tanár úrnak Krakkó

Nagyságos Úr!

A Magyar Tudományos Akadémia folyó évi május hó 13-dikán tar" tott nagygyülésében szerencsés volt Önt külső tagjának megválasztani.

Kivált örömömre szolgál, hogy nagyrabecsülésünknek, melylyel Nagyságod irodalmi érdemei iránt, különösen a történeti tudományok terén, Akadé" miánk viseletik, ünt tüntette kifejezést adhatok.

Fogadja, Nagyságod, kivált őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1887. május 20.

elnök.

Monsieur,

L'Académie Hongroise des Sciences, ayant eu l'honneur dans son assemblée générale du 13 Mai 1887. d'agréger le nom illustre que vous portez au nombre de ses membres étrangers, c'est avec l'empressement le plus vif que je me charge de vous faire part du té" moignage de la haute estime que vous porte notre Académie pour vos mérites littéraires.

Agréez, Monsieur, l'assurance de ma parfaite considération.

Buda-Pest, le 21 Mai 1887.

Le Président de l'Académie

Monsieur

V. Zakrzewski, Professeur à l'Université

Cracovie

950

1887

Jelentés

Borbás „Hazánk bolfüdei és mediterrán indéki tölgyeinek ismertetése" czímü dolgozatáról.

Szerző jelen dolgozatát, melyet hazai tölgyek ismertetése akar lenni, legintább a sok uj elnevezés és a sok uj tölgy-alak megkülönböztetése jellemzi.[1] Mind két irányban azonban szerző még nem jutott megállapodásra, mint azt már azon váltakozásai is mutatják melyeket a most másodszor benyujtott dolgozatában oly nagy számban látjuk. Alakok pedig oly csekély és bizonytalan különbségekre van alapítva, hogy a czimben kitüntetett egyáltalában nem állja ki. – De mit is tartsunk olyan különbségekről mint: „a levél hosszas, – a l. kissé hosszas, – a l. kevéssé hosszas, – a l. nagyon hosszas"; vagy: „a levél kissé fajsa vagy hüvelyszerü, – a l. nagyobb fajsa"; vagy: „a makkja keskeny, – m. közép nagyságu" stb. Pedig e különbségeket nem ritkán egy és ugyanazon tölgyfa különböző ágain, néha még ugyanazon ágon is egymás mellett találhatjuk[2], sőt a levelek hosszasági fokozata – számlált példányoknál több-vagy kevesebb számtól is függ.

Szerző szerint azonkivül a faj, alfaj, fajka, változat nagyobb fogalmak egyenes leszármazásuk függnek „a mint valaki felfogásához e sorozat valamelyik tagja jobban passzol" (End. Lap. 1886 p. 39.), s hogy e tekintetben „az individuális véleménynek is kell valamennyi helyet engedni" (i. h. p. 733.). Sőt tapasztaljuk is, hogy a mi a szerzőnél ma faj, holnap változat, majd alak, s végre néha csupán szak rendeltetésü. Így azután meghatározásainál egyáltalában szó sem lehet s nem is számíthatunk, ha szerző úgy jár mint most járt a Quercus Ilex-nica- és Q. Hungarica-val (End. Lap. fügy p. 47.).

Sajnálat szerző jelen dolgozatában nem mutat fel némi tudományosságot és megbízhatóságot igénylő eredményt, a miért is e dolgozatnak az Akadémia kiadványában való kinyomatását nem ajánlhatom.

Budapest 1887 május 25én

Klein Gyula

---

1) Szerző azt mondja hogy az uj alakok megkülönböztetésénél ő „nem amberségi önzetlenség vezérelt". De miért mentegeti magát? „Qui s'excuse, s'accuse".

2) Lásd például: Kiento. Ueber Formen u. Arten heimischer Waldbäume, valamint Knapp a tölgyekre vonatkozó és Engler Bot. Jahrbücher czimü folyóiratában megjelent dolgozatait. – Szerző a tölgyekre vonatkozó irodalmat általában nem igen nagy figyelemben.

III o/s. 1887 pen 20 6 Sch.
5 pens

951.
1887

21

Tekintetes akademia!

A Deák-mauzoleum ors. bizott-
sága azzal tisztelte meg az akademiát
hogy annak nemzeti monumentumra
alkalmazandó feliratok iránt véleme-
nyét kérte ki. Az első osztály a kérdést
külön bizottságban tárgyalta melynek
tagjai voltak a tulajdon kivül Szász Ká-
roly, Beöthy Zsolt, Arany László, Lehr
Albert és Thewrewk E. és lev. tagok.
Ezek a hely szinén tartott szemle s az
országos bizottság egyes tagjaival, vala-
mint az alkotó művészekkel is folyta-
tott értekezések után, a következőkben
állapodtak meg.

Első kérdés volt: vajon a carrarai
márványból készült sarcophagnak sima
oldalaira alkalmazhassék-e valamely felirat?

Stolba Szobrász azon óhajtása, mi-
ként az üresen álló sima lapokon ne-
hány arany betüs sor, az összhatás élénkítése

czélját foglalja helyet, – s ez alkalomból fel-
merült azon indítvány hogy egyik hosszol-
dalon: a haza bölcse, másik átellenin:
hírnév és nemzet kitekintés a belépővel szem-
benes keskeny lapon pedig a nagy hazafi
születése és halála éve (1803–1876) legyen
olvasható, – bővebb megfontolás után mel-
lőzetlek, s azon pellogás talált általános
visszhangra, miszerint oma szent helyen,
mely különben is a közönségnek csak ünne-
pélyes alkalmakkor lesz megnyitva, a szóla-
lan csend és némaság felel meg leginkább amaz áhitatnak, melyet bármily
jellemző vagy szellemdus mondatok kibedü-
zése inkább zavarni, mint méltóan ki-
fejezni volna alkalmatos.

Ugyanez okná fogva mellőzetlek azon eszme is, hogy belül a falakra melyek-
nek anyaga, (a stucco vakolat) különben
is nem alkalmas ily czélra, alkalmazás-
sanak akár vésett, akár szegezett betük.

Ellenben, ugy a nagy halott emlé-
ke iránti méltó tegyelet, mint a közönség

érdeklődésének ébren tartása és tudnivágyának kielégítése szempontjából leghelyesebbnek találtak s határozatba ment a következő javaslat:

A bejárati ajtó feletti kerek tölapra csupán e szavak vésessenek be:

Deák Ferencznek.

A mauzoleum három üres oldalán kívülről, sorban, márvány- vagy érczemlék táblák illesztessenek be a falba, s azok elsejére balról a Deák érdemeit megörökítő 1876. III. törvényczikkely, —, közepén hátul, Vörösmarty lánoki szellemmel írt „Alkudtál" kezdetű költeménye (12 vers) — a harmadikra végül, Deák híres feliratai vagy nagyobb beszédei egyikét legjellemzőbb s gondosan kiszemelendő mondata, a sorok megfelelő aránya szerint, vésessenek be vagy erőszakosnak ezek meg domború arany betűkkel, amint a technikai kivihetőség inkább ajánlani fogná.

Mély tisztelettel

Budapest május 21-én 1887

Tichy Antal

mint a bizottság elnöke.

952
1887

I

Jelentés
a Deák mauzoleum
feliratai ügyében.

1887

Kivonat jegyzőkönyvből

a M. T. Akadémia 1887 május 23-án tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

132. A ho. főtitkár bejelenti dr. Kőry Imre l. tagnak folyó évi május 15-én történt elhúnytát.

Az Akadémia fájdalmas veszteségén és a III. osztályt felhívja, hogy az emlékbeszéd megtartásáról gondoskodjék.

(Pótlás) Kőry Marksupfok

Gyulai Pál
h. főtitkár

III o/u. 1887 okt. 17 7 Értek

953

1887

Mélyen tisztelt Osztálytitkár Úr!

Van szerencsém benyújtani „A Magyar Határozók" című pályamunkámnak a névragok használatát tárgyaló első felét azon célból, hogy tájékozó bocsátását méltóztassék elrendelni. A pályamunkában vázlatosan hagyott részeket gondosan kiegészítettem. Azonfölül átvizsgáltam az egészet főleg azon szempontból, hogy megfeleljek a bírálóknak a példák megszorítására célzó kívánságának; ámbár sajnálattal kell megjegyeznem, hogy e munkának eredménye nem áll arányban a reá fordított nagy fáradsággal. Az idézeteket effélé tüzetes nyelvtörténeti munkában nem is lehet úgy tekinteni, mint pl. iskolai kézikönyvben a „szabályok" megvilágítására szolgáló példákat. Itt az idézetekben, ezeknek tervszerü csoportosításában van adva ~~t~~ az egyes mondattani kategoriáknak legtárgyilagosabb története, – éppen úgy, mint pl. a nyelvtörténeti szótárban a szójelentések története. Ilyen szempontból tekintve jelenlegi alakjában munkám alig foglal ~~egy~~ fölösleges idézetet magában.

Hogy azonban munkámnak a nyomtatásban leendő terjedelmét lehetőleg megszorítsam: apróbb és ritkább szedéssel (borgis compress) nyomandóknak jelöltem az összes idézetcsoportokat s azonfölül mindazon fejtegetéseket, melyek másod-fontosságu tárgyakra vonatkoznak. E szerint a munkának több mint 6 tizedrésze apró-szedésü lesz, garmond pedig nem egészen 4 tizedrésze, vagyis csak a fontosabb fejtegetések. Pontos

számításom szerint ez az egész kötet 25 nyomtatott ívre fog terjedni. Ennek egy harmadrésze födözhető az idei költségvetésbe fölvett 500 forintból, két harmadrésze pedig a jövő év terhére maradna.

A befejező második kötet, melyet talán másfél év multva terjeszthetek a T. Akadémia bírálata alá, a névutók, igenevek és adverbiumok tárgyalását fogja felölelni s mindenesetre csekélyebb terjedelmü lesz ezen első résznél.

Kérve a munkának az I. osztály elé terjesztését s azután sajtó alá adását, vagyok

m. t. Osztálytitkár Úrnak

Budapesten, 1887. május 23.

alázatos szolgája

Simonyi Zsigmond

l. tag.

954
1887

Méltóságos
Gyulai Pál h. főtitkár úrnak
mint az I. osztály titkárának

megkül. tisztelettel
Simonyi Zsigmond
l. tag

Könyvtári bizottsági ülése

1887. május 23-án.

Jelen voltak:
Szlovák József
Hunfalvy Pál
Than Károly
Szabó József
Budenz József
Gyulai Pál h. jegyző

Jelen voltak a montpellieri akadémia folyamodása, mely megküldését kéri némely hozzá nem érkezett akadémiai kiadványoknak.

Megküldésök határoztatik.

2. Főkönyvtárunk előadója, hogy Dengi János lugosi gymnasiumi tanár Kisfaludy Sándor levelezését kéri az akadémiai levéltárból, hogy Lugoson Kisfaludy Sándorról irandó műveihez használhassa.

A kérelem kiszolgáltatása végett a lugosi főgymnasium igazgatója tudtára, a kért egyszerűnemű jelelős visszaküldésével.

3. Olvastak Hunfalvy Pál és Szilágyi Sándor előterjesztését a felől az Akadémiai Könyvtárban szánásra megvételre ajánlott 40-50 frtos Szentiványi Gyulánál készült gyűjtemények, melyek a múlt a jövő történetére érdekes adatokat foglal magában.

Megvétele határoztatik 50 frtért.

4. Utasítandó a vallás- és közoktatási miniszter úr, hogy a budapesti II. ker. m. kir. állami főgimnázium (reáliskola) számára minden tizenkettedik darab könyvet kér, a m. t. Akadémia könyvkiadó vállalatának megjelenő könyveiből.

Értesítendő a Könyvkiadó vállalat, hogy kiadványai sem az Akadémiai tagoknak, sem más intézeteknek díjmellett nem küldetnek meg, a kik rá nem előfizettek.

5. Utasítandó Székely János pápai ref. egyházi állami népiskolai tanító folyamodása, a kir. Könyvkiadó hivatalnál kiadványaiból minthogy tizennyolcz darab könyvet kér kedvezményes árban kéri vagy legalább egy évi havi törlesztésre, kezesek által biztosítandó kötelezvény mellett.

Értesítendő, hogy Székely János pápai ref. egyházi állami népiskolai tanítónak kivételesen fele árban történő szállítás végett a Könyvkiadó hivatalnál kiadványai, akár egy akár egyféle több példányban, ha árukat előre beküldi. Az ajánlott részletes fizetéssel való törlesztésnek nem fogadhatik el.

+ fenéi 5 kral számítva

955
1887

Könyvtári Bizottság.

1887. május 23.

Méltóságos Pethy titkár úr!

Átlapozván a Simonyi Zsigmond pályamunkáját, annak kiegészítését, annak kinyomatása ellen legkisebb kifogásom nincs.

De ennyel én, mint egyik bíráló, ki is nem fogom tartom a pályakérdést; hiszen a másik bíráló, Barna Gábor r. t. ugyan ezen véleményemmel lesz. Panaszkodik ugyan is a pályanyertes, hogy a munka eredménye a ráfordított fáradsággal nem áll arányban: de arra senki sem lehet tekintettel, hogy a pályázó mennyi fáradsággal írta meg a munkát.

Mindezekre azt tartom én, hogy azon munka, melyet Simonyi úr másfél év után kiszín befejez, nem tekinthető annak, a mely már 1880-ban pályázott és jutalmat nyert. Ez egy külön munka lesz, melytől a Szerző szabadon rendelkezik, tehát vagy megírja, vagy nem írja meg; az Akadémiának ítélete az ítéletnek minden akkor köze, t. i. az 1880-ban hozott határozatánál fogva.

Pest, 1887 május 2-án.

Arany Ede

956

1887

A hermadik osztály tisztelt titkárának.

Dr Thirring Gusztáv dolgozatát, mely a Kinai birodalom éghaj-
viszonyait a legújabb, másutt még fel nem dolgozott adatok
alapján ismerteti meg, érdemesnek tartom arra, hogy a természettudo-
mányi bizottság közleményeiben közzététessék. Kivált a könnyebben
észlelési és szélirányi viszonyok igen jól vannak ismertetve, s
ezen adatok lényegesen gyarapítják a nagy ázsiai birodalom
meteorologiai állapotáról való ismereteinket. Mondhatjuk, hogy Thir-
ring dolgozata némileg kiegészíti Lóczy úr nagy munkáját
Kinából.

Budapest 1887 május 20.

Hunfalvy János.

Hunfalvy János akademiai rendes tagnak fentebbi
véleményéhez hozzájárulok

Budapesten, 1887. jún. 3-án

Trondorf Gusztáv

III ops. 1887 jun 20 Ort.
7 prs.

957
1887

Nagyrákos

Szabó József tiszttár úrnak.

958/1887

VIII.

Jelentés az akadémiai választásokról.

A jelen nagygyűlésen megválasztattak:

Igazgató tagoknak:

Kautz Gyula, r. t.
Hunfalvy János, r. t.

Az I. osztályba:

Levelező tagnak:

Petz Vilmos, főgymnasiumi tanár.

A II. osztályba:

Tiszteleti tagoknak:

Brassai Sámuel, r. t.
Báró Radvánszky Béla, l. t.

Rendes tagnak:

Schvarcz Gyula, l. t.

Levelező tagoknak:

Medveczky Frigyes, egyetemi tanár.
Báró Orbán Balázs, országgyülési képviselő.
Pulszky Ágoston, egyetemi tanár.

Külső tagoknak:

Bodio Lajos, az olasz kir. statisztikai hivatal igazgatója.
Zakrzewski Vincze, krakkói egyetemi tanár.

A III. osztályba:

Osztályelnöknek:

Than Károly igazg. és rend. tag.

Levelező tagoknak:

Heller Ágost, főreáliskolai tanár.
Inkey Béla, földbirtokos.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 13-án tartott nagygyüléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

JELENTÉSEK

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1887. MÁJUS 12—13-iki

XLVII-ik NAGYGYÜLÉSÉN

ELDÖNTÖTT

JUTALMAZÁSOKRÓL

S TÖRTÉNT

ÚJ VÁLASZTÁSOKRÓL

BUDAPEST
HORNYÁNSZKY VIKTOR SAJTÓJA
1887.

I.

Jelentés az akadémiai nagyjutalomról és a Marczibányi-mellékjutalomról.

Az akadémiai nagyjutalomra és a Marczibányi-mellékjutalomra a jelen évi nagygyűlésen, a széptudományok körébe tartozó, s az 1880—1886. évkörben megjelent munkák pályáztak.

Az Akadémia örömmel vévén tudomásul több jeles és önálló becsü munkát, a nagyjutalom megosztását határozta el Szász Károly és Lévay József r. tt. között, kiknek költeményeiből az ujabb kiadások az 1880—1886. évkörben, nevezetesen Lévay József *Összes költeményei* 1881., Szász Károly *Kisebb költeményei* 1883-ban jelentek meg; egyszersmind ugyanezen évkörbe esnek müfordításaik is: Szász Károly Dante-fordítása, Lévaytól pedig Burns dalaiból egy sorozat. Szász Károly eredeti dolgozatait a benyomásokra fogékony költői kedély, a conceptió elevensége s az érzelmek változatos gazdagsága jellemzik, müfordításait pedig az átérzés és elsajátitás ritka élénksége s a formai nehézségek legyőzésében virtuóz könnyüség. Lévay József lyrai alkotásai a belső szerkezetnek a külső alakkal szerencsés összeolvasztása által válnak ki; a nemes érzelmek, a szenvelgést kerülő őszinteség és egyszerüség, mely lyráján általában uralkodik, nála rendesen megtalálják a megfelelő formát, mely annyira természetesen foly, hogy még forditott dalai is a könnyed, eredeti alkotások közvetlenségével hatnak. Midőn az Akadémia e két gyüjteménynek nyújtja nagyjutalmát, egyszersmind a két költő egész pályáját koszorúzza meg, a kik negyven év óta folyvást számos eredeti müvel és müfordítással gazdagitották irodalmunkat.

A Marczibányi-mellékjutalommal irodalomtörténetünk egyik legbecsesebb vállalata, a *Régi Magyar Költők Tára* nagyérdemű szerkesztőjének, Szilády Áronnak fáradhatatlan buzgóságát óhajtja az Akadémia kitüntető elismerésében részesíteni. Ő e kiadványok által nemcsak irodalomtörténetünknek, hanem általában hazánk XVI. és XVII. századbeli általános s közművelődési fejlődése történetének nyomozása tekintetében is kiváló szolgálatot tett. Azon részletes tanulmányok, melyeket ő szerényen jegyzeteknek nevez ugyan, melyek némelyike azonban egész monographiává kerekedik, nem egy kérdést segítenek földeríteni és sok homályos helyre vetnek új világot. Ilyen különösen a IV. kötet (1883), melyben Ilosvai Selymes Péter műveihez írt tanulmánya felöleli a Toldi-monda egész irodalmát s az eddig elterjedt többé-kevésbbé problematikus föltevések között a történeti kritika határozottságával jelöli ki a nevezetes monda származásának és elágazásának körülményeit, minélfogva a Marczibányi mellékjutalom a gyüjtemény e kötetének ítéltetett.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyüléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

II.

Jelentés a Sámuel-díjról.

Az 1886-ik évre szóló Sámuel-díj (15 arany) az ugyanazon évben megjelent szorosan nyelvészeti értekezések közül Négyesy László *A szegedi nyelvjárás* című értekezésének (*Nyelvőr* 1886.) ítéltetett oda, mint jutalomra legérdemesebbnek. Szerző a szegedi nyelvsajátság területi határait körvonalozva s a fővonásokból kiindulva, szabatos részletességgel fejti ki az egyes hangtani jelenségeket. Gondos megfigyelés és kritikai szellem jellemzi az értekezést, mely a szegedi nyelvjárás első beható ismertetését nyújtja, s melyre mint alapvetőre az ezentúl teendő megfigyelések könnyen támaszkodhatnak.

Dicsérettel említendő mellette Korda Imre a *Kiskun-halasi nyelvjárás* című értekezése (*Nyelvőr* 1886.), mely szintén hasonló tárgygyal foglalkozik, s a melyet különösen az tesz becsessé, hogy a szerző közvetlen megfigyelésén alapszik.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

III.

Jelentés a Bulyovszky-jutalomról.

A Bulyovszky Gyula alapítványából kitűzött 200 frt jutalomra (kivántatik ódai költemény, melynek tárgya lehetőleg a magyar nemzet hazafias küzdelmeinek érzelem- és eszmeköréből vétessék) tizenhárom pályamű érkezett. A nagyrészt gyönge kisérletek közül leginkább kiemelkednek: az I. sz. *Óda a magyar ifjúsághoz*, a VII. sz. *Porból*, X. sz. *Battenberg Sándorhoz*, XI. sz. *Deák Ferencz szobra helyén*. De ezek sem jutalmazhatók, mert vagy hiányzik belőlök az ódaibb emelkedés, vagy ha pedig megvan, nagyon is dagályba téved, minélfogva a jutalom ki nem adása határoztatott.

A jeligés levelek felbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

IV.

Jelentés a Gorove-jutalomról.

A Gorove-jutalomra (100 arany) hat pályamunka érkezett. A pályakérdés az ethikai determinismus elméletének kifejtését kivánta. Nagyrészt csekély értékű munkák, kivéve a III. számú pályaművet, a melynek jeligéje „That virtue which requires stb.“, s mely nemcsak előadás és módszer tekintetében múlja felül összes pályatársait, hanem az alapos tájékozottságot s a szakirodalom történelmi tüneteinek méltatását tekintve, nemkülönben nyomos kutatásainál és eredeti fejtegetésénél fogva önállóan is jeles mű és philosophiai irodalmunk valóságos nyereségének mondható. Általában az egész munkát tudományos rendszeresség, eredeti felfogás, logikai következetesség, kimerítő és világos tárgyalás jellemzik. Mindezeknél fogva a jutalom kiadatása határoztatott.

A jeligés levél felbontatván, abból

dr. Pauer Imre l. t.,
budapesti kir. egyetemi tanár neve tünt elő.

A többi jeligés levelek felbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. máj. 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

V.

Jelentés az Ullmann-jutalomról.

Az Ullman-jutalomból (360 arany forint) kitűzött kérdésre: „Adassék elő az italmérési jog megváltásának gazdasági és pénzügyi szempontból legczélszerűbb módja", három pályamű érkezett be. A II. számú összesen 6 irott oldalra terjed és még czikk gyanánt sem jöhet számba. A terjedelem csekélységének megfelel a tartalom üressége. Több figyelmet érdemel a III. számú pályamű, de ez sem bontakozik ki az általánosságból. A fenálló hazai viszonyokat alaposan nem ismeri, és ebből folyólag javaslatot sem tehet. Legtöbb értékű az I-ső számú dolgozat, a mely több tekintettel van a hazai viszonyokra, de mind a mellett nem ismeri a gazdakörben mutatkozott mozgalmat és magára a kérdésre nézve sincs kellőleg tájékozva.

Ennélfogva a jutalom ki nem adása határoztatott.

A jeligés levelek felbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

VI.

Jelentés a Bézsán-jutalomról.

A Bézsán-jutalomra (1200 frt aranyban) kitűzött pályakérdés az electro-dynamométer mechanikájának megállapítását kivánta. A kitűzött határnapig egy pályamunka érkezett be „. . . . τὸ γάρ γράμμα ἀποκτέννει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ" jeligével.

A szerző okszerű alapossággal és kiváló szorgalommal tárgyalja a kérdést, utal egy, az elméleti tárgyalásból kifejthető s eddig észre nem vett jelenségre: az elektrodynamikus resonantiára. A kérdés végleges megoldását azonban nem nyujtja s a végkövetkeztetéseket nem állitja úgy oda, hogy kisérletileg is bebizonyithatók volnának. A pályamű mindamellett arról tesz tanuságot, hogy szerzője a kérdéssel beható szakszerűséggel tud foglalkozni, s ha tovább folytatja kutatásait, nevezetesen a differentiál-egyenletek megoldására új módszert talál, kitartása és fáradozása teljes sikerre is fog számithatni, minélfogva a pályamű, mint olyan, mely által a tudományos irodalom önálló becsű művel gazdagodik, a jutalomra érdemesnek itéltetett.

A jeligés levél felbontatván, abból

dr. Fröhlich Izidor l. t.,
egyetemi tanár neve tünt elő.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-dikén tartott nagygyűléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

VII.

Jelentés a névtelen mérnök jutalomdíjáról.

A névtelen mérnök jutalomdíja (1000 frt) a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munkára tüzetett ki. Három pályamű érkezett be.

A III. számú pályamű legkevésbbé közeliti meg a pályakérdés kivánalmait; a csekély esésű folyók miként való szabályozásával csak mintegy öt oldalon foglalkozik, de oly módon, hogy abból azt, hogy miképen kelljen csekély esésű folyókat szabályozni, senki meg nem tanulhatja. Ennélfogva a pályadij odaitélésénél figyelembe nem vétetett.

A más két dolgozat ellenben komolyan számba vehető.

A II. számú „Haladás“ jeligével rendkivül széles alapra van fektetve. Tervezett 75 paragraphust, abból csak 22 van kidolgozva, 53 pedig elmaradt az idő hiánya miatt. A mit kidolgozott, azt alaposan fejtegeti; előadja a szabályozási elvek megállapitásához szükséges előismereteket, de a fő dologról, a tulajdonképeni szabályozásról, legalább mutatványúl, kivánatos lett volna némi részlet.

Az I. számú „Zúgva, bőgve törte át a gátot“ kerek egészet nyújt. Az egész tárgyaláson végig első sorban a csekély esésü magyar folyókat és magyar viszonyokat tartotta szem előtt, különös tekintettel lévén a mezőgazdaságra, de nem hagyta figyelmen kivül a többi ide vágó szempontokat sem. A tárgy beosztása jó, a tárgyalás módja világos, a felsorolt adatok és idézetek csak is oly terjedelemben közöltetnek, a minőben a kérdés megvilágitásához szükséges volt. Némi hátránya, hogy rajzokat nem közöl, de azért igy is haszonnal olvasható.

Mindezeknélfogva a II. számú pályamüvet „Haladás“

jeligével mellőzvén, a jutalom az I-sö számú pályamunkának itéltetett oda.

Felbontatván a jeligés levél, abból

Kvassay Jenő.

ministeri osztálytanácsos, az országos kulturmérnöki hivatal főnökének neve tünt elő.

A többi jeligés levelek felbontatlanúl elhamvasztattak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1887. május 12-én tartott üléséből.

Gyulai Pál,
h. főtitkár.

Namen bezeichnen. Eine Steigerung derselben zur Peritonitis könne freilich stattfinden.

Ein höheres Alter unterstützt die Neigung des Darmes zur Gangränescenz der Hernie. Um die Vitalität des Darmes zu beurtheilen, hält R. die Farbe und die Consistenz desselben für maassgebend.

Bezüglich der Therapie empfiehlt er bei frischen Fällen Narkotica per os, subcutan und als Suppositorien zu verabreichen, ein warmes Bad zu geben und eine zweckmässige Lagerung des Pat. vorzunehmen, bei älteren Fällen die zuerst eingeleiteten Taxisversuche in der Narkose (durch cirkuläre Compression) zeitlich möglichst zu beschränken und bald die Operation vorzunehmen. Bei der letzteren giebt er der Riesel'schen Methode — Spaltung des Bruchsackes in seiner ganzen Länge — den Vorzug. Um eine Scheinreduktion zu vermeiden, soll mit dem Finger nach geschehener Reposition stets die Bruchpforte controllirt werden. Bei Gangrän des Darmes empfiehlt er, stets einen Anus praeternaturalis anzulegen; in jedem Falle räth er der Herniotomie die Radikaloperation folgen zu lassen. Hinsichtlich der Erfolge fand er in 42.8% den Eintritt eines Recidivs.

Georg Schmidt (Heidelberg).

16. **Zur Verschönerung und zum Schutze des weiblichen Körpers, besonders vor Erkrankung der Organe des Unterkörpers.** *Hygieinische Winke für praktische Aerzte und Laien;* von Dr. C. Hasse. Wien und Leipzig 1887. Heuser's Verlag. 32 S. (1 Mk.)

Vf. befürwort im 1. Abschnitt der kleinen Broschüre den Kunstbusen in solchen Fällen, wo aus ästhetischen Rücksichten der Mangel einer Büste ersetzt werden soll, wendet sich aber mit vollem Recht dagegen, denselben durch in Corsets eingelegte Kissen, dichte Wattepolster, aufzublasende luftdichte Gummisäcke u. s. w. herzustellen. Er bespricht die nachtheiligen Folgen dieser Vorrichtungen, zumal zur Zeit der Entwicklung der Brüste; besonders hebt er hervor, wie sehr die Ausbildung der Warzen dadurch beeinflusst wird, und erläutert an der Hand mehrerer Beispiele nicht blos die Wahrheit seiner Behauptungen, sondern auch den günstigen Effekt des von ihm in einer Reihe von Fällen angewandten Kunstbusens. Derselbe stellt eine hohle Gummihalbkugel dar, die siebartig durchlöchert ist und an deren freiem Rande ein luftdicht schliessender dünner Gummischlauch befestigt ist, der sich der Haut gut anschmiegt, ohne Druckerscheinungen erheblicher Art hervorzurufen. Diese Halbkugel kann mit beliebigem dünnen Stoff überzogen werden.

Im 2. Theile der Arbeit spricht Vf. für eine andere als die gewöhnliche übliche Bekleidung des weiblichen Unterkörpers und wünscht dazu lange, bis an die Knöchel reichende Tricotbeinkleider mit Beckengürtel. Die bisher am meisten getragenen offenen und weiten Beinkleider, die nebst den übrigen Kleidern um die Taille fest zusammengebunden werden, sind unpraktisch, vermehren Stauungen in den Unterleibsorganen und geben leicht zu Erkältungen Anlass. Die vom Vf. vorgeschlagenen und mit gutem Erfolg verordneten Beinkleider sind gewöhnliche Männerbeinkleider, die über den Hüften befestigt werden. Um aber einen Verschluss derselben in der Mitte zu bewirken, wird darüber noch ein Beckengürtel angeknöpft, welcher aus zwei fast dreieckigen Lätzen besteht und gleichzeitig als geeignete Menstruationsbinde zu brauchen ist. Genauere Angaben sind aus dem Original und den dort beigegebenen Zeichnungen zu entnehmen.

Donat (Leipzig).

17. **Anleitung zur Pflege im Wochenbett**; von Dr. A. Römer. Tübingen 1886. Laupp. 8. VIII u. 55 S. (1 Mk.)

R. unternahm die Abfassung dieser „Anleitung" auf Aufforderung des Direktor Dr. Fehling mit „möglichst genauer Anlehnung an dessen Lehrbuch der Geburtshülfe für Hebammen" und hat dieselbe hauptsächlich für Wochenwärterinnen bestimmt.

Er behandelt darin die Pflege der Wöchnerinnen und die wichtigsten Störungen des regelmässigen Wochenbettverlaufes, sowie die Pflege des Kindes und die wichtigsten Störungen bei Neugeborenen.

Bei der Kürze der Abfassung, der rein sachlichen, praktischen, gemeinverständlichen Darstellung ist das Schriftchen Müttern und Wärterinnen zu empfehlen.

Döderlein (Erlangen).

18. **Ein Beitrag zur pathologischen Anatomie des Auges bei Nierenleiden**; von Dr. Carl, Herzog in Bayern. Mit 12 Abbild. auf 6 Taf. Wiesbaden 1887. J. F. Bergmann. Gr. 8. 77 S. (5 Mk.)

Diese Schrift erweitert und vervollständigt unsere Kenntnisse über die Retinitis nephritica in mehrfacher Weise.

Es wird zunächst festgestellt, dass der arteriitische Process, der für diese Krankheit typisch ist, stets in der Aderhaut in höherem Grade entwickelt war, als in den Arterien der Papilla und der Netzhaut. Dagegen waren umgekehrt die in den Membranen selbst diffus verbreiteten entzündlichen Processe, sowie die degenerativen Vorgänge vorzugsweise in der Papilla und in der Netzhaut lokalisirt, in der Aderhaut aber nur andeutungsweise vorhanden.

Wenn in der Aderhaut ein abgeschlossenes Capillargebiet vorhanden ist u. auch die Endarterien der Netzhaut keine erheblichen Verbindungen mit den Gefässbahnen der weiter vorn liegenden Theile des Bulbus besitzen, so erklärt sich, dass in Aderhaut und Netzhaut der zur Erzeugung des arteriitischen Processes vorhandene Krankheitsstoff

länger festgehalten wird. Die zartwandigen Arterien der Netzhaut disponiren zu Hämorrhagien und die Zartheit der Membran selbst zu sekundären Veränderungen. In dem winkelförmigen Abbiegen der Papillargefässe zur Netzhaut ist ein weiteres mechanisches Moment zur cirkulatorischen Störung gegeben. Hier finden sich vornehmlich die Gefässveränderungen, auch die Hämorrhagien der Netzhaut sind vorzugsweise peripapillär lokalisirt.

Im Uebrigen sprechen die, im Detail hier nicht näher wiederzugebenden, Befunde des Vfs. dafür, dass der entzündliche Process in den Arterien nicht von dem Endothel der Intima ausgeht, sondern dass er von aussen nach innen fortschreitet. Hierbei kommt in Betracht, dass die Gefässe der Aderhaut und Netzhaut sich so verhalten, wie die in Gehirn und Rückenmark. Sie besitzen statt der Adventitia eine Lymphscheide. Zunächst scheint nun die Scheide und deren Umgebung zellig infiltrirt zu werden und von da aus wird erst das Gefässrohr selbst ergriffen.

Die Ausstattung der Schrift ist eine sehr elegante. Geissler (Dresden).

19. **Die Parasiten des Menschen und die von ihnen herrührenden Krankheiten.** *Ein Hand- und Lehrbuch für Naturforscher und Aerzte;* von Rudolf Leuckart. 2. Aufl. 1. Bd. 1. bis 3. Abth. Leipzig u. Heidelberg 1879, 1881 u. 1886. C. F. Winter. (22 Mk.)

Seit dem Beginne der 1. Auflage des Leuckart'schen Werkes sind 25 Jahre verflossen, ein Zeitraum, in welchem sich die vorherige, oft sehr lückenhafte Parasitenbeschreibung zu einer wirklichen Parasitenlehre, zu einer mehr oder weniger fortgeschrittenen Erkenntniss der gesammten Lebensgeschichte dieser Thiere und ihrer Beziehungen zu andern sie beherbergenden Geschöpfen emporgeschwungen hat. Die erste Anregung zu diesen Fortschritten hat die medicinische Beobachtung am Krankenbette und Secirtische gegeben und auch das helminthologische Experiment, welchem wir so viele glänzende Entdeckungen auf dem Gebiete der Parasitenlehre verdanken, ist zuerst von Aerzten ausgegangen. Die weitere Ausbildung der Parasitenlehre ist jedoch selbstverständlich den Zoologen von Fach überlassen geblieben und namentlich ist es der berufenste von Allen, Leuckart, welcher durch unausgesetzte Experimente und Beobachtungen während eines ganzen Menschenalters diese Wissenschaft gefördert hat, so dass jeder wesentliche Fortschritt in derselben mit seinem Namen unzertrennbar verknüpft ist. Sein uns vorliegendes Werk als die Summe seiner Arbeiten auf diesem Gebiete, stellt daher auch die Summe unseres Wissens überhaupt dar und kein neuerer Forscher wird Untersuchungen über Parasiten anstellen können, ohne dieses Werk vorher zu Rathe zu ziehen. Erleichtert wird die Benutzung desselben durch das jeder Lieferung beigefügte Inhaltsverzeichniss und die zahlreichen Holzschnitte. Im Vergleich mit der 1. Auflage hat die zweite, so weit sie bisher erschienen ist, einen mehr als doppelt so grossen Umfang erreicht. Durch die Häufung des Materials und die Nothwendigkeit, zum Zwecke einer möglichst vollständigen Abrundung unseres Wissens vielfach wiederholte und zeitraubende Untersuchungen besonders experimenteller Art anzustellen, ist das Erscheinen der einzelnen Lieferungen verzögert worden, doch hofft Leuckart eine rasche Folge der weiteren Lieferungen in sichere Aussicht stellen zu können. Hoffen wir, dass es ihm auch gelingen werde, eine bei der ersten Auflage schmerzlich empfundene Lücke auszufüllen und seinem Werke auch die Naturgeschichte der bei dem Menschen schmarotzenden Milben und Insekten einzuverleiben.

Es ist hier nicht der Platz, ausführlicher auf den Inhalt des Werkes einzugehen; wir beschränken uns daher auf die Bemerkung, dass die 1. Lieferung die allgemeine Naturgeschichte der Parasiten und aus der speciellen Naturgeschichte die Protozoen (Rhizopoden, Sporozoen und Infusorien) und die 2. und 3. Lieferung die Würmer und speciell von den Plattwürmern die Cestoden (Taenia und Bothriocephalus) und Trematoden behandeln und dass in der 3. Lieferung nicht weniger als 49 Seiten den in der Zwischenzeit von 7 Jahren nothwendig gewordenen Nachträgen gewidmet sind.

Wir sind überzeugt, dass das Leuckart'sche Werk den Zweck, ein Hand- und Lehrbuch für Naturforscher und Aerzte zu sein, voll und ganz erfüllt, und stimmen daher zuversichtlich dem Wunsche L.'s bei, dass die neue Auflage bei den Männern der Wissenschaft wie denen der Praxis eine eben so freundliche Aufnahme finden möge wie die frühere. Meissner (Leipzig).

20. **Die Rhabditiden** *und ihre medicinische Bedeutung;* von Dr. Ladislaus Örley in Budapest. Berlin 1886. R. Friedländer u. Sohn. 8. Mit 6 Tafeln. (8 Mk.)

Die freilebenden Nematoden und speciell die Rhabditiden sind nicht nur von Zoologen, sondern auch, so weit sie gleichzeitig als Parasiten im menschlichen Körper vorkommen und mit der Grubenarbeiter- und Bergwerks-Anämie, der cochinchinesischen Diarrhöe und der Cornwall'schen Erkrankung in Verbindung gebracht worden sind, von Aerzten vielfach untersucht und beschrieben worden. Gleichwohl sind ihre Lebens- und Entwicklungsgeschichte, ihre systematische Stellung und Klassifikation, sowie ihre medicinische Bedeutung noch so unklar und bestritten, dass die ebenso gründliche wie klare Monographie von Örley, welche von der Versammlung der ungarischen Aerzte und Naturforscher mit einem Preise ausgezeichnet worden ist, einen wahren Fortschritt in

der Kenntniss der Rhabditiden bezeichnet. Bezüglich des Literaturverzeichnisses, der von Örley selbst eingeschlagenen Untersuchungsmethoden und der Schilderung der allgemeinen Organisationsverhältnisse der einzelnen Organe der Rhabditiden, der Klassifikation u. s. w. müssen wir den Specialisten auf das Original verweisen und beschränken uns darauf, in Folgendem nur die medicinischen Beziehungen der Rhabditiden wiederzugeben.

Die *monogenen Rhabditiden* (oder Anguillulidae) kommen nicht nur im Boden und faulenden Fleische, sondern auch auf Viktualien vor und werden sehr oft bei Exhumationen, Stuhl-, Harn- und Sputumuntersuchungen angetroffen, können sogar in dem Epithel und den Säften der Vagina fortleben, sind daher auch für den Arzt von Interesse, ohne jedoch als echte Parasiten gelten zu können. Die Fütterungsversuche, welche Ö. mit der auf faulenden Regenwürmern gezüchteten Rhabditis pellio anstellte, ergaben, dass diese Würmer, an Frösche verfüttert, lebendig durch den Darmkanal derselben hindurchgingen, ohne jedoch den Körper als bleibenden Wohnort zu wählen; der Befund derselben im Darm einer brasilianischen Froschart und einer mexikanischen Siredonart (Schneider und Baird) ist daher kein Beweis für deren parasitische Natur. An warmblütige Thiere verfüttert sterben sie nach kurzer Zeit wieder ab und Ö. hat selbst grössere Mengen von Rhabditiden eingenommen, ohne eine Störung des Wohlbefindens zu empfinden und ohne in den Entleerungen Eier oder etwas Anderes, als abgestorbene Formen zu finden. Ihr Vorkommen in Schinken kann den Verdacht auf Trichinen erregen. Im Urin gehen sie schon nach 5 Min. zu Grunde und in die Blase von Katzen injicirt werden sie stets todt wieder entleert. Das Vorkommen von Rhabditiden im Nachtgeschirr einer Pat. von Dr. Brodács ist daher wohl nur dadurch zu erklären, dass sie schon vorher durch Verunreinigung in das Gefäss gekommen waren. Bemerkenswerther ist der Fall des Dr. S. H. Scheiber (Arch. f. pathol. Anat. LXXXII. 1.), welcher lebende Rhabditiden in der Vagina einer kranken Frau beobachtete; doch ist auch dieses Vorkommen bei der Sitte in Ungarn, Erde als Heilmittel gegen Unterleibsleiden aufzulegen, wohl erklärlich. Nicht wenig Aufsehen erregte auch die Epidemie auf dem Kriegsschiffe Cornwall am Themseufer Ende Sept. 1879.

Es erkrankten auf demselben unter 15 Officieren und 262 Zöglingen 43 der Letzteren an Fieber und einer starb nach 18tägigem Leiden. Die Sektion der nach 2 Mon. exhumirten Leiche ergab in verschiedenen Muskeln freie, meist schon todte Würmer, welche von Power für Trichinen erklärt wurden, aber durch die Proff. Bastian und Cobbold als Rhabditiden nachgewiesen wurden (als Rhabditis Cornwalli). Ö. erhielt durch Züchtungen aus Bodenproben am Thatorte 1881 eine grosse Menge Rhabditis terricola, welche mit diesen Würmern identisch war und welche er bei der damals noch mangelhaften Kenntniss von der Lebensweise derselben als Ursache des epidemischen Fiebers betrachtete. Die jetzigen Untersuchungen von Ö. beweisen jedoch, dass diese Rhabditiden erst bei der Fäulniss der Leiche aus dem Boden durch die Ritzen des Sarges eingedrungen sein konnten, und dass die (übrigens unerklärt gebliebene) Cornwaller Epidemie nicht durch dieselben verursacht war.

Die monogenen Rhabditiden können, mit Ausnahme der Vagina, aus der sie durch Ausspülen mit Wasser leicht wieder entfernt werden können, im menschlichen Körper überhaupt nicht leben, und bei Hervorbringung von Krankheitserscheinungen kaum eine Rolle spielen.

Viel gefährlicher sind dagegen die *heterogenen Arten oder Rhabdonemidae* und für den Arzt ist die im menschlichen Darme lebende Rhabdonema strongyloides Leuckart, (Synon. Anguillula intestinalis und stercoralis Bavay, Leptodera int. und stercoralis Cobbold, Rhabditis int. und stercoralis Örley u. s. w.) interessant. Diese ist bekanntlich (nach Leuckart wohl mit Unrecht) als Ursache der als Diarrhöe oder Dysenterie von Cochinchina bekannten mörderischen Krankheit angenommen und auch in Europa, namentlich in Italien und in der Schweiz, angeblich auch in Ungarn, besonders neben Ankylostomum duodenale, als nebensächlicher Befund beobachtet worden. Man unterschied bisher 2 verschiedene Arten, die intestinale und die stercorale; doch sind dieselben durch die Untersuchungen von Leuckart und Grassi als 2 heterogene Formen eines und desselben Wurmes nachgewiesen worden. Die intestinale Form ist hermaphroditisch, ähnlich den Strongylusarten; der Uterus enthält Larven und in Furchung begriffene Eier, welche sich noch im Darme zu rhabditisähnlichen Larven entwickeln und dann mit dem Kothe entleert werden. In Brutkästen entwickeln sich aus denselben binnen 30 Std. nach einmaliger Häutung geschlechtsreife Thiere getrennten Geschlechtes, welche den monogenen Rhabditiden sehr ähnlich sind. Diese stercorale Form bleibt im Freien und paart sich auch dort. Die sich im Innern der Mutterthiere entwickelnden Embryonen sind gleichfalls rhabditisähnlich, häuten sich, nachdem sie die Länge von $^1/_2$ mm erreicht haben, verwandeln sich dabei und nehmen wieder die Form des hermaphroditischen Parasiten an, welcher auf noch unbekannte Weise wieder in den menschlichen Darmkanal gelangt und sich dort zu der anfangs erwähnten Form weiter entwickelt.

Leuckart erkannte also 5 Entwickelungsstadien der Rhabdonemen, die hermaphroditischen parasitischen Mutterthiere, deren rhabditisartige Larven, die im Freien lebende, getrennt geschlechtliche Form, deren Embryomen und strongyloide Larven; ferner wies er deren Entwickelungszusammenhang nach, während Bavay und Normand die geschlechtsreifen Formen als besondere Arten trennten und deren Larven verwechselten.

Ausser in den Tropen, in Italien und in der Schweiz sollen Rhabdonemen nach Dr. Eme-

rich Tóth auch in Ungarn vorkommen, und zwar bei der Bergwerks- und Gruben-Arbeiter-Anämie in Schemnitz. T. fand unter 21 Fällen bei 2 Individuen nur Ankylostomen, bei 6 nur Rhabdonemen und bei 13 beide Arten. Doch hat er die Rhabditiden nur aus den entleerten Eiern diagnosticirt, während er bei den Sektionen niemals auf Rhabditiden gestossen ist. Da jedoch Perroncito in 4 ihm gesandten Proben nur Ankylostomen fand, und Örley aus den angeblichen Rhabdonemaeiern stets nur Ankylostomen züchten konnte, und da durch die Leuckart'schen Untersuchungen feststeht, dass im Kothe keine Eier, sondern nur Larven von Rhabditiden vorkommen, so scheint die Angabe von T. auf einem Irrthum zu beruhen. Ebenso scheint der Befund von geschlechtsreifen Formen der freien Generation im Kothe der Pat. auf einer Verwechselung mit Cephalobus rigidus und Rhabditis terricola, also mit monogenen Rhabditiden, zu beruhen, welche Örley im Schemnitzer Boden massenweise nachweisen konnte und welche besonders gern thierische und menschliche Exkremente aufsuchen. Der Zweifel an dem Vorkommen von Rhabditiden in Schemnitz ist um so mehr gerechtfertigt, als Dr. Tóth weder Brut- noch Züchtungsversuche gemacht hat, um Rhabdonema-Larven zu erhalten, noch auch Larven im Kothe gefunden hat. Vielmehr hat dort sicher nur Ankylostomum eine wichtige Rolle gespielt.

Meissner (Leipzig).

21. **Bericht des k. k. Krankenhauses Wieden von 1886.** Wien 1886. 375 S.

Das Krankenhaus Wieden, das unter Direktion von Dr. Lorinser steht, umfasst 6 Abtheilungen (2 chirurgische, 2 medicinische, 1 syphilitische und 1 ophthalmiatrische) mit 6 Primär- u. 16 Sekundär-Aerzten. Es erfuhr im Jahre 1885 eine wesentliche Verbesserung durch Herstellung von Isolirzimmern für Infektionskranke. Der Krankenstand pro 1885 betrug 6955 Pers. gegen 7214 Pers. pro 1884. Am stärksten sind die medicinische und die syphilit. Abtheilung, am schwächsten ist die ophthalmiatrische frequentirt. Entlassen wurden 1885 im Ganzen 5864 Pers.: 4239 geheilt, 1027 gebessert, 418 ungeheilt, gestorben sind 844. Von den einzelnen Krankheiten, die in etwas altfränkischer Weise in entzündliche und adynamische Formen eingetheilt werden, nehmen Syphilis u. venerische Krankheiten mit 941 Fällen den ersten Platz ein, dann folgen Tuberkulose mit 636, Verletzungen mit 523 Fällen u. s. w.

Ausser den üblichen allgemeinen statistischen und Verwaltungsangaben enthält der Bericht eine eingehende Besprechung der einzelnen Krankheitsformen in spitalstatistischer Beziehung und mehr oder minder ausführliche (theilweise mit Casuistik) Mittheilungen aus den einzelnen Abtheilungen. Bemerkenswerth erscheint der Bericht der Pockenabtheilung, die im Jahre 1885 nicht weniger als 2212 Pockenkranke aufgenommen hat, von denen 577 gestorben sind. Unter den Aufgenommenen befanden sich 44 an Varicellen erkrankte Kinder, von denen 10 während ihres Spitalaufenthaltes von den Pocken befallen wurden.

Kayser (Breslau).

22. **Die Kindersterblichkeit der Stadt Glauchau 1884;** von Dr. Hankel. Glauchau 1886. 8. 20. S. (80 Pf.)

Das H.'sche Schriftchen ist trotz des verhältnissmässig kleinen Materials von Interesse, insbesondere weil bei der Berechnung der Kindersterblichkeit die erstgeborenen, zweitgeborenen u. s. w. Kinder mit einander verglichen werden, die Ernährung durch Mutterbrust u. s. w. berücksichtigt wird. Es ergab sich, wie zu erwarten war, dass die Sterblichkeit der Kinder wächst, je grösser in einer Familie ihre Zahl wird und je rascher die Geburten auf einander folgen.

Kayser (Breslau).

23. **Zur Assanirung Prags;** von Prof. I. Soyka. Prag 1886. H. Dominicus. 8. 41 S. (80 Pf.)

S., Mitglied des Prager Gesundheitsraths, als Vertreter des Vereins deutscher Aerzte entwirft in vorliegendem, an diesen Verein erstatteten Bericht ein Bild der Gesundheitsverhältnisse Prags und der zu ihrer Verbesserung nothwendigen sanitären Maassregeln.

Kayser (Breslau).

24. **Fort mit dem Gift der Phosphorzündhölzchen**; von Dr. G. Custer. Zürich u. Stuttgart 1887. Schröter u. Meyer. 8. 67 S. (80 Pf.)

Bekanntlich wurde in der Schweiz das am 1. Jan. 1881 gesetzlich in Kraft getretene Verbot von Fabrikation, Einfuhr und Verkauf der Zündhölzchen mit gelbem Phosphor von der Bundesversammlung am 22. Juni 1882 wieder aufgehoben. Dagegen wurde ein Reglement erlassen, welches gesundheitlich nothwendige Schutzmaassregeln anordnete. Vorliegende mit Geschick, Klarheit und wissenschaftlicher Objektivität geschriebene Brochure giebt eine belehrende Zusammenstellung der von den Zündhölzchen aus gelbem Phosphor herrührenden gesundheitlichen und ökonomischen (Feuersbrünste) Gefahren und zeigt die nahezu vollkommene Wirkungslosigkeit des erlassenen hygieinischen Reglements. Wie die Berichte der Fabrikinspektoren der Schweiz beweisen, werden die gesetzlich vorgeschriebenen Schutzmaassregeln gar nicht oder nur unvollkommen ausgeführt oder umgangen. Thatsächlich kommen Fälle von Phosphornekrose nach wie vor in nicht geringem Umfange vor. Aus dem Bezirk Frutigen wird allein aus dem Jahre 1885 über 8 Nekrose-Fälle berichtet. C. tritt daher mit Wärme für Wiedereinführung des Verbotes als einzigen sicheren Schutzmittels ein.

Kayser (Breslau).

Tisztelt Választály!

Volt már szerencsém Tekintetes fordításáról szólani, s mint akkor a kis részletről mondottam, most azonban állíthatom az egészről, hogy fordos, talpraesett és világos fordítással van dolgunk, úgy hogy azt minden kimaradás nélkül sajtó alá bocsátani lehetne. Úgy de szerző jónak látta egy 48 lapra terjedő levelezést a fordítás elé bocsátani, mely e szerint nagyban a fordítás részének jelülel jelöl, állhatna az utóbbi 38 lapból. Végezetlenül ellen nagyon nem volna kifogásom, ha épen szükség volna rá; de én úgy hiszem, hogy az anyagot szűkebbre is szorítkozta volna, teendve a kifogásokat belőle. Pörinden számítható volna Plato előadásának kiindulási pontjára, körülbelül azért is, hogy a Plato által felállított praemisekből annál több következtetésre juthatott. Végjobban szeretném, ha mindenekre a könyvek végzetében figyelmeztetné az olvasót, annyival is inkább, mert a szerző adatai támogatására könyvtára fordításának úgy részét bocsátotta is ígérte.

Elegendő, ha a bevezetésben röviden kifejti a dialogus compositióját és a tárgy dispositióját annak fő- és alrészére való felbontását adva és az egyes részek közti kapcsolatot. Ilyen bevezetés nagyon is elősegítheti az olvasóban, hogy Platot környezete dispositiójában könnyebben követhesse. Van még egy pár észrevételem a szerzőnek egy pár philosophiai terminusa fölött pl. Egyl.: Képzelés alakulatok megjegyzésnek, mint beidegzés. Stb. a nair gondolkodásnak kivetített és külsőnek tartott jelenség, Egyl. Eint = nuvreg.

Sajátsága a szerzőnél az is, hogy nála a Demonstrativum ő az előbbi dolograra nelett rendesen használ.

A szerző által mellőzött jegyzetek szükek és jók, valamint a záró-részben philosophiai terminologia van foltételes.

Budapest 1887 jun. 6

Farkas Antal
ref. lag.

961
1887

6/1887

Véleményes jelentés

Dr König Gyula l. t.

" A dinamika alapegyenleteinek jelentéséről "

című

akadémiai értekezéséről.

Szerzője Dr König tárgyunk a jelen értekezésében a dinamika legáltalánosabb egyenleteit egyetlen egy axiomaszerű egyenletből és egyetlen egy feltételből vezeti le. Az egyenlet:

$$\sum_{i=1}^{n} \frac{X_i^2 + Y_i^2 + Z_i^2}{m_i} = \sum_{i=1}^{n} (X_i x_i'' + Y_i y_i'' + Z_i z_i'')$$

hol is X_i ..... x_i'' ..... az m_i tömegpontra ható erő szabad réfének x .... komponense .... és az x tengely szerinti gyorsulása, — vagyis szavalban kifejezve: az erőt szabad réfének energeiája minden időpontban egyenlő ezen erőt gyorsulási munkája mértékével.

A feltétel pedig az, hogy

$$\sum_{i=1}^{n} m_i (x_i''^2 + y_i''^2 + z_i''^2)$$

minden időpontban minimum.

vagyis a gyorsulási energia

A dinamika alap-hipotézeseinek ilyetemű formulázása teljesen új, az értekezés tárgyalását a Mathem. Értekezések közé felvétetni a t. ofiáknak a legmelegebben ajánljuk.

Buda 1887 június 7

Szily Kálmán

Rátz László

Fröhlich Izidor

III ofes. 1887 jun 20. 6 Ext.

3 pns.

962

1887

963
1887

Kedves barátom!

Az „Ujkori Alkotmányok“ második kötetével rövid időmulva elkészülök, nem tudom azonban ez is bírálat alá kerül-e vagy annunal nyomu szalás alá kotha-ló? A június-ki ülésben állva, julius augusztusban a kérdést vagy kinem kiáltva kerenne sem, hogy végképen veszni e kö végelődött szem szemében, akart kérem kéves érdeklődésedet nyomdá-ba megy-e a munka vagy (előbb) latra?

Boldog lilag üdvözöl szegi

kivel

Kalocsa
1887 jun. 7-én

Csuchalgyön

Véleményes jelentés Thierring Gusztáv

„Adalékok a Kínai birodalom égalji viszonyainak ismeretéhez"

(I Hőmérséklleti viszonyok; II Csapadék viszonyok, III A szélek iránya és erőssége IV Felhőzet. V Légnyomás)

Dr Thierring Gusztáv fennt nevezett értekezésében nagy szorgalommal dolgozta fel azokat a meteorologiai megfigyeléseket, melyeket részben a Kínai császári tengerészeti vámhivatal Kereskedelmi jelentéseiben, részben a brit birodalom Kínai consuljai jelentéseiben közzé vannak téve, és melyek eddig még nincsenek feldolgozva, és általánosságban véve az 1876- 1881 iki időközre vonatkoznak

ezek a megfigyelések a következő városokra vonatkoznak

Tient-szin, Ta-ku, Csi-fu, Csöm-Kiang, Vu-csu, Amoj, Szva-tau, Kan-toa.

Szerző az említett megfigyeléseket a szokott módon feldolgozva, a nyert eredményeket táblázatosan állitja egybe és helyenkint megfelelő megjegyzésekkel kiséri.

Dr Thierring e szerint jelen dolgozatában hasznos munkát végzett, melyről kivánatos volna, hogy az alkalmas módon látna napvilágot.

Azonban, az értekezés közzététele módjára nézve alulirott véleménye eltér Hunfalvy János és Konkoly Gusztáv bizottsági tagok azon javaslatától, mely szerint (a dolgozat) ezt a M. T. AK. III osztálya állandó math: és természettud: bizottsága közleményei közé felvétessék, mert ezen dolgozat, tárgyánál fogva inkább internationális érdekü lévén, csak akkor fog czéljának teljesen megfelelhetni, ha az valamely általánosan elterjedt cultur-nyelven is megjelenik meg.

Ezenkivül, az ily, nagyobbrészt számtáblákból álló meteorologiai értekezés közzétételére nézve annyira a M. T. Akademia, mint inkább valamely meteorologiai vagy földrajzi folyóirat vagy meteorologiai évkönyv volna hivatva, melynek keretébe az ilyen táblázatos dolgozat teljesen beleillik.

Ezek alapján Dr. Thierring Gusztáv szóban forgó értekezésének a M. T. AK. III osztálya kiadványai közt való közzétételét nem javasolhatom ugyan, de arra kérem az AK. III osztályát, hogy a szerzőnek két nyelvü szövegezéssel ellátandó dolgozatának más helyen (például a földrajzi Közleményekben) való megjelenhetését, erkölcsi, és a mennyire lehetséges, anyagi támogatásával hozzájárulni kegyeskedjék.

Budapesten 1887 évi junius hó 9 én Fröhlich Izidor l. k.

III Spr. 1887 pun 20 6Sri
7 pus

964
1887

Véleményes jelentés

Hegyfoky Kálos
(tanársi előkészítő)

"A Környezet hatása a hőmérőkre," (I-XVI táblázattal)
című értekezésére nézve.

Szerző a feuntnevezett dolgozatban azon befolyásnak részletes megállapítását kívánja megkísérteni, melyet a szorosabb értelemben vett Környezet, nevezetesen az edény alakja, szerkezete, anyaga, festése, a thermometer fel-függesztési módja, vagy megerősítésének helye, a legközelebbi szomszédságban levő tárgyak alakja, el-helyezése, anyaga s.é.t. a hőmérőre gyakorol.
Szerző általánosságban véve helyeslöen törekszik megvizsgálni a feuntnevezett kérdést és néhány hasznos eredménnyhez is jut.
De dolgozata, rendkívül szánios részletek és adatok felsorolása folytán igen terjedelmes; ehhez még XVI táblázatos számsorozat és 7 nagy graphikai tábla járúl.
Ezen oknál fogva, és minthogy a talált eredményeket sokkal rövidebben és áttekinthetőbben tüntethetők elő; a dolgozatnak jelen alakját éppen nem tartom alkalmasnak arra, hogy az M. T. AK. III osztálya Kiad. anyagában lásson napvilágot, mert ezen célra valamely meteorologiai évkönyv vagy folyóirat sokkal inkább a megfelelő hely.
Ellenben felszólítandónak tartom a szerzőt, hogy értekezésének ol Kivonatát készítsen, melyben a követett eljárásnak és a nyert eredményeknek szóval való előterjesztéséhez még az eredetieknek 1/4-részére redu-kált graphikai táblák volnának csatolandók; így az értekezés lényegét alig egy nyomtatott ívre le-tenne tömöríteni, és azt könnyen olvashatóvá tenni; míg az ily méretekben szedhető graphikai táblák a szándéki táblákat legnagyobb részt pótolhatnák, de ezeknél sokkal áttekinthetőbbek lennének, a nélkül hogy nyomtatásuk egy nyomtatott ívnél nagyobb költségét okoznák.

Budapest 1887 évi június hó 10-én.

Fröhlich S. k.t.
Kruspér

Kondor

Véleményes jelentéstétel vagy esetleg, azé
ves hozzájárulás végett:

965

III o/t. 1887 jun 20 6 Ertek.
4 pms

Nagyságos

Rondor Gusztáv

és

Krusper István

akademiai tagoknak

U. J. A mellékelt dolgozatról való jelentés,
Szabó osztálytitkár úr értesítése szerint,
mindenesetre a f. hó 20án tartandó III ost. a.
Akademiai értekezleten fog felolvastatni.

F. J.

10

Véleményes jelentés

Dr. Kövesligethy Radó'

„A szaggatott spectrumok elmélete"

című értekezése tárgyában.

I.

Dr. Kövesligethy Radó már a M. T. Akadémia III osztályának, értekezések a math. tudd. köréből című Közlönye XII kötete II számában „A folytonos spectrumok elmélete" cím alatt tett közzé egy értekezést, melynek második és kiegészítő része a jelenleg megbírálandó dolgozat.

Szerző ezen értekezése, eredeti alakjában, már egy alkalommal, forma tekintetében, a Akadémiai bírálat tár-gyát képezte; jelen alakja az eredeti értekezés átdolgozásából származott.

Az értekezés ugyanazon alapokból indul ki mint a fentnevezett, közzétett értekezés, annak természetszerű folytatását és lényeges kiegészítését képezi. Egyes fejezetei a következők:

I A gázok folytonos spectruma II A rezgés egyenletei. III A rezgés spectroscopikus elmélete: hullámhosszúság, amplitudo, rezgés sebessége IV Sárány és Tömegmozgás befolyása a spectrumra. V A folytonos és szaggatott spectrumok összefoglalása. VI A spectrum másodlagos vonalai. VII A spectrálelemek összefüggése az anyagállapot meghatározásával. VIII Az absolut fekete test tulajdonságai; az absorptió tömegei. IX A spectrálegyenlet egy új levezetése. Zárszó.

Szerző a gázok folytonos spectrumait ugyanazon alapon fejti meg mint a szilárd, izzó testek-ét, a többiekre nézve a gázokat molekulákból állóknak tekinti, és minden egyes molekulát a parányok (atomok) bizonyos számának rendszerének (gyanánt). A molekulák és atomok között aethert vesz fel; az aether egyes tömegelemeire nehezedik a szomszédos aether részek, hanem még a molekulához tartozó atomok, és a körülvevő molekulák (mint egész rendszerek) fejtenek ki azt. Ezeket az erőket centrális-aknak és a távolság valamely negativ kitevőjű hatványával arányosnak veszi fel. Ezen az alapon, a fejtés alkalmas helyein a szükséges részletes feltevéseket és korlátozásokat vezetve be, sikerül a szerzőnek több fontos tapasztalati eredményt elméleti úton származtatni.

Ezek alapján alulírott az értekezés niveaujától olyannak tartja, mely az akadémiai mértéket megüti és ezért annak az Akadémiai értekezések sorában való kiadását javasolja, mindazonáltal a következő megjegyzések szemmeltartását és foganatosítását kéri:

1. Szerző figyelmetessék arra, hogy értekezésében azok a hypothetikus felfogások, korlátozó feltételek és feltevések, melyek elmélete megszerkesztésére a kívetelmiek szükségesek, lehetőleg kiemeltessenek a szöveg többi részéből.

2. Szerző szólíttassék fel arra, hogy értekezése végén áttekinthető módon, de csak szóval, állítsa össze mindazokat az elveket, hypothesiseket, eljárásokat és (és összefüggő) talált eredményeket, melyek szerinek már megjelent és a szóban forgó értekezésében tartalmaznak.

3. Szerző maga revideálja a correcturát, hogy kevesebb értelemzavaró sajtóhiba legyen.

Budapest 1887 évi június hó 10-én.

Fröhlich J. l. t.

III 0/21 1887 Jun 20 Oct

6 p.

966

1887

Nagyságos

Szily Kálmán

és

Schuller Alajos

Bauér Mátyás

véleményes jelentésétől,

illetőleg szíves hozzájárulás végett.

U. J. Ezen bírálat a M. T. Akk. III oszt.

1887 évi június hó 20-án tar-

tandó értekezletén fog betegjeszteten.

F. J.

10

Tekintetes Történelmi Bizottság!

Alólírott mély tisztelettel kéri a tek. Bizottságot, méltóztassék számára a herczeg Czartoryski alapból – Báthory István történetének folytatásához az erdélyi és lengyelországi levéltárakban teendő kutatások czéljából 200 frtot kiutalványozni.

Méltóztatik tudni, hogy az Akadémia Báthory István történetének megírásával bízott meg s erre van fentartva és kitűzve a hg. Czartoryski díj egyrésze. Feladatom egyik felét, Báthory lengyel királylyá választása s történetével s Lengyelország közjogi és társadalmi életének rajzával már megoldottam. Hogy munkámat folytathassam, szükséges volna az erdélyi, lengyelországi, bécsi, római stb. levéltárakat átkutatnom; a mit e nyáron óhajtanék megkezdeni, ha a tek. Bizottság azt a kért 200 frtnyi előleg megadásával lehetővé tenni méltóztatnék. Annál is inkább óhajtanám ezt, mert Dr. Zakrzewski Vincze krakkai egyetemi tanár s Akadémiánk költsége is számítékozik e nyáron lejőni s vele együtt kutatnók át rendszeresen az összes erdélyi levéltárakat s folytatnók a mennyire az idő megengedné a lengyel levéltárakban is.

A végett kérem mély tisztelettel az e

967
1887

czélra fentartott és kitűzött herczeg Ozartoryski alapból
a mondott 200 forinyi elöleget. -
Kivóló mély tisztelettel maradván
Budapesten 1887 június hó 10-én

a tekintetes Bizottságnak

alázatos szolgája
Dr Szádeczky Lajos
egyetemi magán tanár és
könyvtártiszt.

968/1887

Magyar Óvár
12 január 1887

A főtitkári hivatal
tek. igazgatójának
Akadémia.

Miután mint képviselőjelölt a kerületemnek
nem hagyhatom most el, kérem az április
hóban folyó XX-ki értekezésemre az
Athenei állam szb" valamint a Gross-féle
kalkbirálatért jövő hétfőtelyamat ide Ma-
gyaróvárra, " Fekete Lajos " úrnál vendéglőbe kül-
detni.

Tárg. Cod. IX-l. 2-52. Kivált hétfőtel
4 5/8 = 142, 50 Schwarz Gyula
a kér. tag.

12

Tekintetes osztályértekezlet!

Dr Thankoffer Lajos értekezése: „Adatok a kérgi idegrendszer szerkezetéhez" X tábla rajzzal, a m. t. Akadémia III-dik osztályának március 14-én tartott ülésén bírálatra aláírottaknak adatoni ki, van szerencsénk véleményünket a következőkben egybefoglalva beterjeszteni.

Psychológok és psychopathológok általában elismerik, hogy a kérgi idegrendszer finomabb szerkezetének megismerése a tébtan- és élettanban való további haladásra okvetetlenül megkívánt alapkő. Az ehhez való adatok morfológiai részét illető sorban a histológ van hivatva szolgáltatni. Ámbár annyi égető szükség van a kérgi idegrendszer histologiájára, a tárgynak rendkívül bonyadalmas szerkezete miatt igen nehéz a megoldásban, s ennek tulajdonítandó, hogy bár számos szövettanár foglalkozott már e themával, a még meg nem oldott vagy vitás pontoknak egész halmaza maradt hátra, eltekintve attól, ami eddig egyátalán még csak figyelembe sem részesült.

Ezeknek előrehaladásával üdvözölni kell barátját, a ki a kérgi idegrendszernek rendkívül fáradságos és homályos vizsgálatára adja magát, annál inkább pedig oly erőt, mint szerző, aki a histológiában nálunk és a Külföldön jeles hírnevet tudott magának kivívni.

Mivel várható volt, hogy a most bemutatott értekezésében közölt eredményeket ért el. Több évi szakadatlan tevékenysége eredményeit terjeszti be a Tek. Akadémiához a vizsgálati módszereket egészen új eredeti methodusokkal szaporítja, melyeknek segélyével sokkal egyszerűbb mód, dar összehasonlíthatatlannal szebb és bizonyítóbb preparátumokat lehet előállítani, mint a mások által feltalált eljárásokkal; ezen módszerek által egészen új ismeretek birtokába jut, a viszonyokat pedig tisztázza. A legfontosabb eredmények körül röviden szakaszokat említjük meg: az idegsejtek és nyujtványaik körül az idegarók (protoplasma-nyujtványok) restoratos szerkezetűek; a tengelyfonalnyujtványok az idegarók nyujtványaiból is erednek; a tengelyfonalnyujtvány az idegsejt magvából, sőt magvacskájából származik; a protoplasmanyujtványok végéből tengelyfonalak erednek; egyes glia-sejtek vékonyodó idegekbe folytatódnak, mely azt bizonyítja, hogy az előbbiek idegsejtekké átalakulhatnak; a gerincvelő hátulsó oszlopainak idegsejtjeiből szintén erednek tengelyfonalnyujtványok, de nem a magból, hanem valamelyik protoplasmanyujtványból; az elülső oszlopok idegsejtjeiből 1-4 tengelyfonalnyujtvány eredhet; a gerincvelőben a tengelyfonalak 2-3 ágra oszolhatnak; egyes tengelyfonalak két vagy több idegsejt nyujtványából is eredhetnek; a neuroglia üreges szivacsa és fonadék, egyes helyeken rostos és sejtes állományú, benne a Kölliker-féle vezetőrostokkal

hasonlító és egymással karöltve járó ügyek vannak; a Kisagyvelő Purkinje-féle sejtjeinek sajátságai a finomszemcséjű vitey sejtjeivel nem fognak arra, ezekből kanyarjai sejtnemek; az agyelő lobusainak a gerincvelő idegsejtjeitől nincs különbözők stb.

Ezen rövid áttekintés elég bizonyíték a szakemberek előtt, hogy a vizsgálatok mily terjedelmes keretet kívánnak fel. Ha ehhez hozzávesszük az eddigi ezen terjedelmes irodalomnak ismeretét, mint az a leírás minden sorából kitűnik, valamint magának a leírásnak pontosságát, munkálatban a szóbeli rajzoknak természethűségét és mesteri kivitelét: úgy azon nehézségre kell pirulnunk, hogy a T. K. Akadémia munkálatát kivétel el, ha a jelen értekezést kiadásra el nem fogadná. Nem tudjuk azon, hogy a t. osztály rendelkezésére álló pénzalap jelenleg nagyobb kiadásokat mennyiben engedhet meg, de annyi bizonyos, hogy tekintetbe véve a T. Akadémiának nem akademikus kerdő hivatalnoki tanulmányozásait, s néha valóságos költséges értekezési irányában tanúsított nagylelkűségét, nem volna indokolva egy jeles hírnevű szerzőnek, a ki egyszersmind az akadémia tagja is, nagybecsű munkáját egyedül azért, mert kiadása költséges, mellőztetni. Egyedül az ilyen dolgozatok sorsik előre a tudományt, s jótékan emelik a m. T. Akadémia tekintélyét a külföldiek előtt, mint egy lépcsője az olyan tanulmányozatoknak, minőket az osztály mai ülésén előtt ki nagylelkűségéből, tartsa bár feladatának az illetőknek. S ha másképp a költség nem engedi

III osztl. 1887 jun 20 6 Ért.

2 pr. 969/1887

legyenek a jövendőben az utóbbiak a valódi becsértéket tanusító munkák mellett háttérbe szoritva.

Ezeknek alapján kérjük a t. ovtály hely. egyetértését abban, hogy dr. Thanhoffer Lajos, akad. l. tag értekezése a Karpenti idegrendszer szerkezetéről egyben kiadassék. Az ábrák tekintetében azonban, hogy előállításuk Kevesebbe kerüljön, szerintünk egyszerüleg lithographiai utón, hogy mechanicusaink kisebb méretre reducálhassák, mint által Kevesebb táblán elférnének.

Kelt Budapesten, 1887-dik Januárhi 13-án.

A T. K. Akademiának

Kiküldött bizottsági

dr Mihalkovics Géza

a bizalmi bizottság elnöke.

dr Högyes Endre

a bizottság tagja

dr Balogh

a bizalmi bizottság tagja.

Számos 13

O. GYALLAI

ASTRO-PHYSICAI

OBSERVATORIUM.

970

1857. Június 15.

Mélyen Tisztelt Lányaim ár!

Sajnálattal kell bejelentenem,
miszerint a nyiregi emlékkepedet Opti-
ca felett f. h. 27 én nem tarthatom
meg; a mely melyetekben egyéb okok fenn-
álnak jelenleg is, mindenkor arra nézve, hogy
munkára képtelenné tesz. Mezőgazdasági
lemben arra kényszerül, hogy a bérlet-
dennában sem tartózkodni nem fogok
nyi az emlékkepedet, úgy ezt is
magát az épet fogom nyitva tar-
tani.

Meltóságos arra kérem magamat
mát ajánlani, s maradok épúgy tisz-
telettel

Tisztelő Barátja

D. Konkoly Thiele

II

Dr. Kövesligethy Radó úr az ifjabb nemzedék legképzet
tergalmasabb tagjai közé tartozik. A Math. Ért. ben már k
di dolgozata látott napvilágot.
Az utóbbi időkben egy sereglet nagy fontosságú elméleti kérdé
atja K. urat. E kérdés nem ismeretlen előtte, mint a színszórás elme
igorú megállapítása a hőelmélet alapján.
Egyik idevágó dolgozata már meg is jelent a Math. Ért. XII.
folytonos spektrumok elmélete" címmel. Az előttünk fekvő értekez
mintegy folytatása s "a vraggatott spektrumok elmélete" címet v
Ha az itteni fajtegetések helyességében bízunk lehetne, fontos
eredmények egész sorát találhatnók e kül értekezésben. Csak egyetl
ülök fölemlíteni: 1.) A Kirchhoff-féle még eddig ismeretlen függvény ir
sa. 2.) Clausius egy tételének, mely eddig csak az abszolut feketetestek
ítva, k. tanjeftése minden testfis szerint. testre. 3. A Nap színképé
megfigyelt intenzitásviszonyok elméleti igazolása. 4. Az ujó test
ménysére közti összefüggés szimpson" megállapítása. 5.) A Draper
leti törvény elméleti igazolása. 6.) A parány- és tömegmegis bef
unka. 7.) A spektrum másodlagos vonalainak kiszámítása. 8.) A
mplitud és rezgésük összefüggése a rezgésszámmal és kimérséllel. pb. Jg
k, hogy a ki esen kérdésekre alapotan meg bír felelni, megveti a m
jtési elemzés alapjait.
Mint a III. osztály munkáról értekezletéből kitünik bizottság e
ötetlenségéről van téve, hogy a szaggatott spektrumok elmélete crimi" e
véleményét alszik. Szívesen be lek azonban vallanom, hogy az értekezés
végig mentem rajta, egészében nem értem. Megiscrtettem, formu
ára menve, átvergődni a nem kevesebb mint 132. formula sötevényé
nem értem czélt. Ritkaság, hogy az egyenletek követelmények folytonak e
től; érthetetlen ugrásokkal, hallgatag elgondolt hypothesisekkel jutni c
egyenletről a másikra. Mindjárt az első levében van egy sommázás,
tejed, a hány szám van a spektrumban, tehát i = i től az egész szám
Ujjlván való az összes elemeiből, hogy azok véges nagyságú discret
jonathegyek; mindamellett a szerző nagyanyt az összeadás nyomban rea
lejedő folytonos integrációval helyettesíti.
De azért nem akarok a dolgozat felett pálczát törni; meglehet, hogy
dolgok tényleg be vannak bizonyítva az értekezésben. Tény az, hogy nincs
i értelmesen előadva. Igy természetesen nem ajánlhatom az értekezés k
ában szerző ur e tárgyról egy olyan dolgozatot bir közlésre, a melyet k
fog érteni; ha vigyáz rá, hogy okoskodásaiba ugrások, önkés hypothesisek be

Véleményes jelentés
Dr. Kövesligethy Radó úr
"A szaggatott spectrumok elmélete"
címü értekezéséről

II

Dr. Kövesligethy Radó úr az ifjabb nemzedék legképzettebb és legtevékenyebb tagjai közé tartozik. A Math. Ért. ben már több rendbéli dolgozata látott napvilágot.

Az utóbbi időkben egy sorozatot nagy fontosságú elméleti kérdés foglalkoztatja K. urat. E kérdés nem csekélyebb, mint a színszórás elméleté. Egyik idevágó dolgozata már meg is jelent a Math. Ért. XII. kötetében "A folytonos spektrumok elmélete" címmel. Az előttünk fekvő értekezés ennek mintegy folytatása s "a szaggatott spektrumok elmélete" címet viseli.

Ha az itteni fejtegetések helyességében bizunk (ehhez, fontosnál fontosabb eredményeit egész sorát találhatók e kis értekezésben. Csak egyekhez akarok közülök folyamodni: 1.) A Kirchhoff-féle még eddig ismeretlen függvény szigorú megállapítása. 2.) Clausius egy tételének, mely eddig csak az abszolut fekete testekre volt bebizonyítva, k. terjesztése minden testfélre. 3. A Nap színképében Mouton által megfigyelt intenzitásviszonyok elméleti igazolása. 4. Az ujó test spektrumok és hőmérséke közti összefüggés szimpleri megállapítása. 5.) A Draper-féle tapasztalati törvény elméleti igazolása. 6.) A peremy- és tömegmegis befolyása a spektrumra. 7.) A spektrum másodlagos vonalainak kiszámítása. 8.) A hullámhossz, amplitud és rezgésük összefüggése a nyomással és hőmérséklet. stb. Igaza van szerzőnek, hogy a ki ezen kérdésekre alapotan meg bir felelni, megveti a mathematikai színkép. elemzés alapjait.

Mint a III. osztály multkori értekezletéből kiküldött bizottság egyik tagjának, kötelességemnek van tartom, hogy a szaggatott spektrumok elmélete címü értekezésről véleményt adjak. Szégyenemre be kell azonban vallanom, hogy az értekezést, bár többször végig menten rajta, egészében nem értem. Megiscertetem, formuláról formulára menve, átvergődni a nem kevesebb mint 132. formula szövevényén. Fáj: dalom, nem értem czélt. Ritkaság, hogy az egyenletek következetesen folytonak a rendes előjelből; érthetetlen ugrásokkal, hallgatag elgondolt hypothesisekkel jutni czél el az egyik egyenletből a másikra. Mindjárt az első tételben van egy sommája, melly annyi tagra terjed, a hány szám van a spektrumban, tehát i = ∞ tól az egész számok során i = n ig. Nyilván való az összeg elemeiből, hogy azok véges nagyságú discret mennyiségekre vonatkoznak, mindamellett a szerző ugyanezt az összeadást nyomban reá 0 tól ∞ ig terjedő folytonos integrációval helyettesíti.

Be ajánlani nem akarok a dolgozat felett pálczát törni; meglehet, hogy mint ahogy a szerző dolgozat tárgyához be vannak bizonyítva az értekezésben. Tény az, hogy mindezek értékesek és értelmesen előadva. De természetesen nem ajánlhatom az értekezés kinyomatását, hacsak a szerző ur e tárgyról egy olyan dolgozatot bir közétenni, a melyet kivülem más is megfog érteni; ha pedig ő, hogy okoskodásaiba ugyanoly, tiszta hypothesisek be ne csúszszanak s ha ellen is meglehet benne a szerző eredményeit, úgy a dolgozatot nem csak ajánlani fogom a kinyomatásra, hanem a szerző úrtól egész ünnepélyesen bocsátat is fogok kérni mostani véleményemért.

Kérem véleményemet egész terjedelmében a szerző ur rendelkezésére bocsátani.

Buda 1887 junius 15

Szily Kálmán
r. t.

III o/ps 1887 Jun 20 6 ell

6 pns

971/1887

M.

Schüller A.
l. t. titnok

döntés vége:
Június 20 ig
benyújtandó az e tárgyi
értekezleten.

Schüller Károly

972
1887

Budapest 1887 junius 18án

Nagyságos Főispán ur!

Sajnálattal kell jelentenem, hogy az emlék-
beszédvel nem tudtam elkészülni.

Akadályoztatásom ebben egy részről az, hogy az iskolai vizsgák e hóra esvén, mint vizsgáló bizottsági tagnak, időm nevezetes részét a képesítési vizsgákon kellett töltenem; - más részről kis leányom oly súlyos betegsége, mely két hét alatt kétszer jutott a végkétségbe esés pontjához, s a különben munkára fordítha-
tott időben sem engedett nyugodtan dolgozni.

E szerint tisztelettel kérem, hogy a reám bí-
zott emlékbeszédek megtarthatására más időt engedni méltóztassék, mely iránt je-
lentkezni fogok.

Kitünő tisztelettel

alázatos szolgája
Galgóczy Károly.

Félévi jelentés

Dr. Kövesligethy Radó úrnak „A szaggatott spectrumok elmélete" czímű értekezéséről.

II.

Megbízásából Dr. Kövesligethy Radó úrnak megismerkedtem értekezésének a bírálatával, kerestem benne azon kiszólási pontokat, melyek a tőle eddig megtiszteltető megbízásaimból mintegy kitűntek, és amelyekre egyedül bátorkodhatom véleményemet előterjeszteni, ha nem akarok a t. osztály bizalmával visszaélni.

Dolgozatában áttekintve az értekezést, csak egy helyet találtam, amely megjelölt kiszólásokról szól. Az értekezés végén ugyanis a szerző azt mondja „1885 tavaszán találtam a folytonos spectrum körülményt, sőtömmel lépett meg az egyenlet és számos konsequenciájának egyszerűsége és elegantiája. Ezóta kiszólásokkal fölötte gyakran volt alkalmam ellenőrizni a legmeredekebb következtetésekig vive azt találtam benne állításomat."

Mindaz azonban amit kiszólásokról egy szóval azt mondatik több mint amit idéztem, nem vagyok képes sőtömmel elhinni.

Ezen kívül közlönk még kiszólásokat, nem ugyan nem kiszólásokra, de már is ismeretes lapszélalakokra. A 14ik lapon (ugyancsak) ezeket írja elő adja, hogy fejtegetései szerint a spectral vonalak kiszélesedések mindig a szinkép végén kellene kezdődni, holott a lapszélalakat azt tanusítja, hogy rendesen a viola oldalról indul ki. Elméletének igazolására azután magát a lapszélalakot igyekszik kétesnek dőszínűnek, anélkül azonban hogy pontra ellenkezésnél egyébb nyújtana.

Mindaz a mondottak szerint Kövesligethy úr dolgozatában kiszólási szó nem fordul elő, az értekezés egyedül mathematikai szempontból bírálandó meg, amire nem tartom magamat hivatottnak.

Budapest 1887 junius 18án

Schulber Alajos
l. t.

III Opis 1887 Jn 20 6 cit.
Gpns

973
1887

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Budapest, 1887 június 18

Elismerjük ezennel, hogy mai napon intézetünk pénztárába

tekint. Sinovnyi Zsigmond úr ——— által

1/2 850 ft 57 kr., azaz: Nyolcszázötven ft 57 kr. a Budenz

Mihály nyomdai és kiadó bizottsága részéről ———

——— befizettetett is

a Magyar tudományos akadémia folyó ———

számadása javára iratott.

Teljes tisztelettel

MAGYAR FÖLDHITELINTÉZET.

Ivnay Imre

4

Nyomtatványminta 84.

Franklin-Társulat nyomdája.

974
1887

18

Az Igazó könyv
51.

KÖNYVNYOMDÁJA ÉS

HORNYANSZKY VIKTOR
BUDAPEST
a M. T. Akadémia épületében.

KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

Budapest, 1887 Junius hó 18-án

Nagyságos

Szarvas Gábor Úrnak, a M. T. Akadémia tagjának

Budapesten

Nagyságodnak a M. T. Akadémia által nyomatandó „Nyelvtörténeti szótár" könyvnyomtatási munkájára és kiadására vonatkozó igen becses felhívása értelmében következő ajánlatot van szerencsénk benyújtani:

A Grimm féle szótárhoz hasonló műnek, negyedrétben, kéthasábosan, vékonyka borgis betűvel szedendő nyolcz oldalas ívéért, melynek szedése 23 × 14½ centiméterre terjed,

az első 1000 példányban ..... 40. — frtot
100 további példányban ..... 1.50 „
hasonló módon 1000 példányban, de sűrű borgis szedéssel .... 44. — frtot
„ „ 100 további péld .... 1.50 „
1000 borítékért ..... 14. — frtot
100 további borítékért ..... — 50 „
1000 ív fűzéséért ..... 1.40 „

A [redacted] vagy idegen nyelvű szedésért külön díjat nem, de ha [redacted] esetleg törlést igénylő változások fordulnának elő, tarifaszerű kárpótlást kérünk.

A műhöz használandó papirnak egy ívét 1. alatt van szerencsénk mellékelni.

E gyúttal kijelentjük hogy a mínek saját számlánkra való kinyomatására és kiállítására is vállalkozunk, ha az Akadémia a szellemi rész díját, továbbá a korrigálás költségét viseli és bolti árért 100 – 150 példányt oly feltétel mellett vesz meg, hogy e mennyiséget árúba nem bocsátja és a tanintézeteknek ingyen ki nem osztja.

A munka egy füzete 12 nyolcz oldalas és kéthasábos negyedrétű ívet, egy kötete 60 és az ot kötet re terjedő teljes mű 300 ívet tartalmazna s általunk füzetenként 1 frtért, kötetenként 5 frtért teljesen, vagy 25 frtért árúsíttatnek el, ha a fentebb említett 300 ívnél többre nem terjedend.

Nagyságodnak kiváló tiszteletével

alázatos szolgái

MÁSOLVÁ

KORNYÁNSZKY VIKTOR
KÖNYVNYOMDÁJA
ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPESTEN

Hornyánszky Viktor Conchakönyv
igazgató

975

1887

Bírálat jelentés

N. Horbai „Magasabb belföldi és mediterrán vidéki
tölgyeinek ismertetése" cimü munkájáról.

E munka célja a tölgyfajok külső ismertető bélyegeinek megismeréséhez szolgáló adatokat közölni, hogy majd ezek utján az illető fajok s fajtáin külső és belső physikai tulajdonságai is megfigyelhetvén azok egymástól teljesen elkülöníthetők legyenek.

A kitüzött cél igen helyes és tekintve a kapcsolatban igen gáncs változatban elforduló tölgyfajtákat és a tölgyfa, nak (müfaji s ökonomiai összeköttetésben) ebbeli kérdés megoldása vigan kivánatos is. A beadott munka azonban az egyedüli, ben van megirva, hogy abból a cél kiegészítésénél, ül kihagyhatlan agon reflexiok és felvett jegyzetek, melyek az egyes fajok vagy fajtáin bélyegeinek megismerhetésére adtakepen nem szolgálhatnak.

Kérdés lehet nyilvan e munka bírálásánál az, ha vajjon a „szerző" által abban uj fajtákul vagy változatokul tekintett tölgyeknél uj ismertető bélyegek tekinthetők-é mai anyagi kétségtelenekre hogy alapokul elfogadhatók legyenek? Ezen körülmény azonban nézetem szerint nem

a Madárhorgot

III osz. 1887 jun. 20. 976 Ö. Értek
5 fur. 1887

A Akadémiának azt, hogy a munka az osztály értesítőjében
közzététessék, s szerző azt annyira megrövidíti, hogy az általa
megismertetni kívánt tőlegekre kiterjedő ~~kiterjedő~~
külső jellegeit és termőhelyeiket lehető leghatározottabb megjelölő,
leírást tartalmazza; nem pedig azért, mert kétségtelen, hogy a
hazánkban élő számos tőlegfajták még meghatározva nincsenek
s hogy arról, mi a meghatározásra egyik alapul szolgáló külső
jellegek kiválása kellően kiderítve és megállapítva nincsenek,
elég az illető fajok hasznosságának és műszaki tulajdonságainak
kipuhatolására és az ebbeli kísérletek egyalakú megoldására
lehet számítani. Ugyanezért elsősorban a külső jellegek botanikai
megállapítása tűnik fel, s bárhol efféle szolgálatot művében ad,
szerzőt, melyek ha bár több oldalú vizsgálat után alaposnak
sőmmenek is ki, hogy feltételezett érvényességüket még nem tarthat
nák, munkája még is érdemes a kiadásra, mint olyan mely számot
tarthat arra, hogy a tőlegfajok, fajták és változatok megállapí-
tásával foglalkozó szakférfiak munkásságánál figyelembe
méltatva legyen; feltéve természetesen azt, hogy az egyéni a
fennebb megjelölt és szorosan a tárgyra tartozó mértékre vonja
össze és az akadémia szabályainak is megfelelően teljes
egészében magyar nyelven adja.

A munka 68 irott oldalra terjed most és az értesítőben va-
lószínűen ugyanegy nyomatott lapot adhat.

Budapest 1887 június 20. Szedő Albert
l. t.

20

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

A magyar Tudományos Akadémia
III. osztályának.

Alólirott a Tud. Akadémia részéről a „Physikai történet" című munkának megírásával megbízva majd fél év óta a kitűnő, előnyösen ismert tollal és a mű megírásával el van foglalva és munka annyira halad, hogy a folyó évi utolsó hónapjaiban képes lesz a kéziratnak mintegy felét benyújtani. Ennek alapján alulírott arra a kéréssel fordul a tiszteletes osztályhoz, méltóztatnék számára a műért járó tiszteletdíjból 400 forintot (négyszáz forintot) kiutalványozni.

Budapest 1887 június 20-án.

Tisztelettel

Hellebrand
a m. tud. Akademia lev. tagja

III Oct. 1887 pm 20 6 Oct.

9 pm.

977

1887

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Bpest, 1887 Junius 27

Méltóságos úr!

Azt hiszem ma egy hete kelt soraimat megkapta, melyben jeleztem, hogy az osztály ajánlatait elfogadom. –

Ma azért jöttem el: hogy ha az Akadémia az osztály ajánlatait elfogadja, méltóztassam úgy intézkedni, hogy az Akadémia határozatát <u>holnap délelőtt</u> 11 óra körül hiteles alakban megkaphassam, és méltóztasson az utalványt a földhitel intézet részére is kiállíttatni, kiemelvén hogy ebből 12,000 papír járadék a Kóczán-drama-díj alapja, 2000 forint pedig az ekkor csatolt tartalék tőke, mert holnap ez összeget is ki akarom fizetni. Méltóztassam ülés után egy jegyre feljegyezni és a kapusnál hagyni, hogy az Akadémia elfogadta-e az osztály ajánlatait

hogy még sok ezer meg tudok kokban
az eredmény t, hogy kulcsnap minden
nemlike hozhassak.

Fogadja, elöljáróságod, tisztelettem
nyilvánítását, maradván

elöljáróságodnak,

alázatos szolgája:

Kövesdi János

978
1887

1887 jun. 27

A kerelem [illegible] alfogadtatvan, a kutatorat Kocsán Ferenc udvar körlendő végleges jövőkapás végett, egyszerre az ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ megkörnése az alpolgár körönő kivel intésedő

Kerelem

a [illegible] 1887 jun

27. tartott összes ülése jegyzőkönyvéből.

Obvartatik az I osztály elszegyenésére a kocsán ferencz ~~[illegible]~~ kapitványa ügyében

Az osztály

277 —

30. Juni 1887.

Hochgeehrter Herr!

Durch Herrn Ministerialrath Dr. v. Markuszewsky bin ich über die freundl. Bereitwilligkeit der Kgl. Ungar. Akademie der Wissenschaften unterrichtet worden, die Herausgabe einer Arbeit Ihres Landsmannes des Hrn. v. Dadaj in Klausenburg mit einer Subvention unterstützen zu wollen.

Ich habe mir neu erlaubt, in beifolgender Eingabe das Gesuch zu motiviren, und da Hr. v. Markuszewsky die Güte hatte, mir Ihren Namen zu nennen, als die Adresse, an die ich mich zu wenden hätte, so bin ich so frei, diese Eingabe in Ihre Hände gelangen zu lassen.

Ich hoffe, dass die Motive, die mich geleitet haben, in derselben so dargestellt sind, dass die Genehmigung des Gesuches keinen weiteren Anstand findet, wodurch ebenso sehr Hr. v. Dadaj wie auch der Unterzeichnete aufrichtig verpflichtet werden.

Es wird mich sehr freuen, wenn ich einmal in die Lage komme, irgend einen Gegendienst zu leisten und habe die Ehre mich zu zeichnen

mit ausgezeichneter Hochachtung

Prof. Dr. Anton Dohrn

Hrn. Baron Loránd Eötvös
Budapest.

30

Napel, 1. Juli 1887.

An die

Königlich Ungarische Akademie der Wissenschaften

zu

Budapest,

gestattet sich der Unterzeichnete das nachfolgende Gesuch zu richten.

Während des Winters 1885-86 beschäftigte sich Herr Dr v. Daday aus Klausenburg, als zeitiger Inhaber des von der königlich Ungarischen Regierung in der zoologischen Station gemachten Arbeitstisches, mit dem eingehenden Studium der Tintinnoiden einer nur von wenigen Forschern bisher untersuchten Gruppe von Infusorien. Aus diesen Untersuchungen ging eine Arbeit von 7-8 Druckbogen und vier sorgfältig und vorzüglich ausgeführten Tafeln hervor, welcher Herr v. Daday im Januar d.J. an die zoologische Station sandte zum Abdruck in dem VII^ten Bande der "Mittheilungen aus der zoologischen Station zu Napel."

Unter normalen Verhältnissen hätte ich ohne Zögern diese Arbeit sofort angenommen, trotzdem die Herstellung der Tafeln wohl 1000-1200 frs. kosten wird. Aber seit dem Herbste des vergangenen Jahres haben die Wetterverhältnisse eine so beträchtliche Wendung angenommen, dass wir so viele andere auf dauernden

früher angeregte Unternehmungen, auch die zoologische Station
die größte Vorsicht in den Ausgaben walten lassen muss. Der
beschränkte Interessentenkreis einer Arbeit über Infusorien lässt
auch nicht annehmen, dass der Absatz des betr. Heftes der „Mit-
theilungen" die Kosten der Tafeln wieder einbringen werde, - und da
ich schon aus gleichen Motiven mehrere deutsche Arbeiten zurück-
gewiesen hatte, so vermochte ich nicht, Herrn v. Daday eine
andere als ablehnende Antwort zu geben, trotzdem Motive persön-
licher und internationaler Courtoisie mich zu einer anderen
Entscheidung drängten.

In dieser Situation fiel mir ein, ob nicht vielleicht die
königlich Ungarische Akademie der Wissenschaften ein Interesse
daran einem Landsmann mit grossem Fleiss und Geschick
hergestellten Arbeit, durch Bewilligung einer Subvention im
Betrage von 150 – 200 Gulden ö. W. die Schwierigkeit beheben könnte,
die sich dem Abdrucke der v. Daday'schen Arbeit entgegenstellt,
und ich erlaube mir die ganz ergebene Anfrage zu stellen,
ob eine solche Subvention wohl bewilligt werden könnte.

Im Bejahungsfalle würde ich keinen weiteren Anstand
nehmen, die betr. Arbeit sofort zum Druck zu befördern, sicher
dass Seitens der mit ihren Arbeiten zurückgewiesenen deutschen

erforen kein Motiv der Klage wegen ungleicher Behandlung
erhoben werden könnte, und sah, dass der internationale Cha-
rakter der Zoologischen Station, an dem mir ausserordentlich viel
gelegen ist, eine neue Bekräftigung erhielte durch die Admission
der hiesigen wissenschaftlichen Körperschaft Ungarns.

In der Hoffnung, mit dieser Darlegung keine Fehlbitte
gethan zu haben, zeichnet

mit vorzüglicher Hochachtung

Prof. Dr. Anton Dohrn

984
1887

Julius 1

KÖNYVNYOMDÁJA ÉS

HORNYÁNSZKY VIKTOR

BUDAPEST

a M. T. Akadémia épületében.

KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

Budapest, 188 7 junius 7-én

Nagyságos Dr Szögyéd Benő

kir. egyetemi tanár urnak.

Kolozsvárott

Igen becses ókajlása következtében szerencsém van a kivánt költségve-
tést megküldeni:

Az első 500 példány „Pontozatok," (nagy 8adrét alakban,
cicero-, garmond- és petit szedéssel,) 16 oldalt tartalma-
zó egy-egy ivének ára ..... 30 f.—
A további 100 példány ivenként ..... 2 f.—
Az első 500 boriték ..... 9 f.—
A további 100 " ..... 1 f 40 kr
1000 iv fűzése ..... 1 f 60 kr

A munkához használandó papirból és szedésből min-
tát mellékelek.

A mü körülbelül 15 ivre fog terjedni, ha Ft. Urasága-
nak a fentebbi árak tetszenek, október végéig való teljes
elkészitésére kötelezi magát a nyomda

Végül megjegyzem hogy a számitás alapjául 500
példányt és 15 ivnyi összeget véve, a kiállitás összesen

985
1887

4 ft 1 fr. 80 kr-ba, egy példány pedig 9 ft-ba kerülne. Ha a papir valamivel gyengébb lehet, a ívenkinti ár 1 fr 50 – 2 frral kevesebb.

Kiváló tisztelettel.

KORNYÁNSZKY VIKTOR
KÖNYVNYOMDÁJA
ÉS KIADÓHIVATALA
[illegible]

Conchakóczy
igazgató.

MÁSOLVA

7

Budapest, 1886 szeptember 8/10.

HORNYÁNSZKY VIKTOR

KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KIADÓHIVATALA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN.

Számla Nagyságos Semsey Tódos úr részére. Pest.

EGY KRAJCZÁR 1 kr.

		Postázási értékben
30	Etelka, 80 ív lap.	1.50.

Köszönettel felvettem

Semsey

Nagyságos uram.

A lapokból látom, hogy a tegnapelőtti összeülésen a II osztály az én „Tömegnyomor Ötvenben" című munkám „segélyezését" 450 forintot tett, a maga előirányzati javaslatában. Engedje meg Nagyságod, hogy erre vonatkozólag a következőkben fordulhassak Nagyságodhoz. Midőn én beadványomnak a II osztály elé járultam, ebben a beadványomban a T. osztálytól nem „segélyezés"t kértem emlékezetes művem kiadhatásának előmozdítására, hanem fölajánlottam az „Ötvenes diktatúráról" németül már többévvel megjelent állam-tudományi munkámnak nem annyira egyszerű fordítását mint, némileg rövidebb átdolgozását, illetőleg ennek magyar kéziratát a Magyar tudományos Akadémiának kiadásra. Nem lehettem jelen azon osztályértekezleten, a melyben e beadványom tárgyában érdemleges megállapodás történt, de az osztály egyik nagyon érdemes rendes tagjának barátságos leveléből arról értesültem, hogy az osztályértekezlet melegen karolta föl a művem akadémiai cég alatti magyar kiadásának kérdését és abban állapodott meg hogy műveimet az Akadémiának kiadásra ajánlani fogja. Egyúttal föllettem szólítva, hogy küldjem be a kéziratot, miután

már a "bírálók" is kívánnak jelölve "o.t.b. Ennek folytán
ez a "kéziratelső" szakaszát mintegy mutatványul akkor küje-
lentésjel küldöttem be, midőn az 1887-iki megjelenendő első
de önálló, önmagában befejezett 15 nyomtatott ívnyi kötet megírásra.
levő" kéziratot módosítani oly értelemben szolgálatra.
Hogy történhetett tehát, hogy akadémiai cég alatti kiadás helyett,
egyszerűleg e munka segélyezésére "kér az osztály mon 450 fo-
rintot. E "első" és "idő" közben olyaki által értesítve nem lettem.
Azt bátorkodom hinni, hogy még azon esetben is némi tisztelettel
igényt formálhattam volna arra, midőn az ily fordulattal szem-
ben elfoglalt szerzői álláspontomra nézve megkérdeztessem, ha nem
lennék magam is tagja az akadémiának. És ha csak sejtelmem
is lett volna a felől, hogy nem akadémiai cég alatti kiadásra, hanem
egyszerűleg rövid utóni segélyezésre "fogja ajánlani az osztály
az ajánlatomat, úgy bizonnyára megtaláltam volna a szabályszerű"
eljárás azon módját, a melylyel ajánlatomat még a kellő "időpont-
ban visszavonhattam volna. Nem mélóztatjék hogy sértődnék engem
e nyilatkozatom miatt túlságos érzékenykedésnek vádolni. A dolog
magyon bevilágló. Én, ki oly sok ezernyi önzetlen áldoztam magyar
tudományos munkáim nyomatására 1861 óta, éppen azért bocsátottam
közre munkámat németül, mert nem állott módomban annál
ezreket költeni annak magyar kiadására, minden kilátaya nélkül
az anyagi értékesítkedésnek. Nem juthatott volna soha eszembe

-a már évek óta főnálló könyvkiadói vállalatainak központjában- ismeri arra gondolni, hogy egy ily költséges, ugyan szükségtelen görög idézetekkel feltűnő munkát a saját magam vállalatából adjak ki magyar nyelven. Az akadémiának is mások hozzájárulására ajánlottam föl azt kiadásra, oly időben, a midőn már azt hihettem, hogy legtiszteltebb szakértőink, a II osztály érdemteljes tagjai közül meggyőződtek a külföldi szakirodalom nyilatkozataiból azon fogadtatás természete felől, a melyben mun- kám a német államtudományi és történetbúvári kritikában ré- szesült. Sőt esetnek tekintem, hogy az osztályértekezlet túlnyomó többsége is inkább a német szakkritika álláspontjához szó- művem tudományos becsét illetőleg, nem pedig azon beszámí- tással akiamította, a melyet a Gyulai Pál "Budapesti Szemle"-je 1877-diki januári füzetében bizonyos, nem államtudományhoz nem görögül nem értő" kritikusterek közvetlenül, nyugvakkor, midőn Freist, Schäffle és egyéb európai szaktekintélyek munkám mint eseményt üdvözölték.

De ha most az akadémia az osztályértekezlet által kilátás- ba helyezett, saját régi alapi kiadást egyszerűleg segélyezésre degradálja, valóban nem képzelhetem, hogy minő alapon tör- ténhetik ez. Beadványom alapján nem, mert én ebben "segé- lyezést" nem kértem. Bírálat alapján sem: mert hogy ily

4/

bírálat a szakbölcsek értelmében már megoptetett volna.
erről nincs tudomásom; különben azt hiszem, hogy a bírálók
jelentései föltolvaztatnak jelentéseik velem közöltetek volna.
Nehogy tehát több évnek más felszólításon át folytatott buvár-
latainak irodalmi gyümölcse magyar nyelvemi megjelenésétől
elütteyek, fölkérem Nagyságodat, méltóztassék oda hatni, misze-
rint a II osztály értekezlete megállapodásának értelmében mun-
kám az akadémiával adassék ki, a mi nagyon könnyen meg-
közölhető lenne egy a 15 ív nyomtatási költségeit fedező csekély
pótlással utólagos helybenhagyatása és a 450 forintnak az erre
kijelölt díjának három évi részletben történő — mindenkor a 15 ívnyi mun-
kának megjelenésekor iróit tiszteletdíjamba utalványoztatása ál-
tal, ellenkező esetben kénytelen vagyok kijelenteni, hogy tekin-
tettel az „Ügyrend" 83 §-ára, az osztály által kért 450 forint-
ért 15 ívnyi, szükségtelen görög idézetekkel telített munkát a
magam vállalatából kiadni nem állíthatok, mert már maga a 15 ív nyo-
matása belekerülne nekem 450 forintba, azt pedig, hogy a 83 § kedvez-
ményéről éppen csakis én mondjak le, azt tőlem senki sem kö-
vetelheti. Azon esetre tehát, ha az Akadémia 450 forintnál
a munkám 1887-ben megjelenendő kötetére (15 nyomtatottiv)
semmi szín alatt nem lenne hajlandó többet áldozni, tekintettel
a 83 §-ra csakis ennek felét, körülbelül 7 ivet (Athen
a Kleisthenes és az Aristeides demokratiája korában") szívesen

az osztály által kért 450 forinttal fedeztetni. Ez esetben a körülbelül 30 ívnyire tervezett magyar munkának az athenei tömegcikkáról nem két év alatt, két kötetben, hanem négy év alatt, négy kis kötetben fogna megjelenhetni.

Bocsássa meg Nagyságod hosszas levelemért, de az ügy varia negotia mivé szerzője nézve sokkal fontosabb, semhogy megriadhatnám az alkalmat Nagyságod szíves támogatását ez ügyben fölkérni. Meggyőződve, hogy az osztály értekezlete megállapodásának időközben megváltoztatása csak a feltevésből történhetett. Nem hihetem ugyanis, hogy egy magyar embertől, annyi akadémiai tagtól, külföldön nem mindennapi megbízatásban részesülő munkájának magyar kiadását az akadémia egynyárnyi forint különbözet miatt éppen akkor ragadja meg, midőn az akadémiai tőkéje anyagi helyzete éppen arra képesíti, hogy budgetjét oly nagy mértékben emelhesse föl a szellemi munka előmozdíttatása végett.

De nem hihetem azt sem, hogy az akadémia a maga kiadási cég-címét egy mondattól, mely a külföldön bárkiától tudomásul vétetett "nagymérvű" diszmérgben részesülő, minden

illetékes akadémiai szakszerű bírálat nélkül gyakorlatilag
incidentaliter megtagadja.

Nagyságod nagy befolyásával megakadályozhatja ezen ügy
elkeseredésemet, és én kérem is, az ügy érdekében, ne
vonja meg az ügytől jóakaró támogatását.

Fogadja Nagyságod

Székesfehérvár
dec. 22, 1886

Kitűnő tisztelettel kijelentője,

alázatos szolgája
Schwarz Gyula
l. tag

1887

987

1887

22

Budapesten 1887 június 8.

Nagyságos Osztálytitkár!

Értekezésemet „Rosztirlan.”ról, melyet f. é. má-
jus hó 9-én az Akadémia II. Osztály. ülésében
felolvastatott, vagyok bátor egyszersmind mellé-
kelve beküldeni. Mély tisztelettel

Wenzel Gusztáv,
tb.

Elfogadom és Önnek ajánlom.
Budapest, 1887. September 16.
Dr Pauler Gyula
r. tag!

990

1887

Nagyságos Úr!

Mélt. Úrnak van szerencsém Wenzel Gusztáv
r. tag úr értekezését Rasdiszlávról vépre
Rulfeni. Mint választmányi elfogadom.

Mi Marczaly H. Ferenc tisztelettel illeti én
arról nyilatkozni más Tulumbáca Kaplanon, de arról gondol
nám, hogy mint a történelmi Bizottság legelső
ülésében Rell referálnom, s nem kívánni,
hogy még egy bírálói lap nám, csak mivel
fogytam a terjedelmes, és - a szemre nehéz
nem legjobban írt munka elolvasásához.
Igyekezni fogok azonban, hogy e hó végéig
vagy a jövő elején elkészüljek, a mikor is
Nagyságodnak elfogom Rulfeni
Kiváló tiszteletem s barátsági
viszonyban

Nagyságodnak

Budapest, 1887. Szept. 18.

alázatos szolgája
Dr Ranbergulz
tag

991
1887

18

Méltóságos Titkár Úr!

Másolatos tisztelettel bátorkodom „André Chénier költészete" cí-
mü tanulmányomat azon kérés kíséretében átküldeni, kegyeskedjék ezt a m. tud. Akadémia I. oszt. gyülésén felolvastatni s ez Értekezések közt közölni.

Mély tisztelettel

Budapest 1887 szept. 20.

Havassi Gyula
reáliskolai tanár Nagy-Váradon

942
1887

993
1887

Nagyságos Tanár Úr!

Midőn Hübner báró nyílt utazási műveiből egy kis ismertetést mellékelni bátorkodom: arra kérem Nagyságodat, kegyeskedjék annak a Budapesti Szemle könyvészeti rovatában kis helyet engedni, illetőleg azt oda kikérve elfogadni.

Szíves jóindulatába ajánlottan

vagyok Nagyságod iránt

hódoló tisztelettel

Pécs, 1887. szept. 25. Regnicsár Péter
főreáliskolai tanár

15

A magyar tud. Akademia Igazgatósága Titkári
Hivatalának

Budapesten

Van szerencsém ezennel becses tudomására hozni, hogy a magyar tud. akademia által nekem már évekkel azelőtt megszavazott 150, azaz százötven forint felvételével, a mellékelt felhatalmazás tanúsága szerint, unokaöcsémet Hofmann Emil egyet. bölcsészet hallgatót bízom meg, azon körülménnyel, hogy - miután én Amerikába megyek, az összeget addig fel nem vehetném - azt neki kintalévánnyozni kegyeskedjék. Egyszersmind bátorkodom jelenteni, hogy a magyar tud. akademia abbeli határozatának eleget tettem, hogy az ő címére a 150 forintnyi összegnek megfelelő kötvénypéldányokat küldtem. -

Kiváló tisztelettel

maradok

hazafiúi üdvözlettel

alázatos szolgája:

New-yorkban 1887 szeptember havában

Dr. Kohut Sándor

994
1887

nept

Meghatalmazás.

Alulirott ezennel felhatalmazom unokaöcsémet Hofmann Emil egyetemi II-ör éves b. hallgatót, mozering a nagydiszletelü szerintes magyar tudományos Akademia által nekem már évekkel ezelőtt megszavazott 150, azaz százötven o.é. forintnyi összeget a m.t. szerintes magyar tudományos Akademiától az én nevemben felvehesse.—

New-york 1887. évi September havában.

D. Kohut Sándor

994

1887

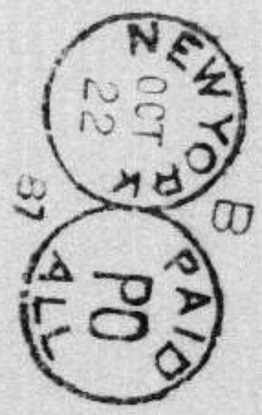

sept

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Az akadémiai küldöttsé tag-
jai jelentem, hogy a leiratban
ünnepély napján délután fontban
két (2) órakor a M. T. Akadémia
palotájában (Képcsarnok) magyar
díszruhában megjelenni szíves-
kedjenek. Innen jog a küldöttség
az akadémiai másodelnök vezetése
mellett az ünnepély színhelyén részére
fenntartott helyre vonulni.

Buda-Pest, 1887. szept. 27.

Gyulai Pál
a. főtitkár.

IX.

Akademiai Anyag

995

1887

1000 ...
1887

Mélyen tisztelt tanár úr!

Van szerencsém értesíteni Nagyságodat, hogy a nagy-
tek. m. k. akadémia által reám valamint Kre-
csárevits és Bráncsits kollegáimra bizott magyar
szerb szótár szerkesztésével majdnem egészen készen
vagyunk úgy, hogy e munka még er október hóban
sajtó alá adható.
A mi a kidolgozás módját illeti, szükségesnek tartom
jelenteni, hogy egyben-másban lényegileg eltértünk
az eredeti tervtől. Tervünk ugyanis az volt, a
szótárt Ballagi Mór kis szótára nyomán kidolgozni.
de munka közben, beláttuk, miként a kis Ballagi
szótára nyomán keszitett magyar-szerb szótár e kis
keretben az iskolának korlátolt, annál kevésb-
bé pedig a közélet nagyobb mérvü követelmé-
nyeinek nem felelhetne meg. Ez oknál fogva szük-
ségesnek tartottuk, munkánkat Ballagi nagyobb
szótáraval kibővíteni, kiváló tekintettel lévén

5

a magyar szólamokra valamint a közdivatú
közmondásokra. De szem előt tartva azon körülményt,
hogy szótárunk főkép azoknak van szánva, a kik a
szerb nyelvet birják, kihagyandóknak véltük abból
a melléknevek mind a három nemü végződéseit,
a mire a Nagyságodhoz átküldött próbaivben te-
kintettel voltunk — valamint az igéknél is
a jelentő mód jelenidejét is kihagytuk, szorítkoz-
va csak a határozatlan módra.

Mintbogy szótárunk bevégzéséhez közeled-
vén immár sajtó alá készen áll, fátorkodom
felkérni Nagyságodat, hogy a Nagyságodhoz a
mult évben átküldött A-betü próbaivet
lehetőleg hamar visszaküldeni s egyszersmind
becses megjegyzéseit is velünk tudatni mél-
tóztassék azon célból, hogy szótárunkat a-
zok szerint elrendezni és mielőbb sajtó alá
adni lehessen, kivánatos lévén, hogy e szótár
mégez iskolai év folytán megjelenjen, mi

a magyar nyelvnek mind a tanuló szerb fiatal-
ság mind pedig a szerb ajkú lakosok részéről va-
ló könnyebb elsajátításához lényegesen hozzá
fog járulni.

Megkülönböztetett nagyrabecsüléssel
vagyok Nagyságodnak

Ujvidéken, 1887. évi október hó 5-én

alázatos szolgája

Dr. Derra György

gör. kel. szerb főgymn. tanára

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tisztelt Osztály!

A Lukács-alapítványból kihirdetett pá-
lyázatra (Az állami vállalkozás méltatása ...) egy
pályamunka sem érkezett. —

Az Ügyrend 122. §. értelmében az Osztály van
hivatva javaslatot terjeszteni elő az iránt, vajjon
az 1000 forint jutalom más kiírásra tüzessék-e ki,
vagy pedig a legközelebbi alkalommal, mikor ez
gyanánt tudományszakra kerül sor (1892.) 2000 fo-
rint jutalommal hirdettessék ki valamely feladat?

Tisztelettel

Budapest, október 6-án 1887.

Szalay Imre
főtitkár

A II. Osztálynak.

1001
1887

6

Jelentés

Dr Békássy Károlynak „ily czimü" értekezése

felől:

„A választási rendszer reformja."

Dr Békássy Károlynak fönnyeljett czimü" értekezését arra, hogy az Akademia égye alatt, az „értekezések" rendjén közre bocsátassék, jelen alakjában alkalmasnak nem találtam. Nem merül ki a tárgyat és nem is dolgozza föl a közlött anyagot tudományosban mint azon kísérletek, a melyek Schiller Zsigmond és Wlassics Antal tollából egyik könyvében „a Társadalmi Szerződés" folyóiratunkban, illetőleg a „Jogtudományi Közlöny"-ben magyar nyelven évekkel ezelőtt már megjelentek, a mi benne némileg új, ez a többségen nyert új kijelentésben marad. Maradnak hiányai egybeállítója azok, s egyéb külföldi fejtegetések után, nagyobb mértékben, mint a mi körülmé-

említett két dolgozat jelentése volt és új eggyütt
a hazai valaszthatók statistikai működésére. Annak
ez utóbbi korántsem terjed ki azon valaszthatókra
ra 1867/8-tól a jelenlegi, hanem csak egyes orszá-
gyülési valaszthatókat tart szemelőtt, holott az 1869-diki
Mintegy azonban államtudományi irodalmunk
ezidőtt csak nagyon gyéren rajzául irodalmi ápo-
lásban, másfelől szerző tagadhatlan meleg érdek-
lődést, fáradhatlan nem kímélő buzgalmat és szép
olvasottságot tanuyét tárgya iránt: ahelyett, hogy
egy értekező az Akademia II Osztályának
ülésében más fölé olvastatott, mint kiküldött bírálók
nem ellenzem, hogy az kinyomassék, de gyakori
a következő feltételek alatt:

1) Ha 69-87 adatok hiányoznak ki, mert
azon fogyatékos, melyet Simon Sterne amerikai
iróból értekező jelen munkálatba mintegy
kivételesképen beleforditott, nem üti meg azon bi-
zonyos mértéket, melyet egy tudományos aka-
démia munkálatától elvárhatni. Ámde amerikai
szerzőnek megvannak bizonyára a maga irodalmi

Erdemei, de egy európai tudományos akadémia,
„Mire a mikor" a Magyar tudományos akadémiának,
Nem adhat ki oly fogalmat, mely Thukydides,
Kleon, Nikias államtudós ékesszólatát, államfő
a népképviseleti rendszer hátrányairól és abból indult
ki, hogy Londonban 200,000 választói joggal bír-
ruházható állampolgár lehet és Berlinben kardban,

„Verzió" a portugall választási törvény
Schol jön ide, és megis oly dologból mond
el a portugall népképviseleti rendszerről, a
melyek nagyon rávonhatnak az illető törvény
megfelelő intézkedéseinek megállapítására, míg „Ver-
sió" a portugall választási törvény illető III-ad rend
ide, olvasó, ha véletlenül olvasta a „Statesman's
Yearbook" 1886-diki évfolyamát, azt fogja látni,
hogy az a mit „Verzió" Portugalliáról mond, ha-
sonlók ahhoz a „Statesman" Yearbook illető „Spanyol-
országra vonatkozó helyeknek nem körülírása.

3) A választási rendszer reformja," melynek címe
„Verzió" értelmezése elő tűnik, mást ítélve fölül,
mint a mit „Verzió" e dolgozatában végig tárgyal,

1002
1887

Vagy legalább is nagyon nagy árt nagyrátna
minszok tudományában, a kik „X“ értekezését
oly kijavítva vyék kezökbe, hogy ax a valaz-
tási rendszer reformjának kérdését tudomá-
nyosan fogja tárgyalni.

Ezért e cím mással leend felcserélendő. I

Végül megjegyzem, hogy a kéziratot oly állapot-
ban vagyok, miszerint nem kívánatos, hogy
az akadémia jövőre is ily állapotú kéziratokkal
találkozzék.

Budapest
October 7, 1887

Schwarz Gyula
r. tag

Alólirott fentebbi bírálatához
nem minden tekintetben járulhat; annak közlését mégis
sokban azonban találónak tartja
Különben a dolgozatnak némely pontjaihoz
(s helyenként jelentéktelenebb részletek kihagyásával)
való kiegészítésre illetleg módosítására nézve
Kinyomatásáról a maga részéről szintén ajánlja.

Budapesten 1887. dec. 28-án

Hunfalvy
rendes tag.

az eperiálásnál

f. hó 11-én vasárnap délelőtt és 12-én hétfőn egész napon át végzett munkáméret 3=azaz három forintot átvettem

12/X. 1885.

Rottenfeld Gyula

A mai nap az expedíciálásnál végzett
munkáimért 2 frtot azaz Két forintott
átvettem

Budapest 1885. Okt. 12-én

12

12/10 Kalmár Károly

Tisztelt Osztály

Schwarcz Gyula rendes tagnak „L. C. Sulla a római alkotmányjog történetében" czimü, a Akademia II. osztályának f. évi octobe 10-iki ülésében felolvasott dolgozatát az osztály Értekezései során kiadandónak vélemenyezem.

Kivánatomnak tartom, hogy az ilyen szerzeményesebb dolgozat általános tartalom mutatóval, sőt ha lehet betüsoros tárgymutatóval lássák el. Ez a kivánat azonban a jelen birálat tárgyát képező dolgozat elfogadására és kiadására nézve nem conditio sine qua non.

Budapest 1887 oct 14.

Tisztelettel

A Osztálytanácsi

l. tag

1003
1887

III Apr. 1887. Mt. 17. 7 Crt.

71

2

14

Az Magyar tudományos Akadémiának
valódi tisztelettel
a szerzőtől.

Bemerkungen zu dem Aufsatze Havlinski's: „Einige neue oder wenig bekannte Discomyceten".[1])

Von

Stefan Schulzer von Müggenburg.

(Vorgelegt in der Versammlung am 1. Juni 1887.)

(Aus den Verhandlungen der k. k. zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien [Jahrgang 1887] besonders abgedruckt.)

Nichts ist wohl natürlicher, als dass einen wissenschaftlichen Mann sein Fach betreffende Publicationen höchlichst interessiren. Offen gestanden, fesselte mich die Durchsicht so vieler, mit wenigen Ausnahmen völlig genügender Diagnosen auf das Angenehmste.

Indessen „kein Licht ohne Schatten!" Somit fehlen dunkle Punkte auch hier nicht und erfordern um so mehr meinerseits einige Beleuchtung, da mitunter mein Name daran geknüpft wurde.

Eine erschöpfende Kritik zu schreiben würde zu weit führen, auch mehr Zeit in Anspruch nehmen, als mir zu Gebote steht. Ich beschränke mich demnach blos auf folgende Bemerkungen:

Bei mehreren Arten ist der Fundort nicht angegeben.

Seite 152, Nr. 3. *Stictis aurantiaca.* Die Tafel III, Fig. 2 wird zu diesem Pilze irrig citirt. Sie gehört zu Nr. 76.

Ebendort Nr. 5. Bei *Propolis Mezerei* wäre Alles richtig, wenn der Autor in der Fig. 6*a* nicht vielsporige Schläuche gezeichnet hätte, was nicht entspricht.

Seite 153, Nr. 6. *Lophiodermium petiolicolum* Fkl. soll von *Lophiodermium punctiforme* Fr. nicht verschieden sein, obschon es bedeutend grösser, nämlich 2—4 μ lang ist; Fuckel gibt aber die Länge bis zu 1 Linie, also ungefähr 2 mm. an, was denn doch gegenüber 2—4 μ eine gar zu grosse Differenz bildet. Offenbar ist das Zeichen μ unrichtig.

Seite 156, Nr. 20. Da ich *Phacidiopsis alpina* nicht kenne, somit darüber auch nie schrieb, so war hier wohl nicht der allergeringste Anhaltspunkt zu einem Ausfalle gegen mich gegeben.

[1]) Siehe diese Verhandlungen, XXXVII. Bd., p. 154—168.

Es hiesse die Würde der k. k. zoologisch-botanischen Gesellschaft eben so sehr verletzen als meine eigene, wenn ich den mir zu einem ganz unwissenschaftlichen Gezänke in ihren rein wissenschaftlichen Verhandlungen hingeworfenen Handschuh aufheben wollte. Hier also nur so viel: dass ich nichts Unwürdiges darin zu sehen vermag, wenn man für neu gehaltene Funde nach ausgezeichneten Gelehrten benennt.

Seite 157, Nr. 24. *Lecanidium atrum* Rbh. Dem Schlusssatze: „Die Farblosigkeit der Sporen, die braune Farbe und das Vorkommen an Stengeln ist vielleicht ungenügend zur specifischen Trennung (von den Holzbewohnern)" wird jeder im Pilzreiche Bewanderte mit Weglassung des Wortes „vielleicht" beitreten.

Die Sache ist übrigens nicht neu; schon Fuckel fand den Pilz auf faulenden Stengeln der *Paeonia officinalis*, ohne dass es ihm beifiel, zwei Arten anzunehmen.

Die Abweichung durch Farblosigkeit der Sporen besteht übrigens gar nicht, denn alle von mir an den verschiedensten Baumarten, *Quercus*, *Morus*, *Salix*, *Juglans* etc. sowohl auf der Rinde als auch an entrindetem, ja sogar an faulem Holze angetroffenen Gruppen hatten farblose Sporen, die Fuckel ebenfalls als hyalin bezeichnet. Da indessen der Autor die Sporen der auf Holz wachsenden Formen für gefärbt hält, so wäre es für die Wissenschaft sehr interessant, zu erfahren, wie er dazu kam.

Was endlich die braune Farbe der Fruchtscheibe betrifft, so haben wir am *Hypoxylon fuscum* P. ein Analogon, denn ich fand dasselbe, allerdings überaus selten, anstatt braun pechschwarz.

Zu seiner, im Uebrigen tadellosen Beschreibung erlaube ich mir aus persönlicher Erfahrung einige vielleicht nicht ganz interesselose Beobachtungen an dieser Pilzart beizufügen.

Die Bestäubung der Scheibe hängt von dem erlangten Reifegrade ab.

Die Paraphysen sind dick fadenförmig, mitunter an der Spitze kugelig verdickt. Ausser diesen sieht man zuweilen dünnere, welche gleich jenen einfach oder auch getheilt enden. Daher Bonorden's Befund ästiger Paraphysen. Er scheint nämlich die dickeren für unausgebildete Schläuche gehalten zu haben.

Nach Haszlinski haben die Sporen eine Länge von 25—30 μ; Fuckel sah sie 40 μ und ich 38—52 μ lang. Ihre Dicke gibt er nicht an; Fuckel fand sie gleich mir oben 8 μ dick. Im Schlauche liegen sie wohl, wie er angibt, wenn auch manchmal etwas undeutlich, meistens zweireihig beisammen, nicht selten sieht man sie aber auch staffelförmig gelagert, was ebenfalls von der Reife des Pilzes abhängt. Dieser perennirt, und am schönsten entwickelt findet man ihn, vom November angefangen, im Winter.

Bei einem meiner Experimente Anfangs April keimten die Sporen überraschend leicht. Als Vorbereitung hiezu schwollen sie wie bei anderen Pilzen, ohne jedoch die keulenförmige Gestalt wesentlich zu ändern, ein wenig an, wobei einige der zarten Septa verschwanden, während die übriggebliebenen sich merklich verdickten und eine Häutchenduplicatur darstellten. Die früher genau

in der Achsenrichtung gereihten Sporidiolen (je eine in jedem Fache) wurden mobil und lagen nun regellos umher. Alle Fächer sind keimfähig; ich sah sogar zuweilen aus einem Fache zwei Keime hervorbrechen. Gewöhnlich keimt das am oberen (dickeren) Ende befindliche Fach zu allererst.

Seite 160, Nr. 37. „Fig. 4*a* und *b*, eine alte und eine junge Frucht" sollte wohl umgekehrt heissen: „Eine junge und eine alte Frucht".

Seite 166, Nr. 69. Der Ausdruck „mittlerer Grösse", dessen ich mich einst wohl auch selbst bediente, sollte heutzutage, als ungenau, in wissenschaftlichen Beschreibungen vermieden werden.

Seite 167, Nr. 75. *Craterium microcrater* Nees erkannte man neuerlich für die *Peziza craterium* Schweiniz, die auch in Amerika heimisch ist. Die Beschreibung ist an sich völlig richtig, aber im Vergleiche zu anderen etwas mangelhaft, weshalb ich mich angeregt fühle, derselben einige Ergänzungen beizufügen.

Diese ebenso auffallende wie merkwürdige und in Europa seltene Art ist, gleich den Morcheln, ein Product des Frühlings (März bis Anfangs Mai) und bei uns an *Carpinus betulus*, respective deren unterirdisch modernde Zweige und Aeste gebunden.

Der Stiel ist mehr oder weniger grubig-faltig und flachgedrückt, mit der Cupula gleichfarbig, 1—5 cm. lang, 4—11 mm. breit, im oberen Theile hohl, die Höhlung anfänglich mit einer gallertartigen Masse ausgefüllt und hat ein bläulich- oder weissgraues Fleisch.

Die Fruchtschicht des Bechers (Hymenium) beträgt oft mehr als zwei Drittel seiner Dicke und ist ebenfalls weissgrau, während das dünne Fleisch schwarzbräunlich ist.

Letzteres besteht aus einem grossmaschigen Hyphengewebe, aus welchem hin und wieder braune, selbst im angefeuchteten Zustande blos durchscheinende, knorrige Fasern an der Aussenseite der Cupula mit den Enden hervorragen und deren Oberfläche kleiig-rauh machen.

Einwärts ist den erwähnten grossen Fleischzellen eine kleinzellige lichtere Schicht aufgelagert, aus welcher die gestielten cylindrischen achtsporigen Schläuche und die mit denselben gleichlangen, einfach fadenförmigen Paraphysen entspringen. Im ganzen Gebiete der Ascosporeen traf ich bisher so lange Schläuche nirgends an. Sie haben meistens über 0·5 mm. in der Länge, während ihre Dicke jener der reifen Sporen gleichkommt.

Letztere liegen, ohne sich zu berühren, im Schlauche untereinander in einer Reihe, sind länglich-oval, fast cylindrisch, 23—25 μ lang, 10—11 μ dick, beinahe hyalin, nur hin und wieder noch übrige Plasmareste führend. Sie entwickeln sich nämlich spät, denn nicht selten sieht man bei bereits breit geöffneter Cupula in den mit Plasma gefüllten Schläuchen erst blos die Zellkerne, darnach diese von dem entstandenen Episporium umschlossen, wobei die Räume um die Sporen herum noch dicht mit Epiplasma ausgefüllt sind, und am Ende, nach dem Verbrauche desselben, fertige Sporen allein.

Das Lesen der Beschreibung des Autors weckt unwillkürlich die Vorstellung, dass dieser Pilz häufig vorkomme. Wie gesagt, ist gerade das Gegentheil der Fall! Man frage nur Dr. Winter, welcher bei Herausgabe seiner Exsiccata die benöthigte Anzahl davon in Europa nicht zusammenzubringen vermochte, sich daher dieselbe aus Amerika kommen lassen musste.

Bei Vinkovce erschien der Pilz allerdings Jahr für Jahr reichlich in den nördlich vom Orte auf Anhöhen situirten, ziemlich jungen Weissbuchenwaldungen; diese bestehen aber nicht mehr, und in den südlichen, niedrig gelegenen grossen Eichenwaldungen fand ich noch nie ein Exemplar, obschon sie stellenweise auch mit *Carpinus* bestanden sind. Der Pilz scheint nur junge, etwas erhabene Waldungen der Weissbuche zu lieben. Während meines langen Aufenthaltes in verschiedenen Gegenden Ungarns sah ich ihn nicht.

Seite 168, Nr. 80. *Peziza vesiculosa* Bull. Der Verfasser zieht den meinerseits für *Peziza reticulata* Grev. angesprochenen Pilz hieher.

Wenn mein Pilz, nach seiner Ansicht, nicht mit Cooke's Abbildung der *Peziza reticulata* stimmt, so folgt daraus doch nicht, dass er *Peziza vesiculosa* sei, und würde höchstens den mir bei Nr. 20 gemachten Vorwurf der Neigung zur Speciesmacherei entkräften.

Der Verfasser nennt *Peziza vesiculosa* die in Ungarn verbreitetste unter den grossen Pezizen; von dem meinerseits zu *Peziza reticulata* gestellten Pilze fand ich im Laufe von 56 Jahren eine einzige Gruppe, was damit stimmt, dass alle Autoren den Greville'schen Pilz als eine Seltenheit bezeichnen.

Ich fand ihn in der Jugend becher-, die *Peziza vesiculosa* kugelförmig, so wie alle unsere Vorgänger.

Die *Peziza vesiculosa* wächst gewöhnlich mehr oder weniger rasenförmig; mein Pilz, gleich dem Greville'schen, nie.

Erstere ist eine coprophile Art und erscheint am üppigsten nach starkem Regen auf Stallmisthaufen, Compost etc., die andere im Walde.

Letztere Form ist daher auch nicht so überaus zerbrechlich wie die *Peziza vesiculosa*.

Endlich sind die Sporen derselben weit kleiner, nämlich 16 μ lang und 8 μ dick, während jene der *Peziza vesiculosa* eine Länge von 23—26 und eine Dicke von 12 μ haben.

Kurz, die Vereinigung beider ist ein sehr bedauerlicher arger Fehlgriff.

Da übrigens mein Fund den Diagnosen der *Peziza reticulata* Grev. zur Genüge entspricht, finde ich zur Zeit keine Veranlassung dazu, die ihm gegebene Benennung zurückzuziehen.

Bizottsági jelentés.

Szerencsénk van az 1887 értekezletből bíralat végett alólirottaknak kiadott értekezésekre vonatkozólag a következőket előterjeszteni. Mind a 3 értekezés Dr Regéczy Nagy Imre egyet. ny. rk. tanártól van.

1). Ujabb eljárás az áramerőt mutató foksor készítésére a bevezető Du-Bois-féle szánkakészüléken.

Ez értekezésben Fick-től és Kronecker-től származó körülményesebb eljárások ismertetése után a szánka-készülék erőmutató foksora készítésére egy egyszerűbb s a mellett pontos eredményt adó eljárás van leírva.

2.) Az ingerület kiindulási helyének megállapitása az izomban bevezetett áramokkal való ingerlésnél.

Ez értekezés azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy vajjon általánosan érvényű-e Biedermann-nak a bécsi akadémiai körleményekből kivött megjelent értekezésében megjelent azon véleménye, a mely szerint a bevezetett áramokkal való ingerlésnél az ingerület mindig kizárólag csak a negativ sarktól indulna ki. Szerző vizsgálatai alapján határozottan megállapitja, hogy e felfogás téves és hogy elég erős bevezetett áram mind a két sarknál ingerületet vált ki. A kisérletek eredményei röviden összefoglalva a következők:

1.) Az ideg-ingerlésre és az állandó villamáramra vonatkozólag Pflüger által megállapitott és Bezold által állandó villamáram alkalmazásakor az izmokra is kiterjesztett ingási törvénynek 1-sö és 2-ik tétele a bevezetett áramra vonatkozólag is érvényes. E szerint

a). gyönge bevezetett árammál, vagy az izom ingerlékenység

ségének csökkenésekor arányl ag erősebb áramoknál is, csak a Kathodtól indul ki az ingerület;

b) erősebb bevezetett áramoknál az ingerlés kettős; úgy a Kathodtól, mint az anodtól ingerület indul ki és ha az izom ingerlékenyebb, már aránylag gyönge áramok is kettős ingerképen hatnak.

2.) A szakitási bevezetett áramnak mind Kathodikus, mind anodikus ingerlő hatása nagyobb, mint az indítási bevezetett áramnak megfelelő szakaszai-é; sőt a szakitási bevezetett áramnak mégis anodikus ingerlő hatása is nagyobb, mint az indítási bevezetett áramnak a Kathodikus hatása.

3.) Az ingerület látszólagos lappangási időszaka az izom közvetlen ingerlésekor.

Ez értekezésben az izom rugalmas nyugalmának az ingerület látszólagos lappangási időszakára való befolyása van tárgyalva; és ki van mutatva, hogy a felfüggesztett izom alsó végének ingerlésekor a látszólagos lappangási időszak sokkal rövidebbnek mutatkozik, mint a felső izomvég ingerlésekor. – Alkalmas kisérleti berendezés segítségével az ingerlés pillanata után egy rövid idő multva sikerült a rezzenés a rángás kezdetét láthatóvá tenni, a mint az eddigi vizsgálatok szerint még senkinek; ugyanis 0·002 mp.-nél csekélyebb értékek a kisérleteknél sokszor mutatkoztak, és e kisérletek alapján szerző azt a véleményt nyilvánitja, hogy az ingerületnek nincs lappangási szakasza, hanem a rángás látszólagos lappangási szakasza egyedül az izom kezdeti megnyulása miatt jön létre.

Mind a három értekezés hazánkra kiterjedő

pontos ismeretének és kísérletezésnek eredménye, általánosb függőben levő tudományos kérdések tisztázhatnak. Az egyes értekezések szerkezete világos, jó nyelvezetű, szószaporítás nélküli. Ennélfogva mind a három értekezést egész terjedelmükben kiadásra ajánljuk.

Budapest 1887 okt. 17-én.

Dr. Hőgyes Endre
bizottsági tag.

Dr. Thanhoffer Lajos
bizottsági tag.

Jendrássik
mint bizott. előad.

III Oct. 1887 vol 17 Terbl.

7 pcs

100
1887

1005
1887

1887

Méltóságos Báró Úr!

A Magyarorsz. Kárpátegyesület évkönyve számára a Tátra jégárairól czikket írván, nagy hasznát vehetném a math. és természet. Közlemények legujabban megjelent XXII k. 1 számában közzétett értekezésem ábráinak. Ezen okuál fogva Méltóságodhoz bátorkodom fordulni azon alázatos kérelemmel, hegyeskedjék ezen ábrák clichéját rendelkezésemre bocsátani. Ha a m. tud. Akadémia math. és természett. bizottsága anyagi kártérítésre tartana igényt, kérem azt fent említett értekezésem tisztelet díjából levonni.

Kérelmemet ismételve maradok

alázatos szolgája

Lőcsén 1887 okt 18.

Dr Roth Sámuel

18

M. Tud. Akadémiától 1887/X/20

Levelezési rovatlap. *Nyomtatványszám* **14. A.**

A _____ *m. kir. postahivataltól a* _____ *m. kir. postahivatalhoz*

18 _____ *év* _____ *n* _____ *-ik szállitás.*

Az ajánlott levélküldemények jegyzéke

Folyó szám	Feladó hivatal	A levelek száma és más tárgyak ismertető jelei	Kézbesités vagy továbbrovatolás	
1	Budapest	Fr. Bock	Aachen	-.20
2	"	Kotikálnin Seura	Helsingfors	-.46
3	"	Società Antropologica	Firenze	-.64
4	"	Hist. Liter. Zweigverein	Strassburg	-.25
5	"	Naturforsch. Gesellsch.	Danzig	-.25
6	"	Redac. d'Annuaire Geol.	Paris	-.23
7	"	Prof. Virchow	Berlin	-.20
8	"	Dr W. Roscher	Leipzig	-.20
9	"	J. Overbeck	Leipzig	-.20
10	"	Th. Mommsen	Berlin	-.20
11	"	W. Giesebrecht	München	-.20
12	"	Rajendralala Mitra	Calcutta	-.31
	Pikler Rezső			3.34

BUDAPEST 87 OCT 20

1. megrend. 1887. 80 rizsma, egy ívon 2 drb. 1. sz. P.

1006
1887

Levelezési rovatlap. *Nyomtatványszám* ***14. A.***

A ______________ *m. kir. postahivataltól a* ______________ *m. kir. postahivatalhoz*

18 ____ *év* ______________ *n* ______ *-ik szállitás.*

Az ajánlott levélküldemények jegyzéke

Folyó szám	**Feladó hivatal**	A levelek száma és más tárgyak ismertető jelei	Kézbesités vagy továbbrovatolás
		(A.)	
		okt. 20	

1002
1887

Méltóságos Úr!

Bocsássa meg, hogy voraimmal alkalmatlankodni merészelek.

A magyar irodalomban nincs mű, mely a román nyelv és irodalom ~~történetét~~ tárgyalná. Egy ily mű fontosságát kétségbe vonni nem ~~lehet~~; ekkor nem volna a románnyelv és irodalom a magyar királyság előtt méltóan ismeretlen föld.

Egyetemünkön a románnyelv és irodalom történetében előadásait befejezem; evégből szándékom áll, hogy a magyar Akadémia könyvtárából kölcsönözhessek művei számára szükséges forrásokat.

E munkára azonban csak előleges megbízás után tudnék vállalkozni, mivel addig is folytonos tanulmányaimat nem tudnám, nem annak tárgyára fordítani. A mű mintegy 20 nyomtatott ívnyi terjedelemmel jelenne meg.

10

Tekintetes Főszolgabiró Úrnak Alsókáposdán

Kegyes leszek én ezen ajánlatomat illetőleg helyben előadni s részemre a megbízóval kiegyezésig; s illetőleg addig mind a kinlevő vége iránti ügyekben valamint pár perben engem annak elvégzésétől felmenteni.

Legmélyebb tisztelettel maradtam

Kolozsvárt 1887 octobr 20án

Alázatos szolgája:

Galvanauskas

egyetemi zilo. rendes tanár.

1008/1887

Budapest 1887. okt 20.

Nagyságos Főtiszteletű Úr!

Tisztelettel bátorkodom tudósítani,
hogy Kant „Kritik d. reinen Ver-
nunft" forditása a Kisfaludy társaság
által Franklin-Társulattal megegyezve
publikáltatik, a pergőiratok már kinyomtattak,
a kötetek már ez előtt néhány nappal
az első Kivel 30 iv, még ebben

20

az évben. Ily kérvényeket, mint

a M. T. Akadémia által 1887-re

megszavazott Vepy segítségét, — a

mint Nagyságod értesített: 600 ft —

decemberi közgyűlés tárgyát, legkésőbb

azonban decz. végéig elébb, hogy

igényét tehesse. A jövő évre

megszavazandó subventio mennyiségé-

től függ, hogy a Kritika I. vesse

Vernunft befogó Kötetén kívül,
melyben Kimento" gyanúsak, pó-
tai, sivalom (a magyar Kant-
sivalom sat.) fogalmak, egyet
is, nevezzék-en Kant: "Kritik der
prakt. Vernunft" forsitsi ét, ki
fogmak-e adhatni? Magyarázhat
Történelem kérni, Vegyészetség
hasonlítani, Kell-e erre a célra
Kritik programmot, Reichnet

1008
1887

a t. Akarcinia'hz benyujtani:2

Mikis a vállalatot

Nagyajos Kisvébált pártfogásába

észtvevőkre ajánlani

hogy

nemf

a

Nagyajos Tóthkis Ur

pusztá

" a

Legyen annak

Nagyajos

A m

Alexander Bzrák,

az a

T. Akotmányuraza 10z.

Nagyságos Uram!

Mélyen tisztelt oktáj Titkos Úr!

Van szerencsém jelenteni, hogy tiszt foglaló
értekezésemmel elkészültem s tiszteletteljes kérem méltóz-
tassék annak felolvasására a határidőt, p.o. a leg-
közelebbi ofktáj ülését kitűzni.

Értekezésem címe: „Egyéni szabadság és
parlamentarizmus Angliában."

Fogadja Nagyságod kitűnő tiszteletem
nyilvánítását, mellyel maradok

Kolozsvár 1887 oct. 22.

alázatos szolgája
Dr. Concha Győző
megyéi. l. tag

Nagyságos
Cseby Ferenc Úrnak, kir. tanács, a magyar tud.
akadémia oft. titkára

1004
1887

22

Tisztelt Uram!

Kívánata folytonosítására, hogy Tekintetes Igazgató ur kéziratának
Kiadási minőségének bírálatára kiküldjem be, van szerencsém
tisztelettel tudomására hozni, hogy emlékezem reá, hogy
ezen szerzőtől ott az italiai táborban egy munka másolata
volt, de azt én még társaival beadtam a főreáli bírálóba,
ha, azon időben, hogy a dolog oktatási célt. Még arra is emlék-
szem, hogy Kiadási ajánlattam. Mélyebben nincs módomban. De
ezt a bírálat vagy a főreáli bírálóban vagy talán a tan-
bírálóéval, de nem emlékszem határozottan.

Tekintetes Uram ez alkalmat arra, hogy Tekintetes
urnak kéziratának bírálatára kiküldött személyek kilétére
nézve. Nagy sajnálatomra jelenleg annyira igénybe vagyok
vive más oldalról, hogy ezt bajtársaimmal is részletes munka
bírálatát el nem vállalhatom.

Budapest, 1887. október 27.

Kitűnő tisztelettel
Láng Lajos

Tekintetes Főigazgató urnak,
mint a m. k. Kisdéni Tanintézet k. igazgatójának.

1010
1887

1887

Tekintetes Akadémia!

Bátor vagyok benyújtani tiszteletteljes kérvényemet a Magyar Philosophiai Szemlének az Akadémia 1888-ik évi költségvetésébe fölvétele iránt.

Kérelmem támogatásául első sorban magának, a Tekintetes Akadémiának ez évi máj. 17-én kelt, hozzám intézett levelére hivatkozom, melyben az Akadémia értésemre adja, hogy „fentartja magának, hogy az 1888-ki budget tárgyalásánál, úgy mint az előtt, lehetőleg tekintettel legyen a Magy. Philos. Szemle fentartására."

De hivatkozom másodsorban a M. Phil. Szemlének ez évi folyamára, melyet, rendkívül súlyos anyagi körülmények közt, a jobb jövőben vetett reménykedéssel és hivatott munkatársak segélyével a szintájon megtartani, sőt, tekintve korábbi évfolyamait, emelni törekedtem. Törekvésem eredményének megítélését nyugodtan bízom a Tekintetes Akadémiára, emlékezetébe csak azt az egyet vagyok bátor idézni, hogy a M. Phil. Szemle ez évfolyama vállalkozott a magyar irodalomban eddig fogyatékosan, csupán sociologiai részében ismert positiv philosophia rendszeres feldolgozására, melynek mathematikai, geometriai, mechanikai, astronomiai része a M. Ph. Szemle ez évi négy első számában megjelent, physikai része a sajtó alatt levő 5-6 együttes számban jelenik meg, biologiai és sociologiai része pedig a jövő évi folyamra marad. A nevezett positiv philosophia, beismeri mindenki,

/.

bármily álláspontot foglaljon is el különben a philoso-
phiai rendszerek körében, nevezetes befolyást gyakorolt
sovan hivatva gyakorolni az újkori gondolkodásra
úgy határozott veszteség nélkül egy művelt nemzet iro-
dalma sem mellőzheti.

Végül legyen szabad tisztelettelyes kérelmem-
ben megemlítenem a közéletünkben mind fokozatosabb
mérvben nyilvánuló érdeklődést a philosophia ügye
iránt. Maga az Akadémia volt tanúja, hogy egy, e ne-
mü pályakérdésére, a determinismus elméletére az idén
hat pályamű érkezett, a mi - tudva kivált a pályanyer-
tes mü érdemét - okvetlen arra mutat, hogy az erők
nem tekintik többé hiu munkának a philosophiai
kérdésekkel foglalkozást. Sőt eljött az ideje, mikor a
philosophia érdekében, hogy a szentirás szavával éljek:
„a kövek szólalnak meg", miként az, épen az idén, a
berlini Philosophiai társaság nemzetközi pályázatán
kitünt, hol egy magyar ember, a M. Phil. Szemle egy
régi munkatársa aratta az elismerés babérát.

Tekintetes Akadémia! A törekvés, a philoso-
phiai cultura felkarolására közéletünkben szintén
kézzelfogható; se törekvéseknek és sikereknek kíván
szószólója lenni, tovább is, a M. Phil. Szemle. ———

Ily viszonyok közt fordulok a Tek. Akadémiához,
culturánk ez illetékes anyagi eszközökkel ellátott
tudományos intézményéhez, hogy a M. Phil. Szemlét
hathatós támogatásában részesítse. E végből tartózkodás
nélkül feltárom a folyóirat helyzetét s a jövő évi költség

/.

előirányzatát. Száz előfizető után, a mennyit az eddigi tapasztalatok után bizton várni lehet, a bevétel ötszáz forinttal irányozható elő. A folyóirat évi hat számának nyomdai előállítási költsége hatszáz forint; a munkatársak díjazása, ívenkint 15 frt.jával, harminez ívután 450 frt. Az összes kiadás e szerint 1050 frt, melyből a bevételt levonva, hiányként 550 frt. mutatkozik, a nélkül, hogy a szerkesztőség kiadásai s fáradsága számításba lennének véve. Talán nem tünik fel szerénytelenségnek avagy túlzásnak, ha arra kérem a Tekintetes Akadémiát, hogy vegye figyelembe eddig önzetlenül, sőt feláldozással teljesített, hosszabb időre nyuló szerkesztői fáradozásomat is s mindent egybevetve a M. Philos. Szemlét a jövő 1888-ik évre hétszáz az ax 700 forint segélylyel költségvetésébe fölvenni kegyeskedjék.

Kelt Budapesten 1887 okt. 24

A Tekintetes Akadémia

alázatos szolgája

Dr Bokor József

egyetemi magán tanár, a Magy. Philos. Szemle szerkesztője és kiadója.

1011
1887

A Magyar Tudományos

Akadémiához

irályos körvénye a Magyar Philolo-

giai Szemle szerkesztőjeinek, melyben

a folyóirat támogatását kéri

(Lakás IV. ker. Kecskemét utca 6)

1887.
október 24

1912
1887

Budapest 1887 okt. 24.
II Kerület 5.

Kedves barátom!

Három évvel ezelőtt (Goldziher Ignácz a „Budapesti Szemle“-ben egyik cikkében egyenes irányadóul Rohiz ont fel erre) benyújtottam ajánlatom az akadémia könyvkiadó bizottságához Cox (mythologiai ösmeretterjesztő kézikönyvének átdolgozására. Ajánlatom a könyvvel együtt még most is a főtitkári urnál van, kivel egyszer már viszonkaszam vanni, de ő nem engedte, mondván, hogy pár év multva, ha a kereskedelmi rósával elkészülünk, reá kerül a sor.

24

A "Zöld" pár hívnak ezelőtt elkésnek
1/ a mult héten meg is jelent. A téli hónapok alatt
abszolute nincs mellékfoglalkozásom; így Cox mű-
vével tovább, legkésőbb nyárra elkészülhetnek. Ter-
mészetes azonban, hogy megbízás nélkül nem fogok
hozzá. Így szíves erre az ügyre a könyvkiadó
bizonyos legkésőbbi ülésén szóba hozni; engem
az eredmény mindenesetre érdekelne.

Maradtam továbbra is:

őszinte híved

György Aladár

Nagyságos és Tőtisztelendő Fraknói Vilmos Urnak
a magy. tud. Akadémia Főtitkárának

Helyben

Nagyságos Úr!

A kir. József Műegyetem ujon felállitott geologiai tanszékén gyakorlo van szükség azon geologiai tár. gyi értekezésekre, melyek a m. tud. Akadémia által kiadott Math. és természettudományi Közleményekben, az Értekezésekben a természettudományok köréből valamint az Évkönyvekben megjelentek. Mindezek megvannak ugyan a kir. József Műegyetem könyvtárában, minthogy azonban a szertári munkálkodás körében rendesen hirtelen szükségletnek és azonfelül a gyüjteményes köteteknek a mennyiben azok több irányban kiadásainak hosszabb időre a könyvtárból ki nem vehetők; a tudományos és a tanitási müködésnek nagy hasznára volna, ha azok állandóan a szertár rendelkezésére állhatnának.

Azon kéréssel fordulok ennélfogva Nagyságodhoz hogy eszközölje ki a m. tud Akadémia nevében az Akademia kiadásában megjelent geologiai tár. gy értekezésekel, közleményekel stb. egy egy példányban, a mennyiben pedig azok külön füzetekben többé nem volnának meg azokat a kötetekel melyekben foglaltatnak a kir. József müegy-

gyetem geologiai tanszéke részére ajándékúl
átengedni.

Maradtam kitünő tisztelettel

Nagyságodnak

Budapesten 1887 okt. 27-én.

alázatos szolgája

Lóczy Lajos

műegy. ny. rk. tanár

Magyar Tudományos
AKADÉMIA
Könyvtári pecsét

1013
1887

Lovag tan
árok

1/4

24

Nagyságos Tanár úr!

Mint a „mathemasische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn" egyik kiadójához s az akadémiai mathematikai és természettudományi osztályok szerkesztőjéhez fordúlok nagyságodhoz egy kéréssel.

A idezett közlemények ugyanis egy ideig megküldettettek a nápolyi zoologiai állomásnak. Nehány éve azonban nélkülözi a sorozat ezt a közleményt amely nélkül az illető közlemények közt megjelent dolgozatokról az általa kiadott „Zoologischer Jahresbericht"-ben nem referálhat; e nélkül pedig a külföld úgyis kevéssé ismeri fenomenalis

1014
1887

mányunkról még kevesebbet tud meg.

Azt hiszem tehát, mindnyájunk, e-
gész hazai tudományunk érdekében
kívánatos fog, kifejezést adni a szá-
zadok egyhangú óhajának is, midőn arra
kérem a nagyságodat, méltóztassék
kieszközölni, hogy a Szádeczi a nevezett
közleményeket utolsó három évfolyamát
tüzetesen, s a következendőkre czélzás és
úgy, mint czéljában megkapható-
ság

Nagyságos Tanár Úrnak.

Kolozsvár, 1887 okt. 29.

alázatos szolgája

Dr. Szádeczky

29

Nápoly 1888 március 19.

Nagyságos Uram!

Minthogy mint hó 12-én kelt soraimban meglehetősen részletesen kérdésemre nem méltóztatott válaszolni, bizonyos tekintetben változtattam nézetem és, és határoztam a mai napon „A Rózsafelék belső világáról" című értekezésemhez való rajzokat Nagyságod címe alatt postára tenni.

A rajzok a sok viszontagság folytán, melyeken keresztül mentek, kissé megviseltettek, de azért a fotographus, azt hiszem, elfogadhatónak találták.

Fogadja meg, Nagyságos Uram, hogy soraimmel minnyájszor alkalmatlankodom.

Alázatos szolgája

Dr. Z. Apáthy István

1020
1887

Mélyen tisztelt tanár Úr!

Mindenek előtt bocsánatot kérünk, hogy Nagyságod becses
fölhivásának, miszerint a Magyar szerb szótárunkból
még egy mutatványt küldjünk át, csak most felelhe-
tünk meg. Minthogy mi, mélyen tisztelt Nagyságod
és bírálótársai becses megjegyzéseinek mennél jobban
kivántunk eleget tenni, az ide csatolt mutatványt
figyelmesen vettük át, a melynek alapján azután
hár ez ugyanis Nagyságodat kielégíti, egész szótá-
runkat is, mely immár befejezéséhez közeledik,
át fogjuk dolgozni.

Szótárunk Ballagi kis szótárához hasonlítva na-
gyobb terjedelmű lesz, de erre indított bennünket a
hosszabb iskolai tapasztalatból merített azon meggyőző-
dés, miszerint a kis Ballagi-szótár az iskolai kor-
látolt szükségleteket is alig képes kielégíteni, annál
kevésbbé pedig felel az meg a közélet nagyobb mér-
vű kivánalmainak, a melyekre mi szintén tekin-
tettel voltunk.

Szótárunk nagyobb terjedelmű lesz főkép a magyar
szólások és kösmondások fölvétele által – sokat

vettünk föl a „Magy. Nyelvőrből is – mi pedig a szótár
elterjedéséhez és nagyobb használhatóságához még in-
kább hozzá fog járulni. Mindazonáltal őrizkedni
fogunk, hogy szótárunk át ne lépje a kellő mérté-
ket s ebben az idő folytán nyert nagyobb gyakor-
lati érzék is fog bennünket támogatni.

Midőn biztosítanók Nagyságodat, hogy komoly
törekvésünk lesz, elvállalt feladatunkat mind
Nagyságod megelégedésére vinni végher, mind pedig
magunkat a magytek. T. akadémia bizalmára mél-
tóknak megmutatni,

magunkat ajánlva
vagyunk teljes tisztelettel
alázatos szolgái

Ujvidéken, 1887. évi nov. 6-án

Brancsik Blagoje,

Dr. Derra György

Erecsárevics Márk

November
6

2

1

Y12

72
63
135

140

827
140
687

1

2

Méltóságos Acad. Titkár Úr!

A Török-pályamüvekre (T. II) múlt hó 15-ikén vettem felvilá-
ítást ügyben véleményemre nézve megállapíthatom, hogy fel-
is fogtam, hogy 10–11 nap óta tartó betegség nem gátol
vala, magukat a müveket is visszaküldtem volna, mert
most küldöm.

Magát a pályamunkákról való Véleményt s felol-
tást majd csak az Akadémiának ez ügyben tartandó ülésé-
re fogom felküldeni.

Maradván

Méltóságodnak

Hódmezővásárhely 1887 nov. 8

alázatos szolgája

Szilasi Károly

m. el. acad. tag

1021
1887

Nagyságos

Dr Wenzel Gusztáv rendes tagnak

Budapesten 1887 november 9én

Mélyen tisztelt
kartársam! Nagyságodnak
részben Nagyságodnak
Zsögön Mens Bolcsészi-
régészeti tanára a
Törvényes örökösödési
rendel tárgyáról mint
de mellékelt kérdésekkel
áttekintési, — azon kér-
lemmel, hogy tekintetbe
a jövő évre megállapítan-
dó Pótkegyelete, e
tolnapvégig beterjesz-
lemenyét kiadni; ezen
kedvelt vállyra tekintet
mutta Kiváltabb-e
az akadémia által.

1022

1887

Méltóságos

Nagyszmre rendes tag nonak.
Dr Wenzel Gusztáv rendes tag nonak
Budapest 1887 november 9én

A második osztály megbi-
zásából szeremtém van
Poor Antal nonak és
Trencsény Csáki Mátyás
cimü munkájás, szíves
megbirálásra átküldeni

1023

1887

Tek.

Rónay József lev. tag ur.

Budapest 1887 novembr. 9é

A mai ülésből értesülvén,
hogy a Kt van szerencsém
de mélyen alázatos
hy Kárpáti felolvasott
értekezést: Magyaror-
szág népességének idő
előtti elhalálozásáról
ezen körülmények állnak,
de: hogy tisztelettel
mennyi alkalom adódván
nekem rajtam a mondta
az értekezést saját
kézhezvé 2

1024

1887

A magyar Akadémia
1) Történelmi Bizottságának
2) Nemzetgazdasági "
3) Archaeologiai "
Budapest 1887 november 16-án

1—3

Van szerencsém a bizalmas
közlésre megküldeni, hogy az 1888 évre szóló
Kölcsönösségi jövő kiadványok
elejéig a II osztályunk
bemutatói szétosztódtak.

1025

1887

1026

Pécs 1887 nov. 17

Tekintetes Tanítói
Hivatal!

A Tekintetes Ugyben nem
nak velem ország felemré
vegzés nekem Kadek mun-
Kajat jokfaraut betegen
Nedjen miat nem a na-
pokban vehettem el; de
alig altaltam el Kis ré-
szét az latom, hogy e mun-
Ka az én fakmanántal am
nyira eltérő tanuval fogal
Kozik, hogy a felek vele
mónyi adus magamat

17

hivatalomnak nem felelhetnek; a tőzsdei határozatok nemzetgazdasági és pénzügyi tekintetben

Midőn ez alkalmat a dologra való tekintés végett nem, helyén marad

A. T. határozat

a javaslat

Szilágyi Dezső

Főtisztelendő és nagyságos
Főtitkár Úr!

Bocsánatot kérek mindenekelőtt alkalmatlankodásomért, midőn jelen soraimmal egy alázatos kéréssel bátorkodom Nagyságod elé járulni. Már a mult év folytában terjesztettem egy értekezést – ler Fabricia czimen – a n. t. tudom. Akademia elé, mely munkálatom szakértői bírálat alapján kiadásra is el lett fogadva; csakhogy kinyomatása a közbejött financialis nehézségeken fenakadt. Azóta a kézirat az illető szakosztály irodájában letétben van; egy e tárgyban tekintve pedig – feltehetőleg a titkár úr gyengélkedő egészségi állapota miatt – még nem

1027
1887

Tisztelettel vettem
kapcsam választ. – Teljes tisztelettel ese-
dezem ennélfogva Nagyságodhoz: méltóz-
tassék alkalmilag levés nehány sorban
tudomásomra adni, hogy mikor hozzávető-
leg mennyi idő multán tarthatok számot
ama érkezésem megjelenésére? – megje-
gyezvén e részben külön ösen azt is, hogy
a mennyiben netán a pénzalapok szük
viszonyaiban rejlenék még folyton az a-
kadály, részemről az iroi tiszteletdij kiu-
talványozására bármely időpontig vára-
kozni kész vagyok.

Kérésemet Nagyságod kegyes fi-
gyelmébe ajánlva maradok kódoló tisz-
telettel s nagyrabecsülésem kifejezésével
Pozsonyban 1887-ik évi Nov. 21-én

alázatos szolgája

Dr. Rentmeister Antal
kir. akad. jogtanár.

21

Nagyméltóságu Elnök Ur,

mélyen tisztelt Választmány!

Mély tisztelettel olvastuk „az ellátási dolgozmányok elmélete" cz. pályamunkát, mely az idei záró bíráló jelentés szerint „nemcsak elméleti és módszer tekintetben mutat példás összhangzatosságot, hanem az alapos tájékozottságon és a szakirodalom többoldalu ismeretének mélta tárgyalásán, nemkülönben nyomon követhető szakszerü és gyakorlati fejtegetésénél fogva önállóan és jól megírt, és ahhoz irodalmunk valóságos nyereségének mondható" azon előadásban részletesen bővebben is a m. k. Államvasutak példájában, hogy azt a Közgazdasági-Vállalat számára elfogadhatni, és a megállapított sorrendben gyakorlatilag beállható változások során e Vállalat kiadványai közé felvenni tájékozódnak.

Mely előadást kérelmem ismételten mutatok mély tisztelettel vagyok

a tek. Választmánynak

Budapesten 887 nov. 22-én

alázatos szolgája

A. Pecz Imre

Dr. Lg.

1028
1887

Méltóságos Báró Úr!

Vonatkozással multhó 20dikán kelt becses levelére, melyben a Tátra jégárairól szóló cikkem ábráinak ügyéről értesíteni méltóztatik, mindenekelőtt őszinte köszönetemet kell kifejeznem azon szíves készségéért, melylyel ügyemet a math. és természettud. bizottság által pártolni igéri, valamint azon utbaigazításáért, melyet a sokszorosítására nézve nekem megadni kegyeskedett. Én Grundhoz fordultam a kérdéses ügyben, de ő 157 frtot kért az ábrák sokszorosításáért, az évkönyv szerkesztőjétől pedig ugyanazért a munkáért 356 frtot követelt. Ilyen körülmények között alig fogjuk igénybe venni az ő közreműködését, mivel az összes ábrák fametszetét 147 frtért kaphatjuk. Bronban akkor is, ha az ábrákat fametszet útján sokszorosíttatjuk, kötelességemnek fogom tartani értekezésemben megjegyezni, hogy az ábrák eredetije a M. Tud. Akadémia kiadásában megjelent cikkemben van, a mint megfogom említeni azt is, hogy a M. Tud. Akadémia anyagi támogatásával eszközöltem ezen kutatásokat.

Ezzel kapcsolatban egy aláírásos kérdéssel bátorkodom alkalmat venni a Méltóságodat a math. és Termtud. bizottság kiadásában megjelent értekezéseimért tiszteletdíjat is kapnom, a Tátra jégárairól szóló

cikkemért azonban eddig tiszteletdíjban nem részesültem. Nem tu-
dom egyszerű tévedés-e az, vagy pedig elvan-e már törülve az ilyen értéke-
résekért járó díjazás. Kutatásaim ~~nagy~~ igen sok pénzembe kerültek;
a mult nyáron is minden anyagi támogatás nélkül folytattam
vizsgálódásaimat különösen a tömedek alkotás tekintetében; a jövő
nyáron pedig a lipiói havasokra óhajtom figyelmemet kiterjeszteni.
Nagy kiszámításaimmal nemnem tehát, hogy ezen tiszteletdíjjal kiadásom
egy része megtérülhetnék. Ha nincs jogom hozzá, természetesen nem
is kérem.

Szíves intézkedését kérve és mozgalmat továbbra is becsesjó
indulatába ajánlva, maradok

Lőcsén 1887 november 24-én

alázatos szolgája

Dr Rothsamm

1029

1867

24

A nemzetgyűlésből és törvényhozásból Budapesten 1887 November 29-dikén indíttatott

Jegyzőkönyv

Jelen voltak Trefort Ágost elnöklete alatt, Kautz Gyula, Vedő Albert, Fenyvessy Adolf, Hellebrant Ferenc, Pulszky Károly, György Endre, Kelcz Károly, Mikszáth József és Kőrösi József

59) Bemutattatott az ifjú segédnek a Rózsák Kereskedelmi Részéről

a szolgálatra örömmel veszi tudomásul ezen fontos és fáradságos vállalata befejezésén, Rózsának szorgalmas és szakszerű, fölötte és tudományos buzgalmát fölszólításának. Szól. végezetül felhívja, hogy az adatok jegyzéke a munkában kinyomatnának. Sürgetni kívánja mindazon egyleteket, melyek legalább 200 példánnyal kötelesek, egy díszkötésű példány és köszönő levél küldendő.

60) Kelcz Károly az Évkönyv szerkesztésében jelenti, hogy az évkönyv mint 35-ik füzet fog megjelenni, majdnem teljesen elkészült és okvetlen még ez év folyamában fog megjelenni. Örvendetes tudomásul szolgál.

61) J. Előadó jelenti, miszerint az elnöklő Kir. distével távozása alkalmából foglalkozván, azon helyzetben van hogy a Társaság ez irányban működésének haladék nélkül folytatásáról kellő jelentést. Bernáz József, a mezőgazdasági szállítási ügyének előkészítésével elkészült; Szmrecsányi m. Dézsiét Lajosnagyjának, Kubinyi Miklós Annamegyének, Chorin Berthalan Hontmegyének és Zsámbokréthy alispán Győrmegyének monografiáit a legközelebbi hónapokban fogják elkészíteni. Ez alkalommal Hellebrant Ferenc és György Endre is jelentkeztek be felolvasásokat az előtt a helyi érdekű viszonyokról, az utóbbi a román Körgarabonáról. Kellemes tudomásul szolgál. Tomics főispán, leg B. főisp. (Temesvár) felszólalnak a Bánság állapotának ismertetésére.

62) Trefort elnök abbeli kijelentésére, miszerint daczára a felolvasások ezéli gyakorlatának is megjelenési segéddel megkezdeni, a társaság Királyi örömmel és Köszönettel fogadja.

63) A Nemzetgazdasági Szemle indeménben Heller Farkas arról ész jelentést, hogy e vállalat a jelen körülmények közt veszteség nélkül kiadható, hogy tehát az Akadémia azt, a bizottság kezelésébe tovább is folytathatná.

A bizottság a Nemzetg. Szemlével fennálló szerződését hosszabbnak tartja.

64) A Nemzetgazdasági Írók köréből saját kebelébe kéri tanácskozási tagokat illetőleg, Smith Adamból mintegy 12 ív nyomdakész, Ricardo forditása folyamatban, befejezése jövő August. havára biztosan várható, míg Malthusból egyelőre 15 ív várható.

Tudomásul vétetik, azon hozzáadással, miszerint a bizottság kívánatosnak tartja, hogy a fordítások ügyében haladjanak, a hosszú szünetelés a Ricardo művénél is kárra lévén.

65) A bizottság 1880diki költségvetése következő tételekben állapíttatik meg:

1) Nemzetgazdasági Írók: Smith 15 ív, Ricardo 25, Malthus 15 ív = 55 ív	1100 ft
2) Nemzetgazdasági Szemlének, Heller szerkesztő hozzájárulásával	1600 "
3) Budapesti Szemlének, a múlt évi összeg	1200 "
4) Statisztikai Értesítő "	300 "
5) Előadói díj "	200 "
6) Apró költségekre és beszerzésekre	100 "
tehát összesen a múlt évben kért 5200 ft. illetőleg szóval 6350 ft helyett:	4700 ft.

66) Kimutatások hiányában, hogy a bizottság ülései a hónak egy állandó napján tartassanak,

Tudomásul vétetik, hogy a bizottság azonban mindenkor kiadjon egy rendes ülését tartani, mely felolvasásokra kijelelő teddek is felhasználhatók.

67) Olvastatik a Könyvtári bizottságnak 1887 április 25diki jegyzőkönyvéből kivont czikke, melyszerint a Nemzetg. és Stat. Bizottság tagjai kérdőjegyei az által megtagadtatnak, mivel a bizottsági könyv kör nem jogosult.

A bizottság figyelmét ugyan nem kívánja kerülni ki azon körülmény, hogy más bizottság nem illetékes saját ügyeinek és annak indokait megbírálni; a jelenlegi esetben azonban annyival inkább tartja szükségesnek, hogy ez ügyet tovább fejtegesse, mivel Elnök úr jelentésében szerint a kérdés nem kék, az annyira is fekete czímmel bíró Részletes a főnökök egyszerű utalványa alapján, megszerezhetők.

Jegyzőkönyv hitelesítésül:

Elnök.

1030
1857

Tekintetes főszolgabíró Úrnak

M. KIR. TUD. AKADÉMIA
KÖNYVTÁRI ÉS STATISZTIKAI
OSZTÁLYÁNAK

Körösfő

elöcsö

A nemzetgyűlésnek és államszéknek Budapesten 1887 November 24-én tartandó ülésének

Jegyzőkönyve

Jelen voltak Trefort Ágost elnöklete alatt, Hauser Gyula, Bella Albert, Jeszenszky Adolf, Helbai Ferenc, Szalaczky Károly, György Endre, Kelcsi Károly, Miday Izidor és Török József

69) Bemutattatnak az ide tartozó Részletes Beszámoló. A szolgálatra örömmel vezeti tudomásul veszi a fontos és jeles tárgyat vitatkozás képezésére. Köszönettel szavaz a szerkesztő bizottság és különösen Balogh Mór főszerkesztőnek. Szól. tagoknak adatja, hogy az adakozók jegyzéke a munkában kinyomatkozzék. Kéndezon kiszolgáltatnak melyek legalább 200 forinttal hozzájárultak, egy díszkötési példány és köszönő levél küldendő.

60) Kelcsi Károly az Évkönyv tartalmában jelenti, hogy az évek mint 35-ben fog terjedni, mindenben teljesen elkészült és akkorban még ez év folyamában fog megjelenni. Örvendetes tudomásul szolgál.

61) Török József jelenti, miszerint az elnöklő Kir. tárával közölte által is foglalkozván, azon nézetben van hogy a Királyi Ev. országos működésének haladék nélküli folytatásáról kellő jelentést. Bernáth József, a mohácsi csata 400 éves emlékezésével elkészült, Szemere Miklós Lipótvárosi gyűlésének, Kubinyi Miklós Arra megyének, Vasady Balthazar Honthi megyei, és Szántó Károly alispán Nyitramegyének monografiáit a legközelebbi hónapokban fogják elkészíteni. Ez alkalommal Helbai Ferenc és György Endre is jelentették be felolvasásaikat az előbbi a Selyp évadról, az utóbbi a román Közgazdasági characterismusról. Kellemes tudomásul szolgál. Tomcsányi főispán, mint B. Jónás (Temesvár) felszólalandók a Bánság állapotának ismertetésére.

62) Trefort elnök abbeli nyilatkozatát, miszerint Lugos és a felolvasások ezután szakaszát is megtenni, a közgyűlés köszönettel és köszönettel fogadja.

A Szakértés Főfelügyelőségi
jóváírás végett
Kovács
elnök

63) A Nemzetgazdasági Szemle ideiratban Heller Farkas arról egy jelentést, hogy e vállalat a jelen körülmények közt veszteség nélkül kinőhető, hogy tehát az Alkotmány ért, a bizottság Kimutatásra további is folytathatná.

A bizottság a Nemzetg. Szemlének jövőbeli vezetőségi határozatának tartja.

64 A Nemzetgazdasági Írók körából saját alá készült munkák ügyében, Smith Adamból mintegy 12 ív nyomtatva egy, Ricardo fordítása folyóiratban közölve, befejezően jövő Augusztus havára bizton várható, míg Malthusból legfeljebb október 15 ig várható.

1887. nov. 29.

Tudomásul vétetik, azon hozzáadással, miszerint a bizottság Kimutatásnak tartja, hogy e munkások gyorsabban haladjanak, a hosszú szünetelés a Szerzők örömére és Kárára térjen.

65 A bizottság 1888 diktii költségvetése következő képp állapíttatik meg:

1)	Nemzetgazdasági Írók: Smith 15 ív, Ricardo 25, Malthus 15 ív = 55 ív	1100 ft
2)	Nemzetgazdasági Szemlének, Heller szerkesztő hozzájárulásául	1800 .
3)	Budapesti Szemlének, a múlt évi összeg	1200 .
4)	Statisztikai Értesítő . . .	300 .
5)	Előadói díj . . .	200 .
6)	Apró költségekre és beszerzésekre	100 .
	tehát összesen a múlt évben kért 5200 ft. szóval 6350 ft helyett:	4700 ft.

66) Kimutatásnak tudomásul vétetik, hogy a bizottság ülései a hónak egy állandó napján tartassanak.

Tudomásul vétetik, hogy a bizottság azontúl minden hónaknak 1ső napján fogja rendes ülését tartani, mely felhasználtatni fog.

67) Utasíttatik a Könyvtári bizottságnak 1887 április 25 diki jegyzőkönyvéből kivonat végett, mely szerint a Nemzetg. és Statk. Bizottság részéről kiküldött az abból megtagadtatnak, mivel a bizottsági könyvtár nem jogosult.

A bizottság figyelmét ugyan nem kerülte ki azon körülmény, hogy más bizottság nem illetékes saját ügyrendjének és annak indokait megbírálni; a fenforgó esetben azonban annyival kevésbbé tartja szükségesnek, hogy ez ügyet tovább fejtegesse, mivel Elnök úr felvilágosítása szerint a Kivánat maga, az annyira is teljes egyetértéssel tevő Közlekedési és Földmivelési Minisztérium alapján, megszerezhetők.

Jegyzé
Károssfalvy
előadó.

24

A nemzetgyűrdasági és statisztikai Bizottság 1887 Novemb 24 ülésének

Jegyzőkönyve

Jelen voltak Trefort Ágost elnöklete alatt, Hauer Gyula, Beöthy Albert, Fenyvessy Adolf, Hellebronth Ferenc, Galgóczy Károly, György Endre, Keleti Károly, Mikecz Ignác és Körösi József.

5) Bemutattatnak az ügy folyamán beküldött Kereskedelmi Miniszter. A tárgyalás örömmel veszi tudomásul ezen fontos és jeles Ügyet vállalata befejezését, Köszönettel szemléli a szerkesztőknek és Kartográfusnak Balázsi Ákos főszerkesztőnek. Szükségesnek találja, hogy az adatközlők jegyzéke a munkában kinyomattassék. Sürgetni kívánja a hiányzó adatok mielőbbi beküldését, mert ellenkező esetben a munka megjelenése 200 forinttal drágulna. egy díszkötési példány és Köszönő levél Küldendő.

6 a) Keleti Károly az Előkönyv szerkesztéséről jelenti, hogy az ötödik kötet mintegy 35 ívre fog terjedni, majdnem egészen elkészült és októberben még ez év folyamában fog megjelenni. Örvendetes tudomásul szolgál.

6 b). Előadó jelenti, miszerint az Akadémiai Kiadóhivatal ügyében tárgyalás alatt is foglalkozván, azon helyzetben van hogy a Bizottság ez irányban működésének második részéről folytatólagos jelentést tehet. Bernáth József, a nemzetgyűlésről távollétében elkészült; Szemere Miklós Dőry Lajos megyének, Kubinyi Miklós Arva megyének, Mikecz Bertalan Hontmegyének és Zsámbokréthy alispán Győrmegyének monografiáit a legközelebbi hónapokban fogják elkészíteni. Ez alkalommal Hellebronth Ferenc és György Endre is jelentették be felolvasásokat az előbbi a helyi érdekű vasutakról, az utóbbi a román közgazdasági characteristicumáról. Kellemes tudomásul szolgál. Örömös főképpen, hogy B. József (Temesvár) felszólalásából a Bánság állapotának ismertetése.

6 c) Trefort elnök abbeli kijelentésére, miszerint daczára a felolvasások ezúttali szakaszát is megnövekedett hozzáadással megkezdeni, a bizottság Királyi örömmel és Köszönettel fogadja.

63) A Nemzetgazdasági Szemle ügyében Heller Farkas arról ad jelentést, hogy e vállalat a jelen körülmények közt veszteség nélkül kiadható, hogy tehát az Athe. néum art, a bizottság kiminatára tovább is folyósíthatná.

A bizottság a Nemzetg. Szemlével foglalkozó részét a pénzügyi tárcza.

64) A Nemzetgazdasági Írók köréből sajnálattal kiszakadt tagok illetőleg, Smith Adamból mintegy 12 ív nyomda készen áll, Ricardo fordítása folyóirathan elkészült, befejezése jövő Augusztus havára bizton várható, míg Malthusból ugyancsak ütőre 15 ív várható.

Tudomásul vétetik, azon hozzáadással, miszerint a bizottság kívánatosnak tartja, hogy e fordítások gyorsabban haladjanak, a hosszú szünetelés a Ricardo esetében is káros lévén.

65) A bizottság 1888 diszi költségvetése következő képp állapíttatik meg:

1) Nemzetgazdasági Írók: Smith 15 ív, Ricardo 25, Malthus 15 ív = 55 ív	1100 ft
2) Nemzetgazdasági Szemlének, Heller szerkesztő hozzájárulásául	1800 "
3) Budapesti Szemlének, a múlt évi összeg	1200 "
4) Statisztikai Értesítő . . .	300 "
5) Előadói díj . . .	200 "
6) Apró költségekre is beszerzésekre	100 "
tehát összesen a múlt évben volt 5200 ft. szóval 6350 ft helyett:	4700 ft.

66) Kimutatások készítésében, hogy a bizottság ülései a hónak egy állandó napján tartassanak, kimondatik, hogy a bizottság elnöke minden hó utolsó kedden fogja rendes ülését tartani, mely felhatalmazás kivételesen többek is felhasználhatók.

67) Utasíttatik a könyvtári bizottságnak 1887 április 25 diki jegyzőkönyvéből kivonatilag, mely szerint a Nemzetg. és Stat. Bizottság részéről kiadványai az ottból megszagadtatnak, mivel a bizottsági könyv. tár nem jogosult.

A bizottság figyelmét ugyan nem kerülte ki azon körülmény, hogy más bizottság nem illetékes saját ügyiratait és annak indokait megbírálni; a jelen esetben azonban annyival kevésbbé tartja szükségesnek, hogy ez ügyet tovább fejtegesse, mivel Elnök úr felvilágosítása szerint, a Részletes Kék, az amúgy is teljes számával levő készletből a főtitkár úr egyszerű utalványa alapján, megszerezhetők.

Jegyzőkönyv

Körösfői

előadó.

1881

1030

1887

A Felsőlövészkerületi Misodik Osztálynak

M. KIR. HONVÉD HADSEREG
KÖZLÖNYÉNEK
OSZTÁLYA

A nemzetgyűlésnek és választóinak Budapesten 1887 November 29-dikén tartott

Ülésének

Jelen voltak Trefort Ágost elnöklete alatt, Hauer Gyula, Beöthy Albert, Jánossy Adolf, Hellai Ferenc, Galgóczy Károly, György Endre, Kubik Károly, Mikáy Gyula és Török János.

59) Bemutattatik az 1887 évi január 1-jéről

Rendtartási Irányzat. és választási Bizottság

61) Kubik János az Ügyrend módosításáról

jelenti, hogy az több mint 35 ívre fog terjedni,

napirendre már elkészült és akként még

ez ülésben fog megjelenni.

Tudomásul szolgál.

60) Hellai Ferenc az Ügyrend módosításáról

jelenti, hogy az ügyben a Bizottság

ez irányban működésének kedvező eredményéről

tehet jelentést. Bernáth János, a nemzetgyűlés

Irodai Főnöke elhalálozásával elkészült, Szmrecsányi

Nándor Lipótvárosi Lipótmegyének, Tallián Béla

Arra megyének, Mikáy Gyula Hont-Nógrád

megyének és Zsámbokréthy Gyula Győr-megyének

monographiáit a legközelebbi ülésben

fogják előterjeszteni. Ez előterjesztéssel Hellai

Ferenc és György Endre is felszólaltak be fejt-

vén, előbbi a helyi irányú szempontból,

az utóbbi a román közigazgatási szempontból.

Tudomásul szolgál. Ennek folytán

egy B. Jónás (Temesvár) felszólalásából a Bánság állapotának

ismertetésébe.

62) Trefort elnök a mai ülés tárgyára, miszerint

határozat a felterjesztések egyöntetű elkészítése iránt

minő segédlet szerkesztése, a bizottság Kiváló örömmel és Köszönettel fogadja.

A tekintetes II. Osztály
javaslata

Kiadatik

63) A Nemzetgazdasági Szemle szerkesztősége arról kéri jelentését, hogy e vállalat a jelen körülmények közt vezetése nélkül kívánatos-e, hogy tekintik az Athenaeum, ami, a bizottság kívánatára tovább is folytathatná.

A bizottság a Nemzetg. Szemlével fenntartandónak tartja.

64) A Nemzetgazdasági Írók körából szerzett alkalmi kéziratok illetőleg, Smith Ádámtól mintegy 12 ív nyomdakész, Ricardo forditása folyóiratban közlésre jövő Augusztus hóra bizton várható, míg Malthustól ugyancsak időre 15 ív várható.

Tudomásul vétetik, azon hozzáadással, miszerint a bizottság kívánatosnak tartja, hogy a fordítások gyorsabban haladjanak, a hosszú szünetelés a Ricardo orgánya is káros lévén.

65) A bizottság 1888 diszi költségvetése következő képp állapíttatik meg:

1) Nemzetgazdasági Írók: Smith 15 ív, Ricardo 25, Malthus 15 ív = 55 ív	1100 ft
2) Nemzetgazdasági Szemlének, Heller szerkesztő hozzájárulásánál	1500 "
3) Budapesti Szemlének, a múlt évi összeg	1200 "
4) Statisztikai Értesítő	300 "
5) Előadói díj	200 "
6) Apró költségekre és beszerzésekre	100 "
tehát összesen a múlt évben kért 5200 frt. szemben 6350 ft helyett:	4700 ft.

66) Kimondatik a Statutum, hogy a bizottság ülései a hónak egy állandó napján tartassanak,

kimondatik, hogy a bizottság azonkívül minden hónapban kiadjon egy rendes ülését tartani, mely alkalommal kérdések is felhasználhatók.

67) Utasittatik a Könyvtári bizottságnak 1887 április 25 diki jegyzőkönyvéből kivonatilag, mely szerint a Nemzetg. és Stat. Bizottság régibb kézirati az ottól megszabadítandók, mivel egy bizottsági könyv kár nem fogadható.

A bizottság figyelmét azonban nem kívánja kikerülni azon körülmény, hogy más bizottság nem illetékes saját ügyiratait és annak indokait megbirálni; a jelen esetben azonban annyival kevésbbé tartja szükségesnek, hogy ez ügyet tovább fontolóra vegye, mivel Elnök úr felvilágosítása szerint, a Ricardo munkák, az amúgy is fekete gyámával levő készletből a főtitkár úr egyszerű utalványa alapján, megszerezhetők.

Jegyzé
Károssfalvy
előadó.

24

Tekintetes Akademiai Osztály!

A tiszelt Osztály meghagyásához képest vagyok bátor mellékelve dr. Zsögöd Benő kolozsvári jogtanár úrnak „Pontozatok a törvényes öröködési rend szabályozásához" czimü dolgozatát (csatolmányaival együtt) véleményes jelentésemmel visszakiildeni.

Budapest 1887 novber 24.

Wenzel Gusztav
akt. r. tag.

1031/1887

A Tekintetes

Magyar Akadémia

II. Osztályának

Wenzel Gusztáv

ak. r. tag

véleményes jelentéstétele

Kivonat

az irodalomtörténeti bizottság 1887. nov. 26-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

28. Gyulai Pál bizottsági tag jelenti, hogy Bayer József-nek A magyar nemzeti játékszín története cz. pályadíjat nyert műve, melynek kiadására a bizottság f. évi költségvetésében 600 frt összeg van felvéve, teljesen ki van nyomva és a bizottsági kiadványok 8-drétű alakjában 72 ívre terjed. Egyszersmind indítványképen ajánlja a bizottságnak, hogy kérjen jóváhagyást az osztálytól arra nézve, hogy az idei költségvetés azon megtakarított összegei, melyeknek rendeltetésével ez nem ellenkezik, a nyomdai költség fedezetére fordíttathassanak.

A jelentés tudomásul vétetik; az indítvány pedig elfogadtatván, az osztály jóváhagyása kéretik arra nézve, hogy az A) címen megtakarított 462 frt és a B) címen megtakarított 1,000 frt, összesen 1,462 frt Bayer József-nek A magyar nemzeti játékszín története" című munkája nyomdai költségeire és írói tiszteletdíjára fordíttathassék.

Kivonta
Szilády Áron
bizottsági előadó

1032
1887

MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG.

Főtitkári hivatal:
BUDAPEST,
IV. Ujvilág-utcza 2. szám.

679. sz.

Budapest, 1887. november hó 29-én.

A magyar tudományos Akademiának

Helyben.

Tekintetes Akademia!

A magyar földrajzi társaság már két év óta részesül azon kitüntetésben, hogy Közleményeinek kiadásánál a Tekintetes Akademia által támogattatik.

A Tekintetes Akademia ezen segélye teszi lehetővé, hogy társaságunk Közleményei évenként a 40 ivet meghaladó terjedelemben jelenhetnek meg s hogy e mellett a Külföld számára minden füzet mellett idegen nyelven a füzetnek kivonatát is adhatjuk s igy munkásságunk eredményét a külföldi szakférfiaknak is bemutathatjuk.

Azon reményben, hogy Közleményeink által nem különben a földrajzi ismeretek terjesztése körül kifejtett munkásságunk által sikerült a Tekintetes Akademia megelegedését kiérdemelnünk: azon kéréssel fordulunk a Tekintetes Akademiához, hogy támogatását s illetőleg segélyezését az 1888-dik évben se méltóztassék tőlünk megvonni.

Melyek után vagyok mély tisztelettel

Budapesten, 1887. évi november hó 29-én.

A Tekintetes Akademiának

alázatos szolgája:

Hunfalvy János

a magy. földrajzi társaság
elnöke.

1033

1887

29

6. 1887.

A

magyar tudom. Akadémia

archaeologiai bizottságának 1887 évi november 30-án tartott üléséről

Jegyzőkönyve

Jelenvolt Gulyásy Ferenc elnöklete alatt gr. Andrássy Manó, Fraknói Vilmos, Henszlmann Imre, Mayerffy Béla, Rómer Flóris és Szilágyi Sándor.

1. Előadó sajnálattal jelenti Dr. Arányi Lajos halálát — a bizottság sajnálatát jegyzőkönyvbe kifejezi.

2. Olvastak a f. é. április 2-án tartott ülésének jegyzőkönyvét. — észrevétel nem történt

3. Előadó bemutatja az évi számadásait vizsgálatának eredményét — a számadásokat a kiküldött bizottság által az erről szóló jelentésben találtaknak előadi a tavalyi számadási tételtől felmentetnek.

4. Előadó jelenti, hogy ez idén is történt a múlt évről tartozását egészen 600 ftig kiegészíteni: — tudomásul vétetik

5. Előadó bemutatja a II osztályhoz, bizottságnak büdgetje emeléséről szóló Körirat javaslatát — a bizottság a ~~Körirat~~ Körirat szerkezetét magáévá tevén ez az osztálynak beadandó.

6. Előadó a Körirathoz kiegészítő előlegezés büdget tartalmát: — ez is a Körirathoz csatolandó.

7. Szilágyi Sándor ajánlja Szendrey Dánost mint bizottsági Bibliotheknok felvételét: — a bizottság Szendrey Dánost mint kiváltozót egyhangúlag ~~megválasztja~~ az Akadémiának megerősítésre ajánlja.

Budapesten 1887 December 16.

Gulyásy Ferenc
Elnök

Hampel József
előadó

1034

1887

Tiszelt Classica-, philologiai Bizottság!

Terentius három nyájtatásai, Andriával, Eunuchussal s Heautontimorumenossal két
fordítása van előttem: az egyik a nagynevű Kölcsé tagjainak, a másik egy, ha-
zai tollunkra vágyódó barátnak, Péczfalvinak műve. Kinek nyelvünk ez irodalom-
ra, de sokszor pont a képletek ránk nézve, a kinek a kéz tartása közül el-
kerülnem nagyon, tanulni vissza s egészen újakat alapján valamennyien kell.
Ez azonban felette nehéz s kínos, mikor mindakét fordítás megérdemli a dicsé-
retet egyaránt pártolásra s a közönségtől. A kétségtelen tanulás alapjában mellett
bár egy darab ízt emlitek érzései Klopfia s az a mese már felmelegedni vala
közönség, hogy nagy a türelmetlenség ezen képzés az irmejét, hogy engedje és a
tollegyes tanulásra kiadást vegyen, a mikor pénzt nyog az is, hogy a fordítás
pártban jó. Mi jellemzi a közönség mellett dicsőn nyomás akart lenni.
De az. Szerzőnyai remek mellékelemeinek nem venné hibáik s egyébb nem közön-
ni nehéz, mint hogy a jobb. az nincs is, s ha van nem mindig
nek tulajdonai vitetnek, nagyrészben közönni a nyelvre, a ki tanulni egy-
nek megjában is tulajdonában állnak, vagy elfogadni az is jóravalónak, vagy
a mit a magyar nyelvnyelvtanának is jobb szeretnék — mindenki által is nyelv-
tálni a fordítóknak.

Mindenekelőtt arra a paradoxnak tetsző állításra két szómondom,
egy mindakét fordításnak erényéből származnak mindegy közönségnek a
hibái vagy hiányai is. Nekem tanulság is mulatság jutott ra-
gaszkodva az eredetihez, nyelvünnek szenvedése szavainál, s a fordítás
jobban szerzőjében, darabon elmélkedésben is közöl. De az emlékezet
egyen az a nyelvnek közösen alkotni, hogy az idegenek tulajdonok, jobb
nyelvi körben ruházhassanak, szegénységből s nem egyes hiányaiból, fel
a fordítás. Kis Sándor szabadsága volt magának az e-
redeti közönni a fordítót. Péczfalvi szabadsága volt magának az eredeti
hibái közönni az idegen jutásait kijavítani, mint tőlük jobbakat
folyamatosabbak, de nem elérni nem szokás a fordítás hűség rovására
esik, a mindkét szoktól való elszakadni is kívánni, a mint nyelvek ki-
nyegei.

Ígyünk a két fordítás közt egy kis összehasonlításra mindjárt az első
darabon, Andrián.

Eredeti:

Simo. Vos istaec intro auferte: abite. Sosia
Adesdum: paucis te volo.
Sosia. Dictum puta:
Nempe ut curentur recte haec.
Simo. Immo aliud.
Sosia. Quid est,
Quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius?
Si. Nil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro,
Sed eis, quas semper in te intellexi sitas,
Fide et taciturnitate.
So. Exspecto, quid velis.

stb.

Székács.

Si. Hordjátok be ezt. Menjetek. Te Sosia
Maradj, tén nem szóm veled.
So. Tudom, hogy ezt
Jól elkészítsem.
Si. Sőt, nem az.
So. Mi volna hát
A mit mesterségem nyujthatna e kívül?
Si. Mesterségednek a szerentor nincs köze,
Más kell itt, mit benned gyakran tapasztalék,
Hűség és hallgatás.
So. Várom parancsodat.

Kis Sándor.

Si. Bevinni. Elmehettek. Sosia,
Maradj: egy-két szavam —
So. Már is tudom:
Hogy jól elkészítsük.
Si. Az, s még egyéb.
So. Mi az, miben még én szolgálhatok?
Si. Kivált most nem mesterségedre van,
Hanem, mit eddig is tapasztalék ~~benned~~
Benned, hűségre s hallgatásra.
So. Szólj.

Észrevehető, hogy Székács fordításában az eredetiből nem veszett el semmi, ellenben Kis Sándor a vers szorult korlátozásai miatt kénytelen rövidebbre fogni a szót, a minek aztán az eredeti nem is vallja kárát. „Vos istaec intro auferte" ezt Székács így fordítja: „Hordjátok be ezt". Kis S. ~~hagyj~~ beéri ezzel: „Bevinni", a mi, ha az infinitivusnak imperativusi használata meg nem szokott és hibás, helyesebb egyezik fukarsága s a világosságnak annyi javára. „Paucis te volo" helyett Székácsnál: „tén nemi szóm veled"; Kisnél elégséges mondani tört ősze: „Egy két szavam —" ezt a tömörséget veti a kényszerűség által. Az „Immo aliud"-nak helyesebb „Sőt, nem az" fordításában nagyszerű dolgában ha fér is az, de Kis S. az értelmet homályosítja meg, így adván vissza ezt a helyet: „Az s még egyéb?— Quid est, quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius." Ezt Székács híven fordítja, Kis S. pedig a „mea ars"-t egészen „én"-nel adja vissza, a mi már Simónak feleletével ~~is~~ sem egyezik. „Ad hanc rem, quam paro" Kis S.-nél „most", a mit Székács „szerentor"-ral fordítja, helyesen. Végre „exspecto, quid velis" Kis S.-nél csak „Szólj", míg Székácsnál az adekvát: „várom parancsodat".

Ilyféle eredmény jönne ki a további összevetésekből is.

„Már most csak az a kérdés, vajjon a t. Bizottság mi ~~...~~ van és követel a fordításoktól általában, azt kívánja-e, hogy a régiek mind alaki mind anyagi hűséggel ~~...~~ jöjjenek, vagy megelégszik az oly szabadabb fordítással, mely közelebb hozza a régiek ~~...~~ ~~...~~, élvezhetőbbé teszi, ha bár ezt a jót a hűség árán vásárolja meg. Ha a t. Bizottság

a maga személyes véljára néz, hiszen Sebestyén fordítása fogadja el, mely különben
sem örökre kötelezően marad; ha ugyan a vagyobb, nem hivatalos működésű közönség
ezeket kapja fogni elég s arra törekedik, hogy darabjainak minél több fajta olvasója
legyen, akkor kár ezért fordítási fogja javítni, s felvállalja ő a többi darabok
elfordítására is.

Ne én mindezeknek az volna, hogy a Sebestyén fordítása adja ki a k. Színház, felszólítva
mely jövőre majdan helyes Peremiadus cserélje kiadás végett a Kisfaludy-Társaságnak.

Buda. Dec. 1én 1887. A dunai-part. Színtársaság

alázatos szolgája

Ecker Albertné

szül. Lang.

Terentius rôl

1038

1887

Jelenés

Zétair I. és Kis Sándor

Terentius Grácianus

1887

1039
1887

Mélyen tisztelt főtitkár úr!

A társadalmi ethika alapjáról szóló munkámat, mely igen behatóan tárgyalja a társadalmi tudományok és az ethika kapcsolatát és a társadalmi ethika vezérlő szempontjait s általános alapelveit formulázni s igazolni igyekszik, nem sokára közzé tenni szándékozom. Minthogy azt hiszem, hogy e munka a m. t. Akadémia második osztályának kiadványai közé felvehető volna, bátorkodom Nagyságodhoz azon tiszteletteljes kéréssel fordulni, hogy a dolgozatot a tisztelt osztály figyelmébe ajánlani és lehetőleg a

Költségvetési bizottságot is arra
figyelmeztetni méltóztassék.

Bátorkodom, a tartalom rövidát-
tekintését ide mellékelni és megje-
gyezni, hogy a mű szánításom
szerint dilhanem 15-20 évre
terjedő lesz.

fogadja Nagyságod mély tiszteletem
kifejezését, melylyel vagyok

Budapest 1887 dec 1.

alázatos szolgája

Medveczky Frigyes
egyetemi tanár

A magyar tudományos Akademiának tekintetes könyv-
kiadó hivatalnak

Budapesten

Alólirott mint a budapesti Budai ref. ko-
lozsvárinus Zárda főnöke bátorkodik
a fennérintett tekintetes hivatal
elé járulni azon alázatos kéréssel
miszerint szegény Zárdánknak a
könyvtár részére a következő czimü
munkát adni méltóztatnék: „Codex
Cumanicus Bibliothecae ad templum
Divi Marci Venetiarum, quem primum
et integrum edidit, prolegomenis, notis
et compluribus glossariis instruxit
Comes Géza Kuun. Edit Scient
Academ. Hung. Budapestini 1880
gr 8° pag CXXX – 305" Ezen czimü
könyv egy munka kiadásához igen
szükséges, de Zárdánk nagyon szegény
és ezért nagy hálával lesznünk ha
könyvtárunkat ezen munkával része-
síteni kegyeskednék. Ki kitünő
tisztelettel vagyunk

A tek. hivatalnak

alázatos szolgája

Budapest 1887 évi december 2án

Berger Mark m.

a budai kolozsvári Zárda
főnöke

1040

1881

Akarom tiszteletével
indítványozza, hogy a
M. T. Akademia Almanachjában évenként Költeményeik az Akademia
jótevői címe alatt a,
kik nevei, a kik bármely
pénzösszeggel az akademiai
vagyon szaporításához
az Akademia fönállása
óta, tehát 1830-tól kezd,
ve, hozzájárultak.

Ez nem csak a méltá,
nyosság követelménye, ha,
nem serkentésül is szolgálandj
a kik pályafutásokra nem
tehetnek egyan alapítvány,
hanem kisebb összegek
kivesen ajándékaikat föl,
ha tudják, hogy nevek
az Almanachban megörö,
kítve leendenek, holott most
az ajándékozók nevei csak
annak évi Almanachban for,
dulnak elő, a mely évben az
ajándék megtörtént. Mái
pedig a történelem érdekében
is kívánatos, hogy a nagy
Széchenyi Istvánt grófról
kezdve mind azokat ismer,
jük meg az Almanach által,
a kik az Akademiának ál,
dozat fillérekkel segítségül.

† azokat,

Ezt

Ezt az eljárást közöli
évek óta több hazai társu-
lat és egyesület, melyek
jelentéseikben összes ala-
pítóikat s adományozóikat
érdemeik mérvében, az ál-
taluk ajándékozott össze-
get is feltüntetvén.

Nem csalatkozom tehát,
ha indítványom életbelép-
tetésétől az Academiai Ok-
gyomnak fényes jövője
dását reménylem.

Budapest 1887 december 3-án

Dr. Kelety Gyula

1041
1887

Tétfy Iván
indítványa, hogy a M.
T. Akadémia Almanach„
jában történtekről ezen„
kint annak nevei kik az
Akadémia alapítástól
kezdve annak vagyonát
adományaikkal gyara„
rították.

1042
1887

Mélyen Tisztelt Szerkesztőség!

Tekintettel arra, hogy az etnografiai ismeretek iránt az érdeklődés nálunk is mindinkább terjed, bátorkodom a Mélyen Tisztelt Szerkesztőség becses figyelmét felhívni Ratzel Völkerkunde című művére, ajálatba hozván annak lefordittatását. A fent nevezett munka elég népszerüen irott s az etnografiai ismeretek jelen állását hiven tükrözi vissza, a minek bizonyságául csak azt hozom fel, hogy a kritika mindenütt a legkedvezőbben fogadta.

Ha a Mélyen Tisztelt Szerkesztőség Ratzel Völkerkunde-jét az akademia könyvkiadó vállalatába felvételre érdemesnek találná, lefordítására szolgálataimat felajálom.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1887, dec. 8.

Bródik Károly
középisk. tanár
(II. ker. Albrecht út 8.)

8

1

2

Nyelvt. Bizott.
3.

Az Osztálynak — a magát költségvetésébe való felvétel végett ajánlja a Nyelvt. Bizottság a következő tételeket.

1. A Nyelvtörténeti Szótár kiadását a Hornyánszky Viktor könyvnyomda és kiadó-üzlet vállalván el, az Osztálynak csak a még folyó revisió és az ilyen munkában tetemes időt és fáradságot igénylő correcturák díjazásáról kell viselnie gondoskodnia. — 2) A kiadó nyomdával kötendő szerződés értelmében az akadémia 100 példányt veszen át, bolti áron, — a mi, egy évre 100 (8 oldalas) ívnek megjelenését számítván, az ajánlatban kitett bolti ár mellett 850. frtot tesznek.

A szerkesztőség által végzendő revisio és correctura díjazására a Bizottság javaslatba hoz 1400. frtot; — de minthogy a Kezdet rohamos mellett az első évben kiadóval nem az egész 100 ív fog megjelenhetni, becsülhető az 1888 évre az átvendő példányok költsége tájékon — 600 frttal.

Egész kiadásra: 2000. frt

2. Nyelvemlékek. Most végrehajtásra a IX X kötet Előszava, valamint a Jordánszky cod. előszava is, elkészültével,

a) IX. X. köt. előtti és címlapok nyomatása, 1½ ív = 38 frt.

b) Előszó (Jordánszky cod.-hez) 2 ív = 54. frt.

c) honoráriumok az újonnan nyomatott 7 ívre Jord. töredék után, valamint az egész codexnyomatványnak az eredetivel való összehasonlításáért: 100. frt. (N. a honorariumok már kifizetve)

= a)b)c) = 197. frt.

Ezen kívül a XIV. Köt. kiadásának befejezésére.

1043
1887

a) Mész a fél. perkedési díj = 180 ft.
b) Elnöké 1. é. = 29. 50.
c) Bonitéké = 10. 50.
= 220. ft.

Végre 4. Költetnek küzése
Komitb. à 20. ft. = 80. ft, vagy
Követtben hánitva 90. ft.

E szerint a Nyelvemlékkári tétel
összesen: = 507. ft

(NB. a Nyelvemlékkári XIV.
Katedrére Kapott a Nyomda
à Contofinetést = 540. ftot.)

Pest 1887. Dec. 10.

Budenz József
bir. elnök.

KÖNYVNYOMDÁJA ÉS

HORNYÁNSZKY VIKTOR

BUDAPEST

a M. T. Akadémia épületében.

KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

Budapest, 1887. December 10.

Méltóságos Gyulai Pál urnak,
mint a M. T. Akadémia ortályidőrának

Budapesten.

Az áldatunk Kiadandó s az Akadémia Tulajdonát Képező „Nyelv- (régi)
történelmi szótár" érdemében Kötendő szerződéshez a „Kötelező" pontokat kérjük jóváhagyni:

1.) Ha a munka 300 ívnél többre terjed, a többletet az Akadémia megfizeti az ajánlatunkban jelzett egységár szerint.

2.) Az Akadémia 100 példány teljes árának megfizetésére Kötelezi magát. E 100 példány a mi Kerület Kárt marad s az Akadémia e példányokat árúba nem bocsáthatja, csupán tiszteletpéldány gyanánt ajándékozhatja a Részletek s részünkre a vállalói díjat is megtérítik.

3.) Később említett 100 példány után az „illető" évre eső „fennmaradó" felét az év elején, másik felét az év végén fizeti részünkre, oly megszorítással, hogy az összegnek ki nem fizetése a szerződés felbontását vonhatja maga után.

4.) Az Akadémia az általa kibocsátandó prospectusban nekünk erkölcsi támogatást nyújt s a vállalat sikerének előmozdítására nevét és címét használja.

5. Az Akadémia végül oda hat, hogy a Kultuszminiszter Úr egyetértése az összes tanintézetek a vállalat pártolására és megrendelésére utasítsa.

Kitűnő tisztelettel

Méltóságodnak

Hornyánszky Viktor

Könyvtárnok-Igazgató.

1044
1887

10

A Kisfaludy-Társaság irodalomtörténeti bizottsága.

A folyó évi vége felé közeledvén, kötelességemnek tartom a következő jelentést megtenni:

A Váczynak Karinthyfélé levelek gyűjtése és másolása czéljából utalványoztatott febr. 28-án 100 frt.

Ugyanaz, ez ügy érdekében Erdélybe tett utja költségeire junius 20-án . . 100.—

„ ismét levelek másolására nov 1-ei . . 180.—

Kerecsényinek, levelek gyűjtése és másolása költségeire, dec. 11-én . . 50

összesen: 430 frt

az az: négyszáz harminc forint, melyet a bizottság munkálatai erre ez folyóév, az Irodalomtörténeti bizottság terhére igénybe vett. Még tisztelettel maradván

a t. Bizottságnak

Budapesten, dec. 11-én 1887

alázatos szolgája

Fichy Lajos

mint a Karinthy bizottság elnöke.

1045
1887

A m. kir. akadémia

irodalom- történeti

bizottságához

évi jelentése a Kazinczy-

bizottság ügyében.

A nemzetgazdasági és statistikai bizottság 1887 évi December hó 13án tartott felolvasó ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak

Tréfort Ágost, elnöklete alatt Kautz Gyula, Vezdő Albert, Fenyvessy Adolf, György Endre, Mellai Ferencz, Jekelfalussy József, Kelcli Károly, Lukács Antal és Kőrösi József előadó.

68. Elnök a felolvasó üléseket ez idei szakát az egész terjedelmében mellékelt megnyitó beszéddel nyitja meg.

69. T. Bernát István mint vendég felolvasása érdekében a magyar malomipar állásáról a világ piaczon, különös tekintettel az amerikai versenyre.

Az ezen előadást követő vitában Kőrösi József kéréseit fejezi ki a felett, hogy a magyar malomipar nyomott állapotában a belföldi piacznak minden eszközök kiaknázása által lehetne segíteni. Ez a malmok részéről annyi is megtörténik és nem hiszi, hogy azok belföldön a külföldi ipar által üldöztetnének. A magyar malomipar jövőjében különben nincsen kétkedhetik, amindaddig, míg a külföld magyar búzát használhat. Az alacsony búzaárak a malomipart alig károsítják, minthogy az az őrlési díjból él.

Fenyvessy külön azon körülményre, hogy a magyar malmok, hogy a finomabb lisztneműket a külföldön eladhassák, azok árát annyira leszállítják, hogy magukat a fekete lisztben kénytelenek kárpótolni, ez által frágitván a hazai fogyasztást.

A szerkesztőségi Titkári hivatal pártolás kiadta

Kövy elnök

György Endre utal azon veszélyre, mely a magyar piacot a délkeleti piacz elvesztése által érheti és ezért szintén azon nézeten van, hogy a malmoknak a belföldi piacz ellen inkább fel kellene karolniok.

Felolvasó Kőrösi ellen felhozza, hogy a hivatalos statistikai kimutatások szerint Magyarországnak van tiszta behozatala külföldről is.

Elnök felolvasónak értekezéséért a bizottság köszönetét fejezi ki.

1046

1887.

70. Kőrösi József kapcsolatban az amerikai viszonyok felől felhozottakkal néhány adatot említ a magyar kivándorlásról. Szerinte legalább 120,000-re tehető az Amerikában levő magyarok száma. A nagyobb kivándorlás 1880-ban vette kezdetét, a midőn az előbbi évi 632 egyszerre 4,363-ra emelkedett. Azóta a következő számú egyének vándoroltak ki Magyarországból Amerikába: 6,826, 8.929, 11,240, 14,798, 9,383, 12.420, összesen 63,596;

A kivándorlók majd kivétel nélkül felvidéki tótok, Sáros, Zemplén és Abauj megyékből. Azonkívül találtatnak izraeliták is. - A tótok legnagyobb része Pennsylvániának kőszénbányáiban talál alkalmazást. Munkabérük egy dollár, ami azonban az amerikai drága életviszonyok mellett nem oly sok; az amerikai bányász majd kétannyit keres. Fölemlíti azon sanyarú helyzetet, melybe ezen munkásokra a bányákban jutottak, minek következtében véres Strike-okat is rendeztek, mely mozgalomról egyes részleteket közöl.

Addig is míg amerikai útjáról részletesebb jelentést tehetne, beéri azzal, hogy futólagos említést tegyen az amerikai magyarok egyesületi életéről, és felmutatja az Amerikában megjelenő 2 magyar és 1 tót lapot is.

13

A nemzetgazdasági és statisztikai bizottság 1887 évi December hó 13án tartott felolvasó ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak

Tréfort Ágost elnöklete alatt Kautz Gyula, Vedő Albert, Fenyvessy Adolf, György Endre, Heltai Ferencz, Jekelfalussy József, Keleti Károly, Lukácsy Antal és Kőröši József előadó.

68. Elnök a felolvasó ülésen az idei szakát az egész terjedelmében mellékelt megnyitó beszéddel nyitja meg.

69. T. Bernát István mint jegyző felolvasta érdekezését a magyar malomipar állásáról a világpiaczon, különös tekintettel az amerikai versenyre.

Az ezen előadást követő vitában Kőröši József kéréseit fejezik ki a felett, hogy a magyar malomipar nyomott állapotára a belföldi piacznak indenavebb kiaknázása által lehetne segíteni. Ez a malmok részéről annyi is megtörténik és nem hiszi, hogy azok belföldön a külföldi ipar által üldöztetnek. A magyar malomipar jövőjében különben még sem kételkedhetik, minden dicsőség, míg a külföldi magyar buzát használhat. Az alacsony buzaárak a malomipart alig károsítják, minden az az őrlési díjból él.

Fenyvessy Adolf utal azon körülményre, hogy a magyar malmok, hogy a finomabb lisztneműket a külföldön eláruzithassák, azok árát annyira leszállítják, hogy magukat a fekete lisztben keletkező kárpótolni, ez által drágítván a hazai fogyasztást.

A főrendiház II. ülésszaka
Kiadta

Kövi
elnök

György Endre utal azon veszélyre, mely a magyar piacot a délkeleti piacok elvesztése által érheti és ezért szintén azon nézeten van, hogy a malmoknak a belföldi piacot jobban kellene inkább felkarolniok.

Felolvasó Kőrösi ellen felhozza, hogy a hivatalos statistikai kimutatások szerint Magyarországnak van fiztbevitele külföldről is.

Elnök felolvasónak értekezéséért a bizottság köszönetét fejezi ki.

70. Kőrösi József kapcsolatban az amerikai viszonyok felől felhozottakkal néhány adatot említ a magyar kivándorlásáról. Szerinte legalább 120.000-re tehető az Amerikában levő magyarok számánál nagyobb kivándorlás 1880-ban vette kezdetét, a midőn az előbbi évi 632 egyszerre 4,363-ra emelkedett. Azóta a következő számú egyének vándoroltak ki Magyarországból Amerikába: 6,826, 8.929, 11.240, 14,798, 9,383, 12.420, összesen 63596; a kivándorlók nagy része kivétel nélkül felvidéki tótok Sáros, Zemplén és Abauj megyékből. Azonkívül találhatunk izraelitákat is. - A tótok legnagyobb része Pennsylvániának kőszénbányáiban talál alkalmazást. Munkabérük egy dollár, ami azonban az amerikai drága életviszonyok mellett nem oly sok; az amerikai bányász nagy keresetet keres. Főemlíti azon sanyarú helyzetet, melybe ezen munkások a bányákban jutottak, minek következtében véres Strike-okat is rendeztek, mely mozgalmakról egyes részleteket közöl.

Addig is míg amerikai útjáról részletesebb jelentést tehetne, bevégzi azzal, hogy tudósítást tegyen az amerikai magyarok egyesületi életéről, és felmutatja az Amerikában megjelenő 2 magyar és 1 tót lapot is.

1042
1887

ETHNOLOGISCHE MITTEILUNGEN AUS UNGARN.

1887.

REDIGIRT UND HERAUSGEGEBEN
VON
PROF. DR. ANTON HERRMANN.

REDACTION UND ADMINISTRATION
BUDAPEST,
I. BEZ., ~~MÉSZÁROS~~ UTCZA ~~20~~
Attila 49.

1887. dec. 15.

Mélt. Sárgon Főtitkár Úr.

Nagy elfoglaltságu s vagyontalan tisztviselő létemre idő-, munka s pénzbeli igen nagy áldozatokkal adom ki az „Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn" czimü folyóiratot, a melynek első füzetét volt szerencsém Mélto. Urunknak bemutatni, a melynek kiadását – egy Magyarországi Néprajzi Társaság szervezésének előmunkálataival lévén elfoglalva – egyelőre felfüggesztettem, a melynek jövő évi januárra kerülő II. füzete közzétételével fog megjelenni. Fontos tudományos – néprajzi – feladata mellett nagyjelentőségü hasznos célokat lebegnek a folyóirat előtt: minél határozottabban megvonni Magyarország ethnologiai határait kivált szomszédságunk s külföldi fajrokonaik kört s lehetőleg kimutatni határunknak ethnologiailag is egységes volását. Hogy e célokat minél bővebben megközelíthessem

hogy kivált a külföldi szakköreinek nagy folyó-
iratom okvetlenül eljussanak minden illetékes
körbe, állandóan nagyon küldöm meg a kül
és belföldi minden nevezetes szaktudósításnak és
a szakkörleányainak és nagyon felajánlatkam
a m. t. Akadémiai összes küldeményeimnek is.

E vállalat nagy nehézségei kort kívánják arra,
(megvenni)
ort, hogy nem áll tehetségemben az anyagi
szükséges szakkönyvtárt kivált a nélkülözhe-
tetlen keleti dolgokat. Alázatosan bátorkodom
tehát Méltóságodhoz esedezni, méltóztassék
az Akadémia kiadványaiból a folyóiratom
keretébe vágó (ethnologiai, anthropologiai,
őstörténeti) művek egy- egy példányát az „Ethno-
logische Mitteilungen" szerkesztőségének rendelkezésre
rendelkezésre bocsátani.

E nagylelkű intézkedés teljesen megfelelne
az Akadémia magasztos intentióinak, minél
teljesebb állandó s tudományosan gyümölcsöző
magyar ethnologiai könyvtár létesítésének lényc-

ETHNOLOGISCHE MITTEILUNGEN AUS UNGARN.

REDIGIRT UND HERAUSGEGEBEN
VON
PROF. DR. ANTON HERRMANN.

REDACTION UND ADMINISTRATION
BUDAPEST,
I. BEZ., ~~MŰSZÁROS~~ UTCZA ~~5~~ 4/.
Attila

1887. decemb. 26.

Mélt. Főtitkár Úr.

A tek. Akadémia m. t. Könyvtári bizottsága elutasítólag nyilatkozott Ethnologiai érdekű kiadványainak az Ethnologiai Mitteilungen czímen való egyes számonként való megküldése iránti előterjesztésemről. A tek. Akadémia Tekintetes szerint vonatkozólag a kérdés nyugodtan a negyedévi ~~és számonként~~ megküldésével kell lelkiismeretemet a végzésbe. Arrólam tehát nem kétséges, hogy az elutasítás megokolására nézve nehány alázatos megjegyzést bátorkodom kockáztatni.

Nem kétséges előttem, hogy ép az ingyen fordítják vállalatom vitális érdekeit, a melyből, ha ezekben tévednék, épen az ön szerény folyóiratomnak van legtöbb érdeme, továbbá hogy valami tévtől (folyóirat) megfogadják a lényeges feltételekkel, hivatkozva valami

még nem kísérőre (társasra) a mely onnan így vissza-
lát az előbbiekre, mint okozat az okokra. S ha
más általában te erre kell hivatkozni, hogy
bonyolúlag azonos célhoz több kötőerő nem szükségesek,
hanem az a — nekem annál természetesebbnek
látszanak, minthogy tudományos szempontból épen
a könyvtári hivatottság nélkülözi mélyen
érzett hagyja elsőnek annak a társaságnak
az elkísérését.

Kitűnnek is a versenytársaink, a mely óri-
ási áldozatokkal tartja fenn azt a vállalatot,
több, állandóbb a szorgosabb munkája van
a kért kiadványokra, mint a nélkülözhető
ló társaságnak, a melynek annak idejében
esetleg inkább módjában lesz ama könyv-
ek beszerzése, mint a magában álló versenytársnak.

még nem léterére (társaság) a mely önnön így viszony-
lik az előbbiekhez, mint okozat az okhoz. S ha
mind általában te arra kell tanítanod, hogy
könyvpiacz szerves részei Kéziratok nem adományoz-
hatnak, az talán nem az első időben való kéréssel
szemben volna helyén, hanem (feltéve hogy álta-
lában alkalmasnak) csakhogy a tőke jövendő-
beli társaság e tárgyú utólagos kérésével nem
lesz, az a — nekem annál természetesebbnek
látszanak, minthogy tudományos szempont épen
a könyvtári kívánság nélkülöz mélyen
fekvő okát adja eldönni annak a társaságnak
az alakítását.

Különben is a szerkesztőségnek, a mely óri-
ási áldozatokkal szerzi meg az vállalatot,
előbb, állandóbb s szigorúbb utasítása van
a kéretlen kiadványokra, mint a netalán létesü-
lő társaságnak, a melynek annak idejében
esetleg inkább módjában lesznek annak könyv-
ek beszerzése, mint a magában álló szerkesztőnek.

még nem létezőre (társaság) a mely minthe így viszony-
lik az előbbiekhez, mint okozat az okokhoz. S ha
mindig általában te arra kell tanítanod, hogy
bonyolódás azonos célra Kétségtelen nem azonnal-
hatnak, és talán nem az első időben való kérésnél
szemben volna helyén, hanem (feltéve hogy álta-
lában alkalmazható) csatlakozz a jövendő-
beli társasághoz e tárgyú nyilatkozat kérésével nem
lesz, az a — nekem annál természetesebbnek
látszanék, minthogy tudomás szerint épen
a könyvtári hivatottság néhány melyen
érdekli fogja eldönteni annak a társaságnak
az alakítását.

Különben is a versenytársaságnak, a mely öri-
ási áldozatokkal harczra szállt a vállalatot,
előbb, állandóbb és nagyszerűbb működése van
a kért kiadványokra, mint a nyilatkozás késés-
ből társaságnak, a melynek annak idejében
csatlegy inkább módjában lesend annak köny-
vek beszerzése, mint a magában álló versenytársnak.

y.

Megemlíthető talán az is, hogy e becses kiadványok birományára jobban el volnának helyezve

a kir. magyar tudvák által is vívesen pártolt

(s harai magán kiadók által is vívesen pártolt)

[illegible] ethnologiai könyvtár [illegible] tömét

képeznék, [illegible] és rögtönben minden-

nap használat és azáltal szükséges részét ké-

pernék, mint akárhány közintézetben, a hol

sokan fel nem vágva hevernek, vagy a napi

[illegible] népek nevelőségeinél, a honnan

többnyire megrendeltenik [illegible] az anti-

quáriusokhoz vándorolnak, vagy akár mint

az Akadémia (dolgos) műveiben. A tán is arra való hor-

holó, hogy [illegible] a alakuló Társaság, a mely

arra (minden más fog hozatni a kk. Akadémia magyar-

ki-támogatására [illegible] jó volna, nem lenne abban

a helyzetben, hogy vissza adolgálatokat is te-

gyen; míg az és nevezi folyóiratom már is le-

het ilyeneket, mert — a vidéj minden me-

ses ethnologusának nyugodt jövőn, rendszeres

összeállításait és akárcsak ismeretkedésével

okoselkeruit tudósítaná az Akadémia idei vágó kiadványairól az évre illetéke s érdekládó szakkörőket; továbbá ~~más is~~ ingyen felajánlotta, hogy mint is ráállítóla s ráállítani fogja a folyóiratot az Akadémia összes küldöttei számára, ebben a reményben, hogy ha erek megtudják, hogy az Ethnologiaeke Mitteilungen füzetei rendesen mellékelve vannek a leh. Akadémiai könyvkiadványokhoz, ezek talán nem fognek csekes at pelbontatlanul hevenni. Ha (nem méltóztatik ugy a leh. Akademia) elutasitho (egyszerű rendelkezés) (a miert alairatoren esedeseg) (nem marad egyeb hátra, mint az antiquariumok-ról a' ezeket kapargatnom szokat a kiadványokat, nagy fáradtsággal s költséggel, melyet nekem vállalatomtól kell elvonnom; a kerari ethnologiai ügyeinek nem csekély kárára.

Ezéberánk vagyok a mélt. úrnak igaz tisztelettel alázatos szolgája

Dr Hermann Ottó

gesen első megjelenésén, és létfeltételeiben támogatná egy kiváló fontosságú nemzeti és tudományos vállalatot. És mivel, minthogy a folyóiratnak egyik feladata a honi ethnographiai irodalom behatóbb, rendszeres, kritikai ismertetése és bibliographiájának összeállítása is minthogy e folyóirat akaratlanul eljut minden illetékes körbe: az Akademia ez irányú kívánságairól biztos és megbízható tudomást szerezne az illetékes tudókörök.

Kérelmét az alapján való eloszlás tekintetében ügyet Méltóságodnak magas figyelmébe, esetleg a könyvtári ekkori bizottság elé való tegnapi felterjesztés céljából, mély tisztelettel maradtam Méltóságodnak

alázatos szolgája

dr Hermann Antal

a budai állami Paedagogium

r. tanára.

Egyetlen kérem alázatosan az Akadály értékének

körül a mellékletben megnevezetteket,

b. a Nyelvtudományi Közlemények előfizetői kötelét,

c. a Régi magyar Költők Tárát

d. az Akadémia nagy szótárát

e. a Könyvkiadó vállalat kiadványainak

ethnologiai, anthropologiai és népéleti érdekű

kötetét.

Tekintetes Akadémiai Osztály!

Dr. Szádeczky Lajos egy. könyvtárnok "Izabella és János Zsigmond Lengyelországban (1552-1556)" című értekezését ist, tekintetes osztályotok lengyel történeti érdekű kiadványai közé felvétel végett benyújtani szerencsém.

Az értekezés szerzőjét a történettudomány művelői régóta ismerik. A tekintetes osztály tudni fogja, hogy "Bethlen-ját hozzám több ajánlatra fordult volna:

Ezt tettem:

1) ajánlom felolvasásra a februári ülésre

2) kérem megbízásomat az ülés után hogy megállapodás szerint a szerződés hozzám beküldessék olvasásra végett.

3) ajánlom kiadásra: s erre kérem a megfelelő előterjesztést kinevezni.

Kiválló tisztelettel

Kp. 887 17/XII

Szilágyi Sándor
r. t.

1048

1887

Tisztelt Barátom!

Thaly Kálmán erre kéri, hogy Vesmer
ezen munkáját az osztályesztendet
be nem várva bírálatra kiadni
szíveskedjél. Talán Paulenel —
Fejérpataky-nak vagy Nagy Imrének.

Tiszta előjel.

20/XII.

Szalay Károly

1049
1887

20

agyonmérlege 1887. deczember 31-én.

Passivum.

1	Külön alapok az Akadémia kezelése alatt:					
	a) Székely kivándorlási alap			7.411	70	
	b) Herczeg Czartoryski-alapítvány			1.042	66	
	c) Az akadémiai nagyterem kifestésére képzett alap			6.209	49	
	d) Regulv-alap			1.794	83	
	e) Udvardy Cherna János jubiláris alapítványa .			251	37	
	f) Kazinczy-alap:					
	aa) ingatlanokban . .	24.000 frt — kr.				
	bb) készpénzben . . .	3.629 » 48 »		27.629	48	
						44.339 53
2	Az Akadémia tartozásai:					
	a) Arany János emlékszobor-alap:					
	gyüjtött összeg . . .	71.843 frt 04 kr.				
	kamat	13.478 » 59 »				
		85.321 frt 63 kr.				
	lejár költség	1284 » 29 »		84.037	34	
	b) Különféle tartozások			11.149	41	95.186 75
3	Előrefizetett házbér, mely az 1888. évet illeti .					1.906 36
4	Vagyonmérleg:					
	Vagyon 1887. január 1-én			2.123.647	91	
	1887. évi tiszta eredmény			88.601	65	2.212.249 56
						2.353,682 20

. deczember 31-én.

)HITELINTÉZET
Akadémia vagyonának kezelője
TREBITSCH.

A Magyar Tudományos Akadémia Veszteség- és N

Kiadás.

1	*a)* Rendes tagok fizetése	2,500	—		
	b) Főbb tisztviselők fizetése	6,800	02		
	c) Többi tisztviselők fizetése	10,041	49		
	d) Szolgák fizetése és ruházata	4,678	60		
	e) Nyugdíjak	1,216	—		
	f) Segélyezések	680	—	25,916	11
2	Évkönyv és Értesítő kiadása			2,020	12
3	Az I. osztály és bizottságai részére:				
	a) Osztályi kiadások	3,507	60		
	b) Nyelvtudományi Bizottság	5,015	87		
	c) Irodalomtörténeti Bizottság	2,999	—		
	d) Philologiai Bizottság	2,000	—	13,522	47
4	A II. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra	6,200	—		
	b) Történelmi Bizottság	11,000	—		
	c) Archaeologiai Bizottság	5,000	—		
	d) Nemzetgazdasági Bizottság	3,137	36	25,337	36
5	A III. osztály részére:				
	a) Osztályi kiadásokra	6,753	10		
	b) Természettudományi Bizottság	5,000	—		
	c) Hadtudományi Bizottság	1,200	—	12,953	10
6	Könyvkiadó Bizottság, az akadémiai, természettudományi és orvosi könyvkiadó vállalatok segélye			5,000	—
7	Gróf Széchenyi István beszédei kiadására			500	—
8	Jutalmakra			7,246	46
9	Budapesti Szemle segélyezésére			2,800	—
10	Előfizetés az Ungarische Revue példányaira . .			1,500	—
11	Előfizetés a Naturwissenschaftliche Berichte példányaira			1,500	—
12	A könyv- és kézirattárra			8,000	—
13	Az Akadémia épületeire; fentartás, javítás, fütés stb-re			8,796	76
14	Ügyvédi, irodai és vegyes kiadásokra			4,478	55
15	Adó			11,668	84
16	Kamatok és pedig alapítványok és alapok után .			4,400	95
17	Leírásra, rendkívüli építkezés még 1885-ben 15,508 frt 05 kr., házbérleírás 100 frt . .			15,608	05
				151,248	**77**
18	Tiszta eredmény, mely az akadémiai vagyont szaporítja			**88,601**	**65**
				239,850	**42**

Budapesten, 1887. decz

MAGYAR FÖLDHIT

mint a Magyar Tudományos Akad

LUKÁCS.

és Nyereményszámlája 1887. deczember 31-én.

Bevétel.

1	Bevételezett kamatok:				
	a) Alapítványok kamatai	11.153	59		
	b) Különféle kamat	380	05		
		11,533	64		
2	Értékpapirok után	45,450	18		
3	Házbér	40,085	24		
4	Könyvek eladásából	3.276	60	100.345	66
5	Országos dotatió.				
	a) Történelmi és irodalomtörténeti czélokra. .	15,000	—		
	b) Műemlékek kiadására	4.000	—		
	c) Természettudományi kutatásokra	5,000	—		
	d) Könyvtárra	5.000	—		
	e) Philologiai bizottság	1.500	—	30.500	—
6	Ingatlanokból			350	—
7	Hagyományok			94.654	76
8	Adomány határozott rendeltetéssel			14.000	—
				239,850	**42**

87 deczember 31-én.

LDHITELINTÉZET

Akadémia vagyonának kezelője

TREBITSCH.

1050
1887

A Magyar Tudományos Akadémia v

Activum.

1	Értékpapirok:						
	a) Magy. földhitelintézeti záloglev. 600.200 frt 5%-os, 185.500 frt 4½%-os, 3600 frt érczértékű al pari és kamatok 1887. deczember 31-ig			796.448	55		
	b) 75.000 frt 4%-os magyar aranyjáradék al pari és kamatok 1887. deczember 31-ig . .			76.889	50		
	c) 43.200 frt 5%-os p. é. magyar járadék al pari és kamatok 1887. deczember 31-ig			43.321	66		
	d) 1 darab első hazai takarékpénztári részvény à 4000 frt			4.000	—		
	e) 5 drb Pannonia v. bizt. részv. à 700 frt . .			3.500	—		
	f) Sorsjegyek értéke			600	—	924.759	71
2	Az Akadémia épületei, könyvtára, könyvkészlete és egyéb fölszerelései értéke					1.000.000	—
3	Kivűlfekvő alapítványok:						
	a) 6%-os alapítványok			91.651	—		
	b) 5%-os alapítványok			107.440	—		
	c) 4%-os alapítványok			84	—		
	d) kamatnélküli alapítványok:	frt 48.422.33					
	e) ingatlanok:						
	aa) Kazinczy-alapítvány szephalmi és felsőregmeczi ingatlanai	frt 24.000.—					
	bb) Román Ferencz alapítványa, munkácsi- és beregmegyei ingatlanai . . .	frt 6054.85					
	cc) pacséri birtok	frt 38.000.—					
	dd) illinyi birtok	frt 14.000.—		130.477	18	329.652	18
4	Hátralékos kamatok a fennebbi alapítványok után					7.435	56
5	Követelések						
	a) Magyar Földhitelintézet			12.161	—		
	b) Többi követelések			74.812	36	86.973	36
6	Előre kifizetett 1888. évre eső illetmények . . .					1.127	13
7	Künnlevő előlegek					1.253	—
8	Házbér-hátralék					2.481	26
						2.353,682	**20**

Budapesten. 1887

MAGYAR FÖLI

mint a Magyar Tudományos

LUKÁCS.

Méltóságos Uram!

Hét esztendeje, hogy pályámat elvégeztem, s azóta a nevelőködésen kívül minden időmet Szolnok város történetének és földrajzi viszonyainak megírására fordítottam, s akhoz szereztem is már össze annyi anyagot, hogy azt meglehetős részletesen kidolgozhassam. Eg nagy hiányt éreztem azonban még munkámban, nevezetesen azt, hogy megyénk történetének azon korszakait, melyben itt a törökök uralkodtak, még nem csinálhattam meg kellőképen, mivel akkor, midőn a fővárosban tartózkodtam, nem voltak bent a királyi magyar tudományos akadémia könyvtárában ama levelek, melyeket Jász-Berény, Déva-Ványa és Mezőtúr városainak levéltáraiban találtak, s a melyeket a királyi magyar tudományos akadémia Repiczki és talán mások által nyelvünkre is lefordittatott. Hogy a napokban fent jártam a fővárosban, megkérdeztem Szabó Elek urat, hogy beérkeztek-e már e levelek. Ő azt

1051
1887

mondta, hogy a levelek most bent vannak a könyvtárban.

Méltóságos Uram! Tudom, hogy a mit kérek, azzal nagy felelősséget veszek vállaimra, s bocsásson meg nekem, ha talán teljesithetetlen lenne áron alázatos kérésem, hogy ezen okmányokat nekem kiadatni kegyeskednék, mondom, bocsásson meg nekem azért, hog e levelemmel sok irányban elfoglalt becses figyelmét igénybe venni bátorkodtam.

Az esetben pedig, ha méltóságos Uram kegyeskedik szerélységemet arra méltatni, hog ez okmányokat kinyerhessem, az esetben, hog arok postára ne kerüljenek, személyesen felmegek érlök é mély tiszönettel vissza is viszem arokat.

Kegyes pártfogásáért még egyszer alázsan esedezve maradtam

Méltóságos Uramnak

Szolnokon, 1887. dec. 17-én.

alázatos szolgája
Somogyi Ignác.

A társadalmi ethika alapja.

I.
(Methodologiai alapvetés)

Bevezetés.

a. A feladat meghatározása.

b. Tudományos irányok.

c. Normatív tudományok.

d. A vallástani álláspont és a metaphysikai alap.

e. Az aesthetikai álláspont.

f. A tudományos alap.

1. Természettudomány és ethika.

2. A társadalmi tudományok és az ethika.

α. A jog philosophiája.

β. Közgazdaságtan.

γ. Politika.

II.
(Elvtan)

a. Anyagi (materiális) és formai elvek.

b. A formai elvek kifejtése.

c. Az individualisticus álláspontok.

d. A Kötelezettség fogalma.

e. Feltétes és feltétlen Követelmények.

f. Az egyéni és a társadalmi szempontok.

g. Az autonomia.

1. Kényszer és Kényszetés.

2. Az autonomia nemei.

3. Szabadság és törvény.

h. A sanctió.

Π

Vecsey
Kant

1066

1887

B

a.

b.

c.

d.

e.

A. A

1.

2.

a. A

b. a

c. a

II Osztály Költségvetése

Előkészítés	2400
Választás Gyula II-ik Károlyra	400.
Philosophiai Társegélyezés	600.
Földrajzi Társulat "	500
Könyvszemle "	300
	4300 f. = 4300 f.
Kovona Sándornak Költségei	1000.
Hunyadiak kora	1200.
Történelmi Bizottságnak	11,000 ~~450~~
Hozzá a Szentpéteri alapból	6000.
Archaeologiai "	3000
Numizmatikai Bizottság	3000. 26,500
Hozzá: a Lévay alapból	500.
~~Történelmi~~ Lévay alap	500.
jából	
Megtakarítások múlt évből	~~750~~
	~~4450~~ = ~~4450~~.
" A Kerekes-féle műszótárra	1150. ~~1150~~
	5650
	29600
Levonva	1800
	27800.

Avagy levonva tehát 1800 forral több kiadásunk.

1) a Szentpéteri ünnepélyből	450
2) " Lévay alapból	500
3) a Történelmi társ. alapjából	500.
4) a megtakarításból	350
	1800

	4300
	11000
	5000
	1200
	3000
	1000
	26200.
	2500
Hunyadi	1200
	1000
	~~3000~~
	7700
	18150
	25850

	4300	
	1200	
	1000	
	3000	
	9500	
	18000	
	27500	

Történelmi	12000	Arch.
	6000	Numizmatg.
	~~Kerek~~	
	~~1150~~	
	500	
	500	
	18000	

Pályabírák

Skrotzky pályaműve: Apáthy István (Kolozsvár) 4/III
100 arany

Lóva pályaműve (aldimai piros
50 arany)

Kang Lajos (Kolozsvár) 1/4
Tuth Károly (Kolozsvár) 1/4
Veled Károly (Kolozsvár) 1/4
Kovách Jenő (Kolozsvár) 1/4
Egyed Endre (Kolozsvár)

1067

1887

Nagyságos

Lang Lajos úr hagyomak

Van szerencsém az alu-
lány kutatványakról
mellékelve küldeni, a
mennyiben kívánsága,
vagy határozata felől
[illegible] pályázatra be-
érkezett munkáit
szíves megbírálásra,
és jelentésétekre át-
küldeni; megjegyzem
hogy második bírálóul
Kelet Károly urat ő
méltósága ren[illegible] fel-
kérte.

1487

1068
1887

1	Ahlquist August.	Helsingfors	—
2	Ascherson P.	Berlin	—
3	Ascoli G.	Milano	—
4	Berthelot Marcellin	Paris	—
5	Bertrand Alexand.	St. Germain (près de Paris)	
6	Bock Fr.	Aachen	X X 20.
7	Bunsen R. W.	Heidelberg	—
8	Butler Edm.	London	—
9	De Candolle Alph.	Genève	—
10	Cantù Cesare	Milano	—
11	Capasso Bartolommeo	Napoli	
12	Cayley Arthur	Cambridge, England	
13	Chantre Ernest	Lyon	
14	Des Cloiseaux A.	Paris	
15	Clausius Rudolf	Bonn	
16	Dana P. D.	New-Haven	
17	Donner Otto	Helsingfors	
18	Dukes Theodor	London	
19	Ebers Georg	Leipzig	
20	Engel Ernst	Berlin	
21	Esquirou de Parieu	Paris	
23	Fleischer H. L.	Leipzig	
24	Fouqué F.	Paris	
25	Genetz Arvid	Jvaskylä, Finland	
26	Giesebrecht Wilh.	München	X 1 20
27	Gladstone Wil.	Hawarden, Chester.	
28	Gneist Rud.	Berlin	
29	De Goeje M.	Leiden	
30	Guasti Cæsare	Firenze	
31	De Gubernatis Angelo	Firenze	
32	Helmholtz Herm.	Berlin	
33	Hermite Charles	Paris	
34	Hildebrand Jean	Stockholm	
35	Janet Paul	Paris	
36	Jones Henrik W.	Boston, England	

37	Kirchhof Gustav	Heidelberg	
38	Kunik Ernst	St. Petersburg.	
40	Levasseur Emil	Paris	
42	Ludwig Karl	Leipzig.	
43	Mommsen Theod.	Berlin	X + 20
44	Müller Max	Oxford	
45	D'Olivecrona Hamut	Stockholm	
46	Oppert Jules	Paris	
47	Overbeck Joh.	Leipzig	X 20
49	Dr Pančić	Belgrade	
50	Pasteur L.	Paris	
52	Rajendralála Mitra	Calcutta	X + 31.
53	Rawlinson Cresswicke bt	London	
54	Reclus Élisée	Clarens Vaud Suisse	— 2.
55	Renan E.	Paris	
56	Roscher Wilh.	Leipzig	X 20
58	Scacchi Archangelo	Napoli	
61	Schott Wilh.	Berlin	
61	Schulhof L.	Paris	
62	Spencer F. Baird	Washington	
63	Stier Theophil	Zerbst	
64	Taine Hippolit	Paris	
65	Teixeira de Aragão A. C.	Lisbonne	
66	Teza Emilio	Pisa	
67	Thomson William	Glasgow	
68	Todaro Augustino	Palermo	
69	Topinard Paul	Paris	
71	Villari Pasquale	Firenze	
72	Virchow Rudolf	Berlin	X 20
74	Vitkovits Gabr.	Belgrad	
75	Wiedemann Ferd.	St. Petersburg	vérou
76	Wieseler Friedr.	Göttingen	
77	Zeller Eduard	Berlin	
78	Bodio Luigi	Roma	✓

19/10 87

1069

1887

A.)

1887

1	Historische u. Antiquarische Gesellschaft.	Altenburg
5	Johns Hopkins University	Baltimore M.D. Maryland
6	Naturforschende Gesellschaft	Basel
9	Gesellschaft für Allgemeine Erdkunde	Berlin
10	Schweizerische Naturforschende Gesellschaft	Bern
11	Verein der Alterthumsfreunden im Rheinlande.	Bonn
12	Société des Sciences Physiques et Naturelles	Bordeaux
16	Asiatic Society of Bengal	Calcutta
17	Accademia Gioenia di Scienze Naturali	Catania
18	Société des Sciences Naturelles et Mathémadiques	Cherbourg
19	Société des Sciences	Christiania
20	Naturforschende Gesellschaft	Danzig
21	Historischer Verein für das Grossherzogthum Hessen	Darmstadt
22	Académie des Sciences et Belles-lettres	Dijon
24	Kön. Sächsischer Alterthums-Verein.	Dresden
27	Accademia della Crusca	Firenze
28	Società Geografica Italiana	Roma
29	R. Sopraintendenza degli Archivi Toscani	Firenze
30	R. Istituto di Studi Superiori Storici Pratici di Firenze	Firenze
31	Physikalischer Verein	Frankfurt a/M.
32	Société de Physique et d'Histoire Naturelle	Genève
35	Bibliothek der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft	Halle a/Saal
37	Société Hollandaise des Sciences	Harlem
38	Fondation de P. Teyler van der Hulst	Harlem
40	Finnische Literarische Gesellschaft	Helsingfors
41	Societas pro Fauna et Flora fennica	Helsingfors
44.	Schleswig-Holstein Lauenburgische Gesellschaft für Vaterländische Geschichte	Kiel
45	Physikalisch-ökonomische Gesellschaft	Königsberg
47	Société des Antiquaries du Nord.	Kopenhagen

x. 25

48	Agricultural College	near Lansing (Michigan.)	
49	Musée néerlandaise d'Antiquités	Leiden	
51	Institut Archéologique Liégeois	Liége	
53	Society of Antiquaries	London	
54	Philological Society	London	
56	R. Astronomical Society	London	
57	R. Asiatic Society	London	
60	Anthropological Institute	London	
61	Alterthumsverein	Lüneburg	
62	Section Historique de l'Institut	Luxemburg	
63	Academia Reale des Sciencias Exactas	Madrid	
64	Verein für Erforschung Rheinischer Geschichte u. Altertümer	Mainz	
65	Literary and Philosophical Society	Manchester	
66	Verein für Mecklenburgische Geschichte u. Alterthumskunde	Mecklenburg-Schwerin	
67	Status Archivum	Modena	
68	Académie des Sciences	Montpellier	
69	Natural History Society	Monstreal	
71	Historischer Verein für Oberbaiern	München	
72	Société Archéologique de Namur	Namur	
73	Reale Accademia di Archaeologia	Napoli	
74	Grande Archivio di Stato	Napoli	
75	R. Accademia delle Scienze Fisiche e Mathematiche	Napoli	
76	R. Accademia delle Scienze Morali e Politiche	Napoli	
79	Société des Naturalistes de la Novelle Russie	Odessa	
80	Ohio State Agricultural Society	Cincinnati. (ohio.)	
81	Alterthumsverein	Oldenburg.	
84	American Philosophical Society	Philadelphia	
85	American Academy of Natural Sciences	Philadelphia	
88	Kais. deutsches archaeolog. Institut	Roma	
89	Academia dei Lincei	Roma	
91	Academy of Sciences	San-Francisco	
92	Academy of Sciences	San-Louis	?

94	
95	
97	
98	
99	
100	
101	
103	
104	
107	
108	
109	
110	
111	
112	
113	
115	
117	
118	
119	
120	

94	Commission Imp. Archéologique	St. Pétersbourg	
95	Observatoire Physique Central	St. Pétersbourg	
97	Academie R. Suédoise des Sciences	Stockholm	
98	Kais. Universitäts u. Landesbibliothek	Strassburg	
99	Histor. Litterar. Zweigverein des Vogesenclubs.	Strassburg	+ × 25
100	Verein für Kunst u Alterthümer	Ulm	
101	Archivio Generale	Venezia	
103	United States Geological Survey	Washington	
104	Departement of Agriculture of the United States of America	Washington	
107	Verein für Nassauische Alterthumskunde.	Wiesbaden	
108	Antiquarische Gesellschaft	Zürich	
109	Bibliothek des Ungarischen Vereines	Zürich	
110	Société Numismatique Belge	Bruxelles	
111	Meteorologisches Observatorium	Dorpat	
112	Società Italiana di Antropologia e di Etnologia	Firenze	+ × 64
113	R. Bibliotheca Nazionale Centrale	Firenze	
115	Société d' Archéologie	Moscou	
117	Verein für Geschichte und Alterthumskunde Westphalens.	Paderborn	
118	Würtembergischer Alterthumsverein	Stuttgart	
119	Redaction d' Annuaire Géologique Universel	Paris	× + 23
120	Kotikielen Seura	Helsingfors	× 46

19/10 87

B.)

Az M. Tud. Akadémiai -tól

Nyomtatvány szám: 15. C.
A használt zsákocska neve és száma: 1887 X/19

Rovatoló tiszt: 1 Ellenőrző tiszt: ____

Kocsipostai rovatlap.

_____ ról _____ ra. Rovatolmány nem volt ezen indítással 18 ____ óta.

Elindíttatik 18 ____ én ____ a ____ számu ____ menettel ____ óra ____ perczkor. Rendeltetési helyére érkezett 18 ____

1 A rovatlap folyó száma	2 Ragszám	3 Tárgy jelzet	4 Feladási hely	5 A czímzett neve	6 Rendeltetési hely (átadó-postahivatal)	7 Érték frt	7 Érték kr	8 Súly kil.	8 Súly gram	Francoporto v. hivatalos	A feladott küldeményekért: Franco frt	Franco kr	Porto frt	Porto kr	Az átrovatolt küldeményeket terhelő: átszámított porto frt	átszámított porto kr	utánvétel frt	utánvétel kr	Észrevétel
1	8504		Budapest	Kön. Gesellsch. d. Wiss.	Paderborn	—	2	3	400										
2	5		4	Antiquar. Gesell.	Zürich	—		3	200										
3	6		4	Schlesw. Holst. Gesch.	Kiel	—		2	300										
4	7		4	Accad. Gioenia	Catania	—		2	400										
5	8		4	R. Accad. Scienze Fis. e Mat.	Napoli	—		2	700										
6	9		4	Archivio Veneto	Venezia	—		7	600										
7	10		4	Univ. u. Landes Bibl.	Strassburg	—		2	900										
8	1		4	Verein f. Landeskunde	K. K. Schlesien	—		3	300										
9	2		4	Bibl. ung. Verein	Zürich	—		2	500										
10	3		4	Italien. Archivio	Modena	—		6	100										
11	4		4	Asiatic Society	London	—		4	600										
12	5		4	Accad. Mor. e Pol.	Napoli	—		5	500										
13	6		4	R. della Crusca	Firenze	—		4	600										
14	7		4	Acad. des Sciences	Stockholm	—		4	900		2	48							
15	8		4	Institut Histor. Inst.	Luxembourg	—		3	100			68							
16	9		1	Landesarchiv d. K.	Kammer	—		3	100			—							
17	20		4	Asiatic Society	London	—		2	300			48							
18	1		4	Bibl. Nat. Centr.	Firenze	—		4	900			—							
19	2		4	Società Geografica	Roma	—		9	200			—							
20	3		4	Antiquarian Soc.	London	—		5	400			—							
21	4		4	Société Antiquaires	London	—		3	200			—							
22	5		4	Gesellsch. alte Gesch.	Berlin	—		4	100			—							
23	6		4	Accad. d. Archeolog.	Napoli	—		3	100			—							
24	7		4	Société Antiquaires	Kopenhagen	—		3	600			—							
25	8		4	Hist. Vereins f. Oberb.	München	—		2	—			—							
26	9		1	Alterthumsverein	Oldenburg	—		2	200			—							
27	30		1	Württ. Alterthums.	Stuttgart	—		3	300			—							
28	1		4	Archäol. Institut	Roma	—		3	200			—							
29	2		4	Société Numismat.	Bruxelles	—		3	300			75							
30	3		4	Hist. Verein Landesbibl.	Oldenburg	—		8	—			—							
31	4		4	Ver. f. Alterthumsfr.	Bonn	—		2	—			—							
32	5		4	Ver. Kunst u. Alterth.	Ulm	—		2	—			—							
33	6		4	Institut Archäol.	Liège	—		3	200			75							
34	7		4	Verein f. Alterthumsk.	Wiesbaden	—		2	200			—							
35	8		4	Acad. d. Sciences	Montpellier	—		4	900		1	54							
36	9		4	Acad. dei Lincei	Roma	—		4	800			—							
37	40		4	Alterthumsverein	Lüneburg	—		2	—			—							
38	1		4	Société d. Sciences	Christiania	—		7	—			—							
39	2		4	Ver. Erforsch. Geschichte	Mainz	—		2	100			—							
40	3		1	Sächsischer Alterthum	Dresden	—		2	100			—							

Figyelmeztetés: 1. A rovatlap fején a hely és kelti betűző lenyomandó, és pedig: ha minden indításnál rovatlap nem használtatik, kézzel. 2. Elindítási órának nem a tényleges idő, hanem azon óra jegyzendő be, melyben az illető menetnek, a járati tábla szerint indulni kell. 3. A reggeli órák fölött utánvételi (d. u. 1-től éjfél 12-ig) római, — a délutáni (d. u. 1-től éjfél 12-ig) arabs számokkal jelzendők. 4. A 9-ik rovatban minden rovatolt küldeménynél kitevendő: fr. pto. h. a szerint, a mint a küldemény franco, porto vagy hivatalos — számok csak a küldemények és a zárt kisérő levelek kapnak. Az utánvételi lapok s egyéb okmányok külön sorba, de folyó szám nélkül jegyzendők be.

negyed, 1883. 40 ezred, egy ív (vom 2 viii. 6. sz.) p.

Nyomtatvány-szám: 15. C.
A használt zsacskó neve és száma

Rovatoló tiszt: Ellenőrző tiszt:

Kocsipostai rovatlap.

_____ ról _____ ra. Rovatolmány nem volt ezen indítással 18 ◯ óta.

Elindíttatik 18 ___ én a számon menetiel óra perczkor. Rendeltetési helyére érkezett 18 ___

A rovatlap folyó száma	2 Ragszám	3 Tárgy, jelzet	4 Feladási hely	5 A czímzett neve	6 Rendeltetési hely (utazó-postahivatal)	7 Érték frt	kr	8 Súly kil	gram	Francopostabirtokos	Nyomtatványok, kereskedelmi-mények	Franco frt	kr	Porto frt	kr	Az átrovatolt küldeményeket terhelő: utazómtett porto frt	kr	utánvétel frt	kr	Észrevétel
41	8544		Budapest	Acad. Real. Ciencias	Madrid			4	200			6	—							
42	5		"	Physikalisch. Ver.	Frankfurt a/M			2	600											
43	6		"	Philolog. Society	London			3	900											
44	7		"	Société d. Sciences	Harlem			2	800			75								
45	8		"	Società Archeol.	Napoli			6	—											
46	9		"	Physik. ökon. Ges.	Königsberg			2	100											
47	10		"	Istituto di Studi	Firenze			3	300											
48	1		"	Fondation d. Hals.	Harlem			2	700			75								
49	2		"	Société Physique	Genève			2	700											
50	3		"	Acad. d. Sciences	Dijon			2	600			75								
51	4		"	Bibl. Vaudoise	Halle a/S.			3	200											
52	5		"	Naturforsch. Ges.	Bern			2	400											
53	6		"	Société d. Sciences	Cherbourg			2	300			75								
54	7		"	Asiatic Society	Calcutta			4	900			80								
55	8		"	Société d. Sciences	Bordeaux			2	400			75								
56	9		"	Naturforsch. Ges.	Basel			3	400											
57	60		"	Lit. & Philos. Society	Manchester			7	300											
58	1		"	Fiscr. Verein	Darmstadt			8	—											
59	2		"	Imprim. Archiv	Firenze			7	100			—		75						
60	3		"	Musée Antiquités	Leiden			3	200											

Összesen 64 Forint 64

Figyelmeztetés: 1. A rovatlap fején a hely és kelti bélyegző lenyomandó, és pedig: ha minden indításkor rovatlap nem küldetik, k e t s z e r. 2. Kiindulási óránál nem a tényleges idő, hanem azon óra jegyzendő be, melyben az illető menetnek, a járati tábla szerint indulni kell. 3. A reggeli órák (éjfél után 1-től déli 12-ig) **római**, a délutáni (d. u. 1-től éjfél 12-ig) arabs számokkal jelzendők. 4. A 9-ik rovatban minden rovatolt küldeménynél kiteendő: **fr. pto. h.** a szerint, a mint a küldemény franco, porto vagy hivatalos. 5. Folyószámot csak a küldemények és a zárt kisérő levelek kapnak. Az utánvételi lapok s egyéb okmányok **külön sorba, de folyó szám nélkül** jegyzendők be.

A Tud. Akadémiától.

Nyomtatvány szám 15. C.
A használt zsacskó neve és száma

Rovatoló tiszt: Ellenőrző tiszt:

Kocsipostai rovatlap.

ról ra. Rovatolmány nem volt ezen indítással 18 óta.

Elindíttatik 18 én s számu menetre óra perczkor. Rendeltetési helyére érkezett 18

A rovatlap folyó száma	2 Ragszám	3 Tárgy, jelzet	4 Feladási hely	5 A czímzett neve	6 Rendeltetési hely (átadó-postahivatal)	7 Érték frt	kr	8 Súly kil.	gram	Franco-porto, v. hivatalos	A feladott küldeményé-ért Franco frt	kr	Porto frt	kr	Az átrovatott küldeményeket terhelő átszámított porto frt	kr	utánvétel frt	kr	Észrevétel
1	8864		Budapest	F. Ascoli	Milano			1	600										
2	5		4	H. Taine	Paris			1	600			75							
3	6		4	P. Villari	Firenze			1	600										
4	7		4	E. Reclus	Clarens			2	—										
5	8		4	C. Cantu	Milano			1	600										
6	9		4	A. Candolle	Genève			2	100										
7	70		4	A. Gloiseaux	Paris			2	—			75							
8	1		4	M. Goeje	Leiden			1	600			75							
9	2		4	Dr R. Clausius	Bonn			1	600										
10	3		4	M. Müller	Oxford			1	600			1	50						
11	4		4	Karnt d'Ulivecrona	Stockholm			1	600			1	25						
12	5		4	J. Bertrand	St. Germain			1	600				75						
13	6		4	H. Rawlinson	London			1	600			1	50						
14	7		4	Th. Stier	Zerbst			1	900										
15	8		4	F. Fouque	Paris			2	100			75							
16	9		4	W. Schott	Berlin			1	700										
17	80		4	Tijdens d'Angremond	Leiderdorp			1	600			1	25						
18	1		4	R. W. Bunsen	Heidelberg			1	600										
19	2		4	Ch. Hermite	Paris			2	—			75							
20	3		4	E. W. Gladstone	Hawarden			1	600			1	50						
21	4		4	W. Thomson	Glasgow			2	—			2	03						
22	5		4	W. H. Jones	Boston			1	600			1	50						
23	6		4	E. Zeller	Berlin			1	600										
24	7		4	L. Guasti	Firenze			1	600										
25	8		4	H. L. Fleischer	Leipzig			2	400										
26	9		4	Equipe de Pariset	Paris			1	600			75							
27	90		4	L. Pasteur	Paris			2	100			75							
28	1		4	E. Renan	Paris			1	600			75							
29	2		4	K. Ludwig	Leipzig			1	600										
30	3		4	J. Hildebrand	Stockholm			1	600			1	25						
31	4		4	A. Gubernatis	Firenze			1	500										
32	5		4	Dr Luigi Bodio	Roma			1	600										
33	6		4	P. Lepinard	Paris			1	—			75							
34	7		4	J. Oppert	Paris			2	900			75							
35	8		4	E. Teza	Pisa			1	—										
36	8599		4	E. Chantre	Lyon			1	600			1	50						
37	8600		4	M. Berthelot	Paris			1	—			75							
38	1		4	Dr H. Helmholtz	Berlin			1	600										
39	2		4	J. Lowley	Cambridge			2	100			1	50						
40	3		4	E. Lebasteur	Paris			1	600			75							

Figyelmeztetés: 1. A rovatlap fején a hely és kelti belüző lenyomandó, és pedig: ha minden indításnál rovatlap nem küldetik, [illegible] er. 2. Elindítási óának nem a tényleges idő, hanem azon óra jegyzendő be, melyben az illető menetnek, a járati tábla szerint indulnikell. 3. A reggeli órák (éjfél után 1-től déli 12-ig) **római**, — a délutáni (d. u. 1-től éjfél 12-ig) arabs számokkal jelrendők. 4. A 9-ik rovatban minden rovatolt küldeményné kitendő: **fr pto h.** a szerint, a mint a küldemény franco, porto vagy hivatalos. 5. Folyószámul csak a küldemények és a zárt kisérő levelek kapnak. Az utánvételi lapok s egyéb okmányok **külön sorba de folyó száu nélkül** jegyzendők be.

1 nyomtatvány, 1881. 40 rizsma, egy rizsma ára 5 ft. p.

25/91

13

13

Nyomtatvány-szám 15. C.
A használt zsákocska neve és száma

Rovatoló tiszt: Ellenőrző tiszt:

Kocsipostai rovatlap.

ról ra. Rovatolmány nem volt ezen indítással 18 óta.

Elindíttatik 18 én a számú menetjel óra perczkor. Rendeltetési helyére érkezett 18

A rovatlap folyó száma	Ragszám 2.	Tárgy, jelzet 3.	Feladási hely 4.	A czímzett neve 5.	Rendeltetési hely (kézbesítő-postahivatal) 6.	Érték frt	kr	Súly kil.	gram 8.	Francoporto v. hivatalos	A feladott küldeményre ért/ Vámdíj frt	kr	Porto frt	kr	Az átrovatolt küldeményeket terhelő: szemlémiont porto frt	kr	utánvételi frt	kr	Észrevétel
41	1604		Budapest	B. Capasso	Napoli	—		1	600										
42	5		"	Dr G. Ebers	Leipzig	—		2	400										
43	6		"	P. Ascherson	Berlin	—		1	600										
44	7		"	Archeologische	Napoli	—		2	600										
45	8		"	Dr G. Kirchhof	Heidelberg	—		1	600										
46	9		"	L. Schulhof	Paris	—		2	700			75							
47	10		"	Dr. Pancic	Belgrade	—		4	400										
48	1		"	L. Butler Panda	London	—		4	400			125							
49	2		"	Dr E. Engel	Berlin	—		3	700										
50	3		"	Dr Th Duka	London	—		4	—			125							
51	4		"	Dr R Gneist	Berlin	—		3	700										
52	5		"	G. Vitkovits	Belgrade	—		2	800										
53	6		"	J. Todaro	Palermo	—		4	400										
54	7		"	P. Yanet	Paris	—		4	700			150							
55	8		"	Dr Fr Wieseler	Göttingen	—		3	700										
56	9		"	Meteor. Observ.	Dorpat	—		4	400										
57	20		"	Liter. Gesellsch.	Helsingfors	—		4	400										
58	1		"	Observ. physique	St Petersbourg	—		2	400										
59	2		"	Société Géographie	Odessa	—		1	800										
60	3		"	Archeologie	Moscou	—		3	500										
61	4		"	A. Goetze Travastchus		—		3	300										
62	5		"	Com Imp Archeol.	St Petersburg	—		3	200			—							
63	6		"	Societas pro Fauna	Helsingfors	—		2	800			—							
64	7		"	O. Donner	Helsingfors	—		3	500										
65	8		"	F. Wiedemann	St Petersburg	—		2	100			—							
66	9		"	E. Kunik	St Petersburg	—		1	600										
67	30		"	J. Ahlquist	Helsingfors	—		2	100			—							
												27	26						

Figyelmeztetés: 1. A rovatlap fején a hely és kelti betűző lenyomandó; és pedig: ha minden indításnál rovatlap nem küldetik, kétszer. 2. Elindítási órának nem a tényleges idő, hanem azon óra jegyzendő be, melyben az illető menetnek, a járati tábla szerint indulni kell. 3. A reggeli órák (éjfél után 1-től déli 12-ig) római, — a délutáni (d. u. 1-től éjfél 12-ig) arabs számokkal jelzendők. 4. A 9-ik rovatban minden rovatolt küldeménynél kiteendő: fr. pto. h. a szerint, a mint a küldemény franco, porto vagy hivatalos. 5. Folyószámot csak a küldemények és a zárt kisérő levelek kapnak. Az utánvételi lapok, egyéb okmányok külön sorba de folyó szám nélkül jegyzendők be.

1887

Schwarz Gyula: Az europai államok rendszere alap-
tőrténeti és jelleg
Bírálók: Vantó Gy. okt. 31-én 1887 junius 11-én
" Kőrösi J. " 1887 febr. 3-án

Wenkel Gusztáv: Mezőgazdasági történet
Bírálók Deák Farkas, kozma Miklós 1887 febr. 11-én.
Salamon Ferenc, Miklós Imre egyhangúlag elfo-
gadásra, Ötvös Ágost, Beksics Gusztáv elutasításra
ajánlák, utóbbiak pedig a dolgozatot
October Béla 1887 március 7-én megbírálták (Bírálatuk
értelmében vétetett tudomásul, egyszersmind
Schwarz Gyula által 1887. március 7-én közlés végett
megküldött saját értekezése: Az europai
monarchiák stb.
Károly Lajos által 1887 márt. 7-én (Beksics Gusztáv,
Schwarz Gyula - Miklós Imre által 25-re
Kovács Gyula által 1887 március 16-án a dolgozat
nyilvánosságra pályamunkának
A III osztálynak Gondol pályamunkát (a dolgozat
Brassai S. által bíráltatni kéretett 1887 április 6-án.

Schwarz Gy. 1887 április 4-én felolvasott az Akadémia
II. osztályában a társadalom jelentőségéről stb.
bírálásra kiadatott
április 15-én Kautz Gyula
Károly Lajos és Deák Farkas a bírálatot
nem pályázat bírálatára nincs felhatalmazva.
A kérvényező Károly Lajos 1886 nov. 8-án
megküldött 1887 április 9-én és 20-án
Károly L. bírálat beadatott április 14-én az
nap a pályamunkát megküldették Tóth Károly
Kis Károly L. bírálata magában foglalta
Fehértelegdy az előlmeneteket
Károly Lajos bírálat beadta április 25-én
Gyárfás Ferenc (a kérvényező megküldtetett
ekkor április 25-én Megjegyzéssel nevét. 9-én

Wenkel Gusztáv Értekezése Reformkorról
sept. 13-án Beadta Gyula
Deák Farkas
Visszaadatott: Magyarország népessége a XVIII. században
Kovács Gy. (pro ülés) Kapott ~~oktober~~ november 9-én nyilatkozat 1888
Károly " " okt. 6-án mart. 24

12

Conder Gy. mélt. főispán: A parlamentáris élet
Vanke Gy. napról napra nehezebbé
Schwarz Gy. válik. Tegnap
Tóth Antal. Temesvár: Orsz. közgyűlés.
Bérlő: Nagy Pauer. napról napra nehezebb
Wenzel Gyula

Pauler Gy: Debreczen közgyűlési tagja 1887 21/XII

~~Tegnai Gábor~~
Manzoni Pest Tegnai Gábor Nemzetőrségi 1887 19/XII.

Toth Lóránt fegyházi tanulmányok:
Bérlő: Vezér Tanári. A bérlőket belátták
" Vlassics Gy. előtt Debreczen közgy. jan. 18.

Lévay Gyula:
Arabjavai Lébe való kilépés elfogadtatott
Baur Zsuzsánál jan. 18-án

1888

Szilassy Józsi értesítése: A vízi és állami hídvámokról
feladat
Pauler Gyula Debreczen febr. 7-én
vízügyi tanár

Werner Rezső Kassai jegyzőkönyv: A bűnvádi eljárás
a bünös vallomásának semmiségéről

Zsidó: Vlassics Gyula (Debreczen febr. 10)
Bérlő: Mathias Geographica
Klausz Rezső: Ujhelyi Gyula febr 28-án
Ujhelyi Gyula március 12-én
Ostrihány Pálné. A vallásos elemi iskolákról
Szabó Károly március 12-én
Szilágyi Sándornak küldve, apr. 14.
Schwarz Gy: Tanulmány a társadalomról
Szilassy József: apr. 10
Pauler Gy. május 1-én
Ország Lajos: Pesthen Gábor diplomaciai ügyes
Kötelessége:
Szilágyi Sándornak apr. Bal
Frakcióról Ut
~~Sajtó alá adatott jul. 10-én~~

Gorove [illegible] megbízásából mint magyarországi Dunacsatorna-
társulat kiküldött [illegible] Gyurk, –
Kérvaktak megtiltólektek neki 1887 január 29.

Meriszarvasból.

Fáj – jobbkezem [illegible] ízületem (1887. január 31.)
Rimlek
Lang Lajos Flaum, davon Kérvaktak Rimlek
1887 febr. 1ső
Vielek Rimly

Az italmérésről (Felek Gyula [illegible])

Rimlek:
Gyurky
Lang Lajos
[illegible] megkapta október 4-én 1886. Vettvaktak
kiadat nekik 1887 novb. 18.
megmutatta 1887 április 10-én †)
Tall kiadtunk Rimlek 1887 novb. 18.
[illegible] Rimlek kiadat nekik novb. 19.

†) Rimlek helyett [illegible] megkapta [illegible]

1020

1887

11

Colbert

mint államférfi.

Széchfoglaló.

Ballagi Mórtól

Kiadásra ajánlja megfelelőnek

Kautz

Gyula

[illegible]

[illegible] A renais-
sance világnézete, [illegible]
[illegible]

6882
1401

A methyl-, propyl-, butyl-, amyl- és allyl-diszulfoszénsavas kálium száraz lepárlási termé-keiről. —

Dr. Tanko Vilmostól. —

Az ethyl diszulfoszénsavas kalium száraz lepárlására és a lepárlás ter-ményeire vonatkozó kérdést telje-sen megoldván, elő"állítottam a methyl-, propyl-, butyl-, amyl-, és allyldiszulfoszénsavas kálíumot, hogy constatálhassam: vajjon azon analogia mely ezen sók között képződési feltételüket, a kővel, a különböző" fémvegyületekkel s a savakkal szemben tanusított ma-gatartásukat illetőleg fennáll, ki-terjed-e azok bomlás tüneményeire, bomlási termékeikre is?

A methyl diszulfoszénsavas ká-lium elő"állításánál teljesen azon utasítás szerint jártam el, melyet Sacc az ethylvegyületek készítésére ajánlott és a melynek használhatóságáról

nemcsak az ethyl-, de a methyl-, pro-
pyl-, butyl-, amyl-, allyl-, benzyl-
vegyületek előállításánál is meg-
győződtem.

Bizonyos mennyiségű Kálium-
hydroxydot tisztított methylalko-
holban oldottam fel, az így nyert
oldathoz a Káliumhydroxyd mo-
lekularis súlyának megfelelő szén-
szulfidot adtam.

Az ethylvegyület előállításánál
az alkoholos kálira a szénszulfid
rendkívül kevesen hat; a folya-
dék egész tömegében felmelegszik,
mi közben a só kiválik.

A methylalkohol Kálioldatá-
nak szénszulfiddal való kezelésé-
nél látszólag változás nem mutat-
kozott. Midőn a folyadéknak zárt
térben való hevítését sem kísérte
eredmény, azt a légszivattyu buraja
alá vettem. Már mérsékelt rit-
kításnál beállott a hatás. A só
nagy mennyiségében vált ki a
folyadékból. Az itt végbemenő
chemiai processus képe a követ-
kező:

1. $CH_3HO + KHO = {}^{CH_3}_{K}O + H_2O$

2. ${}^{CH_3}_{K}O + CS_2 = CS^{OCH_3}_{SK}$

A Kásaqcru" tömeget vaíz on, -majd
ítatóó papiroo között szárítottam
lehetőleg jól ki.

Azon feltevésemnek igazolásá-
ra, hogy a képződött kristályos
testben csakugyan methyldixul-
foszénsavas Kálium van dol-
gom, meghatároztam annak
kálium tartalmát.

0·723 gramm anyag adott 0·4002 gr. KCl-ot
Ebből K = 26·94%; a képletből K = 26·71%

E szerint a kérdéses test csakugyan methyldixulfoszénsavas kálium. - Ezen vegyületet Dumas és Peligot 1840-ben állítottak az imént leírt eljárás szerint elő"ször elő". Arról azonban, hogy a só kiválasztásánál sorul-tak-e a légszivattyú segélyére, vagy nem, nem tesznek említést je-lentéseikben.

A methyldixulfoszénsavas kálium fehér, a levegőn megsárguló, selyem-fényű", tűalaku kristályokat képez. Saga sajátságos áthatló. Ize erősen keserű". Vízben igen jól-, alkoholban, étherben elég könnyen oldható. Ol-vadási pontja: 102°C. Nem sokkal magasabb hőmérsékletnél elbom-lik.

Az ethyl vegyület s'az leírás'ási termékeiről szóló, s a tud. Akadémiá-

nak 1883-ban és 1884-ben két alka-
lommal előterjesztett jelentésemben
hangsúlyoztam, hogy az ethyldiszul-
fokszénsavas káliumm lepárlása más
és más eredményeket szolgáltat,
a szerint, a mint teljesen szá-
raz, vagy vizet tartalmazó sót
vetünk alá a lepárlási műveleteknek.

Míg ugyanis a tökéletesen meg-
szárított káliumsó lepárlási ter-
mékei: a szénszulfid, ethylszul-
fid, ethyldiszulfid, karbonylszul-
fid, addig a vizet tartalmazóé:
ethylalkohol, ethylszulfid, ethyl- 1.
diszulfid, szénszulfid, merkaptan,
kénhydrogén, szénsav.-

A retortában visszamaradt szilárd
alkotó részek meghatározása csak
részben sikerült. Ezen körülményt
annak tulajdonítom, hogy a mara-
dékok soha sincs teljesen elbontva.
A szilárd maradékot vízben feloldva szű-
rőpapiroson, majd állati szénrétegen
keresztül szűrve, kikristályosítottam. A
szulfidok elválása egy megelőzőleg
alkohollal történt. A kikristályo-

sítás által nyert zöld nagy mono-
klinos kristályokat megvizsgálván,
azokban káliumkarbonátra ismer-
tem. A szűrőn maradt tömeg leg-
nagyobb része szabad kén, s mint-
denek felett kén, a mit a benzüres
dott a káliumsulfidok egy egész so-
ra tisztaállanított.

Az ethylvegyület elbomlásánál a
fontosabb bomlási termékek kép-
ződése a következő" vegyi egyenletek
szerint értelmezhető":

1.
$$CS\begin{matrix}\diagup OC_2H_5\\ \diagdown SK\end{matrix} + \begin{matrix}SK\\ |\\ CS\\ \diagdown OC_2H_5\end{matrix} = 2COS + K_2S + (C_2H_5)_2S$$

2.
$$\begin{matrix}CS\begin{matrix}\diagup OC_2H_5\\ \diagdown SK\end{matrix}\\ |\\ CS\\ \diagdown OC_2H_5\end{matrix} + 2H_2O = CS_2 + CO_2 + K_2S + C_2H_5OH + C_2H_5HS + H_2O$$

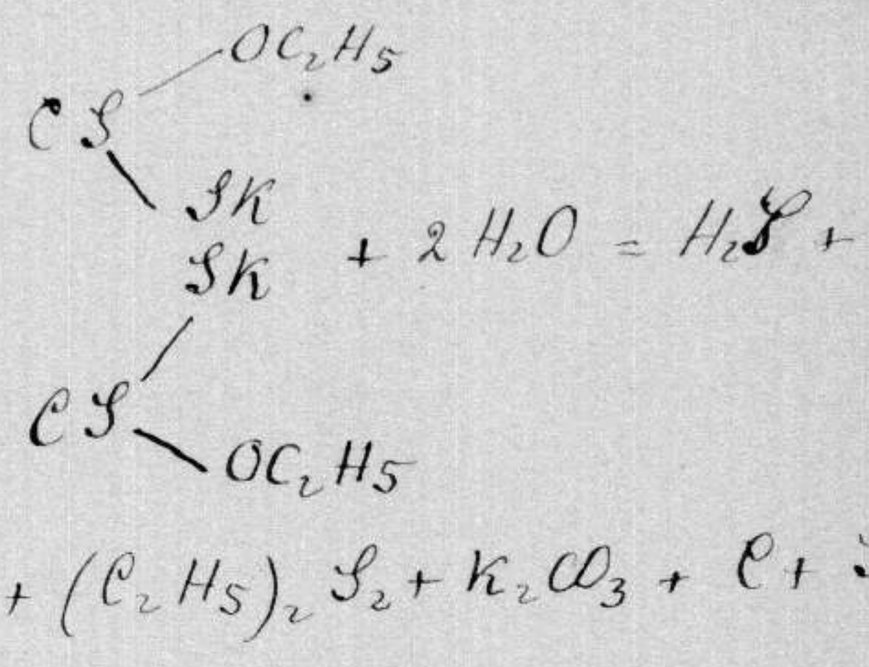

+ $(C_2H_5)_2S_2 + K_2CO_3 + C + S + H_2O$

Jelentésemben felemlítettem, hogy a fennebb kimutatott lépárlási termékek közül – valószínűleg nem mindenikek közvetlen termékei. Több lehet közülök – az uralkodó magas hőmérséklethez – a közvetlen termékek egymásra hatásának és az eredménye. Nem valószínűtlen például, hogy a kálium-xulfid az oxigén és xénsav hatására alakul kálium-karbonáttá és kalium-thioxulfáttá, miközben a xabaddá váló kénhidrogén vízre és kénre bomlik, a mi megint a monoxulfiddal magasabb rendű xulfidok alkotásá-ra lép kapcsolatba.

A kálium-karbonát a xénxulfid hatására könnyen alakulhat át xénsavra és xulfoxénsavvá-

liumra, ez meg az adott feltételek ke-

alatt könnyen bomolhat xanire
és káliumtrixulfidra:

4. $2\,K_2CO_3 + 3\,CS_2 = 2\,K_2CS_3 + 3\,CO_2$

5. $2\,K_2CS_3 = 2\,C + 2\,K_2S_3$.

A felsorolt vegyületek azonosságát - a mennyiben lehetséges volt - quantitativ elemzés által constatáltam. -

A methyl,- propyl,- butyl- sat. vegyületek száraz legyárlására teljesen kinem szárított, tehát vizet tartalmazó sót vettem. Valószínűnek tartottam tehát, hogy a bomlás a 2. 3. 4. 5. egyenletek értelmében fog végbe menni. -

A methyldixulfoszénsavaskáliumot 25 grammonkint lombikba adtam, mely Liebig-féle hűtővel volt ~~lehű~~ összekötve. A hűtőbe a vizet jéggel telt aspiratorból vezettem; jégben állott a hűtőhöz kapcsolt, a só cseppfolyó termékeinek felfogására szolgáló kétnyakú szedőedény ív. A szedőedény másik nyílásába illesztett gázvezetőn keresztül távoztak el a gáznemű termékek. A cseppfolyó termékekből

esetleg kiragadt kénvegyületek visszatartása céljából a gázt három U alakú csövön vezettem keresztül; ezek elseje chlorcalciumot, másodika higanyoxyddal megkinetett gyapotot, harmadika borsószemnagyságu bükkfaszén darabokat tartalmazott.

100 gramm sóból összesen csak 24 gramm, két rétegből álló folyadékot, gázokat nyertem. A retortában egy pénzlő" fekete tömeg maradt vissza.

A nyert folyadékot részletes lepárlás által több részletre különítettem:

a 20°–30°-ig átmenő" kis részletben methylmercaptánra,

a 30°–40°-ig átmenő" kis részletben methylsulfidra,

a 40°–50°-ig átmenő" kis részletben éthylsulfidra,

a 60°–70°-ig átmenő" nagyobb részletben methylalkoholra,

a 95°–105°-ig átmenő" kis részletben vízre ismertem. –

A só száraz lepárlásának legnemü
termèke gyanánt pedig kénhydro-
gént és kénsavat nyertem.

Ezen vegyületek azonosságának
megállapitása a célból a követ-
kező lépésben jártam el:

1. A methylmerkaptánt higanyoxyd-
dal kezeltem. Az erős rázogatás,
mely a higanyoxydnak apránkint
kivánt hozzáadása közben állható
volt, de a keletkezett higanymerkap-
tidból a higany meghatározását
lehetségtelenné tette, a merkap-
tán képződését.

2. A methylsulfidban meghatá-
roztam a kén mennyiségét.

3. A sénsulfidot alkoholos
kalival ethyldisulfosénsavas ká-
liummá alakitottam.

4. A methylalkoholban kaliumhyd-
roxidot oldottam fel, az alko-
holos oldatot szénsulfid hozzáa-
dása által methyldisulfosén-
savas káliummá alakitottam át.

A gázokat ammoniákos, majd
savanyu ezüstoldatba vezetve,
mindkét esetben erős feketeez-
püdéket kaptam, a mi a kén-

hydrogén jelenlétére mutatott.

A baryt víz megzavarodása szénsavra utalt, de a barium-szulfid képződése szintén a hydrogen jelenlétét igazolta.

A retortában visszamaradt tö-megben szénre, kálium-szulfidra, szénre, sa tömegből kivá-lasztott szép monoklinicus kris-tályokban - a kálium meghatáro-zása után - kálium-karbonátra találtam.

A methyl-vegyület száraz lepár-lásánál egyetlen testet sem képző-dik oly mennyiségben, hogy a lepárlási processus-tanulmá-nyozására előnyösen felhasz-nálni lehetne.

Methyldisulfid a bomlás termékek között nem volt kimu-tatható.

Ezen só elbomlásánál a pon-tosabb bomlási termékek kép-ződése a következő vegyi egyen-letek szerint értelmezhető:

1. $2\,CS_2OKCH_3 + 2H_2O = CS_2 +$
$+ CO_2 + K_2S + CH_3OH + CH_3HS + H_2O$

2. $2\,CS_2OKCH_3 + 2H_2O = H_2S +$
$+ (CH_3)_2S + K_2CO_3 + C + 2S + H_2O.$

A propyldiszulfőszénsavas Ká-
lium előállítása a céljából kálium-
hydroxydot melegítés közben pro-
pylalkoholban oldottam fel. Az
így nyert oldathoz megfelelő
mennyiségben szénszulfidot ad-
tam.

A szénszulfid a propylalkohol
kálium hydroxyd oldatára sokkal
hevesebben hat, mint az ethyl-, de
különösen a methylalkoholéra, úgy,
hogy a folyadék erős lehűtése és
folytonos keverése vált szükség-
gessé.

A propyldiszulfoszénsavas Ká-
lium nagy mennyiségben vált ki
a folyadékból. - Ez só fehér, selyem-
fényű, tűalakú kristályokat képez.
Szaga sajátságos. Ize erősen keserű.
Vízben igen jól, alkoholban, éther-
ben alig könnyen oldható. -

$\sqrt{CS}^{OC_3H_7}_{SK}$

Olvadási pontja: 202° C. Úgy lát-
ik, hogy az olvadási pont ma-
gasságát nagymértékben befolyá-
solja a só víztartalma. Olva-
dási pontjánál nem sokkal
magasabb hőmérsékletnél el-
bomlik. Bomlási termékei:
egy sárgás egynemű olajszerű
folyadék, gázok, és a retor-
tában visszamaradó szilárd
tömeg. –

A folyadék részletes lepárlá-
sa által

A 50°-60°-ig átmenő párcseppo rész-
letben az én-hydridra,

A 65°-75°-ig átmenő (párcseppel) részletben prim.
propylmerkaptánra, –

A 95°-105°-ig átmenő igen nagy részletben
prim. propylalkoholra,

A 105°-135°-ig átmenő propylsulfidra,

A 185°-195°-ig átmenő nagy részletben
propyldisulfidra ta-
láltam.

A gázokban kén hydro-
génre és szénsavra, a visszama-
radt tömegben szénre,

kénre, kálium-xantogenátra és
kálium-karbonátra ismertem.

Az eljárás a ~~reakciós~~ lépéslépésnél, az nyert vegyületek azonosságának megállapítása a methylvegyületnél leírt módon történt.

A butyl-dixantogénsavas kálium sárgásfehér, selyemfényű kristálylapokat képez. 248°C-nál vörös színű tömeggé olvad. Nem sokkal magasabb hőmérsékletnél elbomlik.

$$\begin{matrix} \diagup \\ \diagdown \end{matrix} CS\,OC_4H_9 \\ SK$$

A bomlás csapp-folyó termékeinek részletes lépéslása által

az 50°-60°-ig átmenő pár-csap részletben szénkénkre,

" 95°-105°-ig átmenő kevés részletben butylmerkaptánra,

" 108°-118°-ig átmenő igen nagy részletben butylalkoholra,

" 175°-185°-ig átmenő kis részletben butylkénkre,

" 210°-220°-ig átmenő kis részletben butyl-dixantogénkre ismertem.

A gázneműek és szilárd termékek

$\sqrt{CS}^{OC_5H_{11}}_{SK}$,

ugyanarok voltak itt is, mint a propyl vegyületnél. —

Az amyldixulfoszénsavas kálium √ galmasárga sehyem fényű" kristályokat képez, 242°-nál olvad, majd elbomlik.

Ezen vegyület gázáz lepárlása szalgáltatott a legtöbb cseppfolyó terméket. (100 grm. sötét sö 52 gramm (sárga olajszerű" folyadékot)

Ezen olajszerű folyadékban végleteo lepárlás által

1. 50°-60°-ig átmenő" pár csepp részletben szénsulfidra,

2. 115°-125°-ig átmenő" kis részletben merkaptanra,

3. 130°-140°-ig átmenő" igen nagy részletben amylalkoholra,

4. 215°-225°-ig átmenő" részletben amylsulfidra,

5. 240°-250°-ig átmenő" kis részletben amyldisulfidre találtam.

Az allyldisulfoszénsavas ká-

$V \cdot CS^{O}C_3H_5$
SK,

lium V. sárgás-narancsszínű, tű-alakú, sárgás-színű" kristályokat ké-pez. Vízzel főzve átható. Ze erősen hevítve". Vízben igen jól, alkoholban, éterben szintén elég jól oldódik.

170°-nál rózsaszínt vesz fel, 188°-nál olvad. Olvadási pontjá-nál nem sokkal magasabb hő-mérsékletnél elbomlik.

A bomlás cseppfolyó terméke gyanánt nyert olajnemű folyadék-ból leszívatás lepárlása által

a 40°-50°-ig átmenő" kis részletben szénsulfidra,

a 85°-95°-ig átmenő" részletben allylmerkaptánra,

a 95°-105°-ig átmenő" nagy részletben allylalkoholra,

a 135°-145°-ig átmenő" nagy részletben allylsulfidra ismertem.

A gáznemű és vízáldott termékek mint az előbbi esetekben, úgy itt is kénhydrogen és szénsav, illetőleg kén, szén, káliumsulfid és kálium-karbonát voltak.-

1872

1887

1887 poi

1 – 6/2.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA.

Tekintetes Körösy József lev. tag úrnak

A második osztály megbízásából van szerencsém ide mellékelve Wenzelovszky Károlynak felolvasott értekezését: „Magyarország népességének idő előtti elhalálozásáról" azon kéréselemmel átküldeni, hogy szíves véleményét adjon az osztálynak, vajjon e munka az értekezések során kiadható-e?

Budapest, 1887 november 9. Kiváló tisztelettel

Lóczy Lajos
osztálytitkár

Verzeichniß
1a
1887

Tekintetes II. Osztály!

Dr. Veszelovszky Károlynak „Magyarország népességének idő előtti elhalálozásáról" szóló értekezését m. év November havában méltóztatott nekem bírálatra kiadni. Kérem ebbeli jelentésem elkésett beérkezését avval kimenteni, hogy én akkor hosszabb időre el voltam utazva, hogy továbbá, midőn később a terjedelmes kéziratot tanulmányozásához fogtam, fen kellett akadnom abban, hogy a munka alapját képező táblázatok nem voltak mellékelve, és így ezeket az osztálytitkár ur által még be kellett kérnem. E táblázatok pedig csak egy hóval ezelőtt jutottak birtokomba.

Dr. Veszelovszky munkája hazánk esketései, -születési és halálozási viszonyait a népesedési statistika behozatalától t. i. 1852-től 1882-ig tárgyalja. Az 1860-ik évben ezen adatok közlése fenakadván - és így e korszak kezdetéről csak 8 év adatai állván rendelkezésre, - szerző összehasonlításainak főalapját ezen első, valamint az utolsó 8 évre fekteti.

Ebbeli tanulmányainak rövid kivonata már az 1886-iki nemzetgazdasági szemlében közzététetvén, e folyóiratban igen élénk polémia keletkezett, melyben Veszelovszkyt különösen azzal vádolják, hogy „különböző és kétes szerinti alapok felhasználása mellett számít ki kiáltyos, soha sem létezett számtételeket". - Lelkiismeretesen átnézvén e polémiát, mondhatom, hogy ezen vád tökéletesen alaptalan, sőt hogy az, mit czikkező Veszelovszkynak hibául felró, - és azon ellenszámításokat, miket Veszelovszky állításainak megdöntésére felállít, - éppen czikkezőnek a statistikában való járatlanságára vallanak. -

2/ Vespelovszky munkája azonban több más tekintetben kifogásolható. Számoknak számokra való halmozása által szövege gyakran élvezhetlen, irályán némi fonnyadság vonul át, mely más prakférfiak nézeteinek mindvidáki áradásánál szokásos kicsinyléséből is nyilvánul. Szintúgy az adatvidáki áradásra vall, midőn saját felfedezéseinek tekint oly dolgokat, melyeket már régen előtte felfedtek. Néha saját nézeteivel is ellentétbe jut, így pl. midőn az 5-ik oldalon az eskiéci koefficiensnél az általános jólét „hű fokmérőjének" tartja, míg a 7-ikben a születések számának halálja, hogy járványok, háborúkkor az esküvések számát szaporítják. Végül határozottan kibázandó sablázatainak technikai szerkezete és az arányszámokat tartalmazó egyes rovatok pontatlan és ennek következtében könnyen tévedésbe ejtő definíciója.

Mindazonáltal végleges véleményemet mégis csak abban foglalhatom össze, hogy ezen értekezlet, egy gondolkozó fő fáradságos munkájának tanulságos eredménye, mely bár többnyire szomorító, de hellyel-közel mégis biztató, minden körülmények közt pedig tájékoztató világot vet nemzetünk demográfiai viszonyainak állapodására, illetve ezeknek a három utolsó évtized alatti átalakulására. Ha pedig ezen előnyökön kívül még csak azzal dicsekedhetnék, hogy három évtized elszórt statisztikai adatait megyénkint és nemzetiségenként összefoglalja és így mindazokat, kik hasonló irányban tanulmányokat akarnának végezni, sokszor mennyi fáradságos összeállításoktól és számításoktól felmenti, már ez okból is megérdemelné, hogy napvilágot lásson. Ez okokból a munka kinyomatását javaslom.

A szerző azonban saját érdekében figyelmeztetheti volna arra, hogy a szöveget a tulok számnak ~~szakasz~~ külön táblákba való utalása által, érthetőbbé és áttekinthetőbbé lehetne tenni. Kívánatos volna továbbá, ha az összes anyagot, t. i. az egyes megyék táblázatait szintén kinyomatná. Ezek nyomán azon táblák, melyek utólagos beküldését kérem, mely helyett azonban szerző csak egy főösszegeiket küldötte be, úgy hogy számadatainak pontosságát tetszésként csak a főszámokra nézve lehetett ellenőrizném. Nincsenek ugyan szükséges azonban, hogy a beküldött tábla kezelhetőbb alakra hozassék és hogy az arányszámok rovatainak világosan megjelöltessék, hogy ezen arányoknak mi a jelentőségük, - amint ezt különben a táblázaton megis jelöltem.

Budapest, 1888 évi Május hó 25-én.

Kőrösi József
l. tag.

Közegészségi

Magyarország és a nemzetiség szerint csoportosított megyék népességi állapotainak kimutatása Dr Kiszlovszky Károlytól.

I.

Időszak	Népszám	Házasságkötések: összes száma	százalék	Élve születtek: általán	százalék	törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Halva születtek: törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Élve és halva születtek: törvényes	százalék	Ezekből ikrek	Meghaltak: összesen	százalék	A halva szül. levonásával: meghalt	százalék	Meghaltak öt éven aluli életkorban: általán	százalék	törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Szaporodási százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	általán			A közép életkor		Időszak
1852 — 1859	11,749,270	103,095	0.882	507,596	4.320	482,851	4.110	23,745	4.875	4,709	0.976	586	2.313	487,560	4.156	470	425,352	3.620	409,997	3.490	208,520	41.08	197,081	40.82	11,439	46.22	0.730	0.832						1852 — 1859
1870 — 1883	13,772,771	134,818	0.979	604,907	4.392	558,152	4.052	46,755	7.730	7,066	1.290	1,349	2.794	566,226	4.110	419	499,589	3.627		3.627	257,160	42.50	236,25	42.32	20,850	44.00	0.762	0.765	1.445	422	1.023	20.34 év	19.91	1870 — 1883
1852-59nek arányában 1876-83ban lett volna		121,479		595,653		566,164		29,489		5,935		1,112		571,699			498,614		480,608	3.490	248,495		227,813		21,211									
Több v. kevesebb 1876-83ban	ebből	+13,336	+0.097	+9,254	+0.072	−8,012	−0.058	+17,266	+2.855	+2,333	+0.412	+232	+0.481	−5,073	−0.040	−51	+975	+0.007	+8,981	+0.137	+8,611	+1.42	+8,490	+1.50	−355	−1.62	+0.065	−0.065						
" "	százalékban	100.655		74.032		64.090		158.528		18.664		1.806		45.432			7.800		151.848		65.868		67.620		6.040									

1852-59nek arányában 1876-83ban az összes házasságokra 546456 az kevesebb élve és halva született gyermek (törvényes) esett.

a.) Megyék 1876-83. A nemzetiség szerint csoportosított megyék különös tekintettel Ung, Torna, Bihar, Zaránd, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Szabolcs és Szatmár megyékre. Megyék 1876-83. a.)

Megyék	Népszám	Házasságkötések: összes száma	százalék	Élve születtek: általán	százalék	törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Halva születtek: törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Élve és halva születtek: törvényes	százalék	Ezekből ikrek	Meghaltak: összesen	százalék	A halva szül. levonásával: meghalt	százalék	Meghaltak öt éven aluli életkorban: általán	százalék	törvényes	százalék	törvénytelen	százalék	Szaporodási százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	általán			A közép életkor		Megyék
Az összes magyar	6,120,202	60,898	0.995	276,052	4.510	252,639	4.128	23,413	8.481	4,487	1.345	921	3.735	257,126	4.201	422	225,349	3.682	—	—	119,099	43.12	108,070	42.78	10,977	46.39	0.828	—	1.530	496	1.034	20.53 év	19.41	Az összes magyar
a fenti hét	2,449,761	24,838	1.014	111,190	4.536	98,896	4.035	12,294	11.095	1,899	1.885	588	4.572	100,765	4.113	400	95,248	3.888	—	—	48,656	43.78	42,835	43.33	5,821	47.43	0.648	—	1.896	596	1.300	20.17	19.20	a fenti hét
a többi 19	3,670,441	36,060	0.982	164,922	4.493	153,783	4.190	11,139	6.754	2,588	1.683	333	2.902	156,371	4.260	439	130,101	3.545	—	—	70,393	42.68	65,235	42.42	5,158	46.30	0.948	—	1.363	432	931	20.83	19.55	a többi 19
a tíz tót	1,500,971	14,013	0.933	67,745	4.322	63,586	4.008	4,159	6.139	841	1.308	80	1.887	64,427	4.112	491	57,190	3.649	—	—	29,907	44.19	27,915	43.94	1,992	47.92	0.679	—	1.509	360	1.149	20.60	19.55	a tíz tót
a tizenkét oláh	2,292,913	21,758	0.949	88,842	3.901	82,185	3.609	6,657	7.493	816	0.983	119	1.759	83,001	3.701	382	77,210	3.442	—	—	35,303	39.79	32,940	40.08	2,365	35.52	0.519	—	1.180	276	904	27.10	19.77	a tizenkét oláh
a három székben	460,394	4,525	0.991	19,778	4.344	18,455	4.093	1,324	6.694	138	0.742	19	1.415	18,593	4.034	411	16,380	3.589	—	—	7,629	38.57	7,037	38.13	592	44.70	0.744	—	1.313	381	932	25.47	19.30	a három székben
a tizenkét magyar	3,380,291	33,041	0.976	152,489	4.509	141,287	4.172	11,202	7.336	1,586	1.110	206	1.806	142,873	4.226	432	123,959	3.645	—	—	65,216	42.78	60,291	42.60	4,925	43.91	0.858	—	1.347	400	947	26.56	19.25	a tizenkét magyar

b.) Mily a megyécsoportok következő százalékkal vesznek részt az ország népszámában, a házasságkötések, születések, halálozások s betegek összegeiben és szaporodásában. b.)

Megyék	Népszám	Házasságkötések	Élve születtek: általán	törvényes	törvénytelen	Halva születtek: törvényes	törvénytelen	Élve és halva születtek: törvényes	Meghaltak: összesen	Öt éven alul meghaltak: általán	törvényes	törvénytelen	Szaporodás: tényleg				Megyék
Az összes magyar	44.44	45.17	45.63	45.26	50.08	57.03	68.95	44.93	45.70	46.30	45.79	52.65	48.14	49.29	55.03	42.25	Az összes magyar
a fenti hét	17.79	18.42	18.37	17.71	26.23	24.16	43.75	17.56	19.00	18.92	18.13	27.41	15.28	24.05	25.61	23.38	a fenti hét
a többi 19	26.65	26.75	27.26	27.55	23.85	32.89	24.70	27.03	26.09	27.58	27.61	21.79	33.00	25.20	27.92	29.37	a többi 19
a tíz tót	11.33	10.84	11.20	10.39	8.89	10.69	5.95	11.38	11.45	11.63	11.82	9.39	10.02	11.54	9.48	12.39	a tíz tót
a tizenkét oláh	12.23	16.12	14.09	14.75	14.25	10.37	8.86	14.40	15.40	13.73	13.99	11.59	11.04	13.23	10.62	14.31	a tizenkét oláh
a három székben	3.31	3.36	3.27	3.31	2.83	1.75	1.41	3.29	3.23	2.97	2.98	2.84	3.23	3.18	3.71	2.90	a három székben
a tizenkét magyar	24.49	24.31	25.21	25.10	23.95	20.16	15.53	25.23	23.71	25.37	25.32	23.02	27.57	22.77	25.16	22.59	a tizenkét magyar
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

II. Az anyaországi megyecsoportokban különös tekintettel a fenn elősorolt hét magyar megyére 1852-59ben és 1876-83ban viszonyítva 1852-59hez. II.

Ország és Megyék	Időszak	Népszám	Házasságkötések száma	Százalék	Élve születtek	Százalék	Meghaltak összesen	Százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Szaporodásban százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Élve születésre hány halál esett? tényleg	összevonva a halva szül.	Élve halálra hány születés esett? tényleg	összevonva a halva szül.	A tényleges népszám mellett 1852-59hez viszonyítva: házasság	születés	halálozás	szaporodás	Az egyes megyecsoportok hány százalékát teszik az anyaországnak: népesség	házasság	születés	halálozás	szaporodás	Időszak	Ország és Megyék
a. Az anyaország	1852—59	9,982,985	86,853	0.912	451,527	4.551	365,039	3.656	3.699	0.895	0.857	83.73	81.74	118.02	123.09										1852—59	a.
b.	1876—83	11,495,238	103,144	0.980	516,311	4.501	423,247	3.688	[illegible]	0.813	[illegible]	81.94	[illegible]	122.05	[illegible]	+118	−5,935	−11,569	+15,745						1876—83	b.
a. Az összes magyar	1852—59	5,400,079	42,721	0.920	215,451	4.078	180,945	3.920	3.763	0.758	0.910	85.79	82.54	119.34	124.16					48.57	49.18	50.01	49.49	53.15	1852—59	a.
b.	1876—83	6,120,202	60,898	0.995	276,052	4.510	225,349	3.682	[illegible]	0.828	[illegible]	81.58	[illegible]	122.37	[illegible]	+1,167	−0.691	−11,648	+4,947	48.87	49.62	48.79	48.20	52.40	1876—83	b.
a. a fenti hét megye	1852—59	1,868,630	17,117	0.943	84,117	4.699	72,903	3.992	3.853	0.642	0.789	85.79	83.07	116.58	120.38					19.14	19.78	19.49	19.82	19.69	1852—59	a.
b.	1876—83	2,449,761	24,838	1.014	111,190	4.536	95,248	3.888	[illegible]	0.648	[illegible]	85.71	[illegible]	116.67	[illegible]	+1,344	−2,460	−2,553	+1,153	21.31	24.08	21.51	22.50	20.64	1876—83	b.
a. a többi 15 megye	1852—59	2,840,993	25,603	0.914	131,339	4.707	108,042	3.573	3.715	0.834	0.892	82.29	78.92	121.53	126.71					29.44	29.40	30.52	29.67	33.44	1852—59	a.
b.	1876—83	3,158,233	31,303	0.991	144,947	4.572	115,223	3.585	[illegible]	0.987	[illegible]	78.91	[illegible]	127.73	[illegible]	+2,343	−3,231	−9,096	+3,844	27.47	29.34	28.07	27.22	29.87	1876—83	b.
a. a tíz tót	1852—59	1,434,005	11,356	0.789	61,523	4.290	53,405	3.744	3.635	0.496	0.655	88.13	84.74	113.28	118.01					15.12	13.08	13.64	14.62	10.80	1852—59	a.
b.	1876—83	1,500,971	14,013	0.933	67,745	4.322	57,190	3.649	[illegible]	0.674	[illegible]	84.41	[illegible]	118.45	[illegible]	+2,234	+524	−3,360	+2,280	13.05	13.59	13.12	13.51	13.62	1876—83	b.
a. a három székben	1852—59	366,289	2,732	0.746	13,538	3.696	11,717	3.200	3.600	0.488	0.695	86.79	81.77	115.22	122.19					3.86	3.14	3.07	3.31	2.97	1852—59	a.
b.	1876—83	460,394	4,525	0.991	19,778	4.333	16,380	3.589	[illegible]	0.744	[illegible]	82.82	[illegible]	120.79	[illegible]	+4,121	+2,913	+2,773	+1,470	4.00	4.38	3.81	3.87	4.12	1876—83	b.
a. a tizenkét magyar	1852—59	3,066,002	29,745	0.970	140,520	4.583	118,836	3.866	3.600	0.717	0.807	84.35	82.29	118.54	121.53					32.37	34.38	32.76	32.56	32.38	1852—59	a.
b.	1876—83	3,380,291	33,041	0.976	152,489	4.509	123,959	3.645	[illegible]	0.840	[illegible]	81.90	[illegible]	122.31	[illegible]	+379	−2,729	−2,404	+4,095	33.30	33.77	33.01	33.50	33.04	1876—83	b.

III. 1864 és 1866 — 1875ben = tizenegy év.

Ország és Megyék	Népszám	Házasságkötések száma	Százalék	Élve születtek	Százalék	Meghaltak összesen	Százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Szaporodási százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Élve születésre hány halál esett: tényleg	összevonva a halva szül.	Élve halálra hány születés esett: tényleg	összevonva a halva szül.
Az anyaország	10,935,561	110,298	1.063	474,037	4.335	441,214	4.035	3.840	0.300	0.493	93.09	88.55	107.44	112.92
Az összes magyar	5,361,990	55,498	1.035	238,812	4.435	224,465	4.188	4.007	0.247	0.428	94.47	90.30	105.80	110.70
a fenti hét	2,314,801	25,381	1.090	102,196	4.230	104,890	4.325	4.108	−0.095	0.122	102.14	97.00	97.85	103.03
a többi 15	2,497,129	32,297	1.036	135,656	4.591	120,249	4.181	3.327	0.322	0.570	88.60	85.91	112.79	117.82
a tíz tót	1,518,607	16,728	1.121	67,493	4.443	59,418	3.900	3.333	0.539	0.837	87.40	85.81	112.74	123.34
a három székben	440,090	4,210	0.957	18,219	4.139	15,772	3.584	3.415	0.555	0.724	86.59	82.81	115.48	121.20
a tizenkét magyar	3,014,944	31,803	1.055	132,574	4.397	141,349	4.688	3.347	0.500	0.418	99.03	89.90	100.50	111.10

IV. 1852—59ben, 1864 és 1866—1883ban = huszonkét év.

Népszám	Házasságkötések száma	Százalék	Élve születtek	Százalék	Meghaltak összesen	Százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Szaporodási százalék: tényleg	összevonva a halva szül.	Élve születésre hány halál esett: tényleg	összevonva a halva szül.	Élve halálra hány születés esett: tényleg	összevonva a halva szül.	Ország és Megyék
10,663,734	106,519	0.999	477,062	4.446	413,996	3.838	3.754	0.608	0.692	87.23	84.44	114.64	118.43	Az anyaország
5,213,870	52,730	1.012	230,029	4.334	206,913	3.968	3.852	0.530	0.646	87.90	84.63	114.24	117.80	az összes magyar
2,247,491	22,318	1.013	99,469	4.426	92,224	4.103	3.971	0.323	0.452	92.72	89.79	107.85	111.37	a fenti hét
2,960,379	30,022	1.012	137,155	4.634	114,689	3.866	3.740	0.759	0.864	83.62	81.31	119.59	122.98	a többi 15
1,500,081	14,493	0.962	65,770	4.360	57,151	3.711	3.633	0.649	0.712	86.63	83.00	115.18	120.78	a tíz tót
423,050	3,865	0.914	17,291	4.087	14,759	3.489	3.365	0.598	0.722	85.36	82.73	117.16	121.77	a három székben
3,320,127	35,377	1.065	154,377	4.586	134,034	3.824	3.329	0.560	0.603	87.24	85.05	114.63	117.40	a tizenkét megye

Magyarország és a nemzetiség szerint csoportosított megyék népe

I.

Időszak	Népszám	Házasságkötések: összes száma	Házasságkötések: százaléka	Élve születettek összesen: összes száma	Élve születettek összesen: százaléka	Élve születettek: törvényes	Élve születettek: százaléka	Élve születettek: törvénytelen	Élve születettek: százaléka	Holtan születettek: törvényes	Holtan születettek: százaléka	Holtan születettek: törvénytelen	Holtan születettek: százaléka	Élve és holtan születettek: törvényes	Élve és holtan születettek: százaléka	Ezekből: százaléka	Meghaltak összesen	
1852 — 1859	11,749,270	103,635	0·882	507,596	4·320	482,851	4·110	24,745	4·875	4,769	0·978	586	2·313	487,620	4·150	470	425,352	
1876 — 1883	13,772,771	134,815	0·979	604,907	4·392	558,152	4·052	46,755	7·730	7,868	1·390	1,344	2·794	566,020	4·110	419	499,589	
1852-59-hez arányítva lett volna 1876-83-ban		121,479		595,653		566,164		29,489		5,535		1,112		571,699			498,614	
Volt e nemzetiség 1876-83-ban	átlag	+13,336	+0·097	+9,254	+0·072	−8,012	−0·058	+17,266	+2·855	+2,333	+0·412	+232	+0·481	−5,679	−0·040	− 51	+ 975	
" "	összesen	106,688		74,032		64,096		138,128		18,664		1,856		45,432		546456	7,800	Tol Kiev

1852-59-hez arányítva 1876-83-ban az összes házasságolva

A.) Megyék 1876-83. — A nemzetiség szerint csoportosított megyék különös tekintettel Abauj-Torna, Bihar, Borsod, Nógrád,

Az összes magyar	6,120,202	60,898	0·995	276,052	4·510	252,639	4·128	23,413	8·481	4·487	1·745	921	3·785	257,126	4·201	422	225 349
a fenti hét "	2,419,761	24,838	1·014	111,130	4·536	98,856	4·035	12,274	11·045	1,899	1·885	588	4·572	100,755	4·113	406	99 248
a többi 19 "	3,670,441	36,060	0·982	164,922	4·493	153,783	4·190	11,139	6·754	2,588	1·683	333	2·902	156,371	4·260	434	130 101
a tíz tót	1,566,971	14,613	0·933	67,745	4·323	63,586	4·068	4,159	6·139	841	1·305	80	1·887	64,427	4·112	441	67 130
a tizenlét oláh	2,242,913	21,738	0·969	88,842	3·961	82,185	3·664	6,657	7·493	816	0·983	119	1·756	83,001	3·701	382	77 216
a három ruthén	456,394	4,525	0·991	19,778	4·333	18,455	4·043	1,324	6·694	138	0·792	19	1·415	18,593	4·074	411	16 380
a tizenlét vegyes	3,380,291	33,041	0·976	152,489	4·503	141,287	4·172	11,202	7·346	1,586	1·110	206	1·806	142,073	4·220	432	123 454

B.) Ezek a megyecsoportok követelő százalékkal vesznek részt az ország népszámában,

az összes magyar	44,44		45·17		45·63		45·26		50·08		57·03		68·45		45·43		
a fenti hét "	17,79		18·42		18·37		17·71		26·25		24·14		43·75		17·80		
a többi 19 "	26,65		26·75		27·26		27·55		23·83		32·89		24·70		27·63		
a tíz tót	11,38		10·84		11·20		11·39		8·89		10·69		5·95		11·38		
a tizenlét oláh	16,28		16·12		14·69		14·73		14·25		10·37		8·86		14·66		
a három ruthén	3,31		3·36		3·27		3·31		2·83		1·75		1·41		3·29		
a tizenlét vegyes	24,59		24·51		25·21		25·31		23·95		20·16		15·33		25·24		
	100·—		100·—		100·—		100·—		100·—		100·—		100·—		100·—		

II. Az anyaországi megyecsoportokban különös tekintettel a fönn elősorolt hét m

	Ország és Megyék	Időszak	Népszám	Házasságkötések száma	Százaléka			Élve születettek	Százaléka			Meghaltak összesen	Százaléka: tényleg			Százaléka: levonva a cholerában elhaltakat		Szaporodási százaléka: tényleg			Szaporodási százaléka: levonva a cholerában meghaltakat	
a.	Az anyaország	1852–59	9,482,485	86,517	0·912			431,527	4·551			365,634	3·856			3·694		0·695			0·857	
b.		1876–83	11,475,238	113,144		0·986	+0·074	516,511		4·501	−0·050	423,247		3·688	−0·168		−0·006		0·813	+0·118		−0·044
a.	az összes magyar	1852–59	4,616,079	42,724	0·925			215,951	4·678			180,945	3·920			3·768		0·758			0·910	
b.		1876–83	5,607,995	56,141		1·001	+0·076	255,527		4·556	−0·122	208,471		3·717	−0·203		+0·051		0·839	+0·081		−0·071
a.	a fenti hét magyar	1852–59	1,815,086	17,111	0·943			84,117	4·634			72,463	3·992			3·850		0·642			0·784	
b.		1876–83	2,449,761	24,838		1·014	+0·071	111,130		4·536	−0·098	95,248		3·888	−0·104		+0·038		0·648	+0·006		−0·136
a.	a többi 15 magyar	1852–59	2,800,993	25,613	0·914			131,834	4·707			108,482	3·873			3·715		0·834			0·992	
b.		1876–83	3,158,233	31,303		0·991	+0·077	144,397		4·572	−0·135	113,223		3·585	−0·288		−0·130		0·987	+0·153		−0·005
a.	a tíz tót	1852–59	1,434,115	11,316	0·789			61,527	4·290			54,406	3·794			3·635		0·496			0·655	
b.		1876–83	1,566,971	14,613		0·933	+0·140	67,744		4·323	+0·033	57,190		3·649	−0·145		+0·014		0·674	+0·178		+0·019
a.	a három ruthén	1852–59	300,289	2,732	0·740			13,535	3·693			11,747	3·207			3·000		0·488			0·635	
b.		1876–83	456,394	4,525		0·991	+0·245	19,778		4·333	+0·638	16,380		3·589	+0·382		+0·589		3·744	+0·256		+0·049
a.	a tizenlét vegyes	1852–59	3,066,002	29,745	0·970			140,520	4·583			118,536	3·866			3·769		0·717			0·804	
b.		1876–83	3,843,878	37,866		0·985	+0·015	173,462		4·513	−0·070	141,206		3·673	−0·193		+0·096		0·840	+0·123		+0·036

III. 1864 és 1866 — 1875-ben = tizenegy év.

Ország és Megyék	Népszám	Házasságkötések száma	Százaléka	Élve születettek	Százaléka	Meghaltak összesen	Szaporodási százaléka: tényleg	Szaporodási százaléka: levonva a két cholerában meghaltakat	Száz születésre hány halott: tényleg	Száz születésre hány halott: levonva a két cholerában elhaltakat	Száz halálra arány születés: tényleg	Száz halálra arány születés: levonva a két cholerában elhaltakat	Népszám
Az anyaország	10,935,561	116,248	1·063	474,037	4·335	441,214	4·035	3·840	0·300	0·495	93·08	88·55	107·44	112·92	10,663,7
az összes magyar	5,361,990	57,648	1·075	237,802	4·435	224,665	4·188	4·007	0·247	0·428	94·47	90·36	105·86	110·70	5,213,6
a fenti hét "	2,414,801	25,351	1·050	102,146	4·230	104,396	4·323	4·105	−0·093	0·125	102·19	97·00	97·85	103·09	2,247,7
a többi 15 "	2,947,129	32,297	1·096	135,656	4·603	120,269	4·081	3·927	0·522	0·676	88·66	85·31	112·79	117·22	2,966,3
a tíz tót	1,515,607	16,725	1·104	67,424	4·449	59,118	3·900	3·595	0·549	0·854	87·68	80·81	114·05	123·74	1·506,6
a három ruthén	440,096	4,210	0·957	18,214	4·139	15,772	3·584	3·415	0·555	0·724	86·59	82·51	115·48	121·20	423,0
a tizenlét vegyes	3,614,944	37,663	1·042	150,574	4·165	141,659	3·919	3·747	0·246	0·418	94·08	89·96	106·30	111·16	3,520,1

Közegészségi

megyei népességi állapotainak összehasonlítása Dr. Veszelovszky Károlytól.

I.

	Ezekből	Meghalt		Ebből kolera halottakat levonva		Meghalt öt éven alul és pedig:						Szaporodási százalék		Százezrenkénti évközi volt betég és pedig:			A közép életkor	annak productiv évei	Időszak
		összesen	száz lélek	meghalt	száz lélek	általán	száz lélek	fiúnemű	száz lélek	leánynemű	száz lélek	tényleg	levonva a kolera halottakat	általán	acut	chronicus			
	470	425,352	3·620	409,997	3·490	208,520	41·08	197,081	40·82	11,439	46·22	0·700	0·830						1852 — 1859
	419	499,589	3·627		3·627	257,106	42·50	236,251	42·32	20,856	44·60	0·705	0·765	1·445	422	1·023	26·59 év	14·41	1876 —1883
		198,614		480,608	3·490	248,495		227,813		21,611									
	− 51	+ 975		+18,981		+ 8,611		+ 8,440		− 755									
			+0·007		+0·137		+1·42		+1·50		−1·62	+0·065	−0·065						
	546456	7,800		151,848		68,888		67,520		6,040									

Total keresztelő évre és halva született gyermek (törvényes) arány.

Borsod, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Szabolcs és Szalmás megyére. Megyei 1871-es

422	225,349	3·682	—	—	119,049	43·12	108,070	42·78	10,979	46·89	0·828	—	1·550	496	1·084	26·53 év	14·41	az összes magyar
406	95,248	3·388	—	—	48,656	43·78	42,835	43·33	5,821	47·43	0·648	—	1·896	590	1·306	26·47	14·20	a fenti hét „
434	130,101	3·545	—	—	70,393	42·63	65,235	42·42	5,158	46·30	0·948	—	1·363	432	931	26·65	14·55	a többi 19 „
441	57,190	3·649	—	—	24,907	44·19	27,915	43·94	1,992	47·92	0·674	—	1·504	360	1·144	26·66	14·55	a tíz tót
382	77,216	3·442	—	—	35,305	39·74	32,940	40·08	2,365	35·52	0·519	—	1·180	276	904	27·10	14·77	a tizenhét oláh
411	16,380	3·589	—	—	7,629	38·57	7,037	38·13	592	44·70	0·744	—	1·413	481	932	25·47	13·30	a három ruthén
432	123,454	3·645	—	—	65,216	42·78	60,291	42·60	4,925	43·91	0·858	—	1·347	400	947	26·30	14·25	a tizenhét vegyes

népszámában, a házasságkötések, születések, halálozások s betegek összegeiben és szaporodásában. B.)

		45·10			46·30		45·74		52,65	48·14		49·29	53·03	47·75				az összes magyar
		19·06			18·92		18·13		27·91	15·08		24·03	25·61	23·38				a fenti hét „
		26·04			27·38		27·61		24·74	33·06		25·26	27·42	24·37				a többi 19 „
		11·45			11·63		11·82		9·55	10·02		11·54	9·48	12·39				a tíz tót
		15·46			13·73		13·94		11·34	11·04		13·23	10·62	14·31				a tizenhét oláh
		3·28			2·97		2·98		2·84	3·23		3·18	3·71	2·96				a három ruthén
		24·71			25·37		25·52		23·62	27·57		22·76	23·16	22·59				a tizenhét vegyes
		100·—			100·—		100·—		100·—	100·—		100·—	100·—	100·—				

összeállított hét magyar megyére 1852-59ben és 1876-83ban viszonyítva 1852-59hez. II.

Téli száraléh		Száz születésre hány halál esett?			Száz halálra hány születés esett?			A tényleges népszám mellett száz nyílra 1852-59re volt összesen				Az egyes megyecsoportok hány száz találat tesz az anyaországéi					Idősza k	Országok, Megyék	
	levonva a kolerában meghaltakat	tényleg		levonva a kolera halálozást	tényleg		levonva a kolera halálozást	Házasság	Születés	Halálozás	Szaporodás	népes. végnek	házasságnak	születés végnek	halálozás végnek	szaporodásnak			
0·857		84·73		81·74	118·02		123·09										1852-59	az anyaország	a.
78	−0·044		81·94 −2·79			122·03 +4·01											1876-83		b.
				+0·50			−1·06	+8,118	−5,923	−19,568	+13,745						1876-83		
0·910		83·79		80·54	119·34		124·16					48·68	49·38	50·04	49·49	53·13	1852-59	az összes magyar	a.
81	−0·071		81·58 −2·21			122·57 +3·23						48·87	49·62	49·47	49·26	50·46	1876-83		b.
				+1·04			−1·59	+4,167	−6,651	−11,648	+4,997	+0·19	+0·24	−0·57	−0·23	−2·67	1876-83		
0·784		86·14		83·07	116·08		120·38					19·14	19·78	19·49	19·82	17·69	1852-59	a fenti hét magyar	a.
006	−0·136		85·71 −0·43			116·67 +0·59						21·35	21·91	21·51	22·50	17·03	1876-83		b.
				+2·64			−3·71	+1,744	−2,400	−2,553	+ 153	+2·21	+1·93	+2·02	+2·68	−0·66	1876-83		
0·992		82·29		78·92	121·53		126·71					29·54	29·60	30·55	29·67	35·44	1852-59	a többi 18 magyar	a.
53	−0·005		78·41 −3·88			127·53 +6·00						27·52	27·67	27·96	26·76	33·43	1876-83		b.
				−0·51			+0·82	+2,423	−4,251	−9,095	+4,844	−2·02	−1·93	−2·59	−2·91	−2·01	1876-83		
0·655		88·43		84·74	113·08		118·01					15·12	13·08	14·26	14·88	10·80	1852-59	a tíz tót	a.
78	+0·019		84·42 −4·01			118·45 +5·37						13·65	12·91	13·12	13·51	11·32	1876-83		b.
				−0·32			+0·44	+2,250	+524	−2,256	+2,780	−1·47	−0·17	−1·14	−1·37	+0·52	1876-83		
0·695		86·79		81·17	115·22		123·19					3·86	3·76	3·14	3·21	2·71	1852-59	a három ruthén	a.
56	+0·049		82·82 −3·97			120·74 +5·52						3·98	4·00	3·83	3·82	3·64	1876-83		b.
				+1·65			−2·45	+1,121	+2,913	+1,743	+1,170	+0·12	+0·84	+0·69	+0·60	+0·93	1876-83		
0·804		84·35		82·24	118·54		121·59					32·31	34·38	32·56	32·42	33·36	1852-59	a tizenhét vegyes	a.
23	+0·036		81·40 −2·95			122·84 +4·30						33·50	33·47	33·58	33·36	34·59	1876-83		b.
				−0·84			+1·25	+574	−2,709	−7,404	+4,695	+1·16	−0·91	+1·02	+0·94	+1·23	1876-83		

IV. 1852-59ben, 1864 és 1866-1883ban = huszonhét év. IV.

Száz születésre hány halál esett?	Népszám	Házasság kötések száma	Száraléh	Élve születettek	Száraléh	Meghaltak összesen	Száraléh tényleg	Száraléh levonva a kolera halottakat	Szaporodási száraléh tényleg	Szaporodási száraléh levonva a kolera halottakat	Száz születésre hány halál esett? tényleg	Száz születésre hány halál esett? levonva a kolera halottakat	Száz halálra hány születés esett? tényleg	Száz halálra hány születés esett? levonva a kolera halottakat	Ország és Megyék
112·92	10,663,734	106,519	0·999	474,062	4·446	413,496	3·878	3·754	0·568	0·692	87·23	84·44	114·64	118·43	az anyaország
110·70	5,213,870	52,780	1·012	236,624	4·538	200,913	3·968	3·852	0·570	0·686	87·46	84·89	114·34	117·80	az összes magyar
103·09	2,247,491	22,758	1·013	99,469	4·426	92,224	4·103	3·974	0·323	0·452	92·72	89·79	107·85	111·37	a fenti hét „
117·22	2,966,379	30,022	1·012	137,155	4·624	114,689	3·866	3·760	0·758	0·864	83·62	81·31	119·59	122·98	a többi 15 „
123·74	1,506,681	14,494	0·962	65,770	4·365	57,151	3·793	3·623	0·572	0·742	86·89	83·00	115·08	120·48	a tíz tót
121·20	423,056	3,865	0·914	17,291	4·087	14,759	3·489	3·365	0·598	0·722	85·36	82·13	117·16	121·77	a három ruthén
111·16	3,520,127	35,377	1·005	154,377	4·386	134,674	3·826	3·729	0·560	0·657	87·24	85·03	114·63	117·60	a tizenhét vegyes

Magyarország és a 27 évi átlagos szaporodás szerint sorozott megyék születésének, halálozása és szaporodásának 1876–1883-iki száraléras eredményei 1852–1859-hez arányítva és 1852–59, 64, 66–1883-ban = huszonhét évi átlagban Dr Wenzelovszky károly által összeállítva.

Sorozatszám	Ország és Megyék	1852–1859-ben élve született	1852–1859-ben meghalt tényleg	1852–1859-ben meghalt cholerán kívül	1876–1883-ban élve született	1876–1883-ban meghalt	1852–1859-ben szaporodott tényleg	1852–1859-ben szaporodott cholerán kívül	1876–83-ban szaporodott	Az 1876–83-iki szaporodás mennyivel + vagy − tényleg	Az 1876–83-iki szaporodás mennyivel + vagy − cholera nélkül	Mennyivel + vagy − az 1876–83-iki halálozás születés	Mennyivel + vagy − az 1876–83-iki halálozás tényleg	Mennyivel + vagy − az 1876–83-iki halálozás cholera nélkül	1852–59, 64 és 66–1883 = 27 évi átlagban születtek	1852–59, 64 és 66–1883 = 27 évi átlagban meghaltak tényleg	1852–59, 64 és 66–1883 = 27 évi átlagban szaporodtak tényleg	1852–59, 64 és 66–1883 = 27 évi átlagban szaporodtak a három cholera nélkül	Ország és Megyék	Sorozatszám
	Arányaország	4·551	3·856	3·694	4·501	3·688	0·695	0·587	0·813	+0·118	−0·044	−0·850	−0·168	−0·006	4·446	3·878	3·760	0·568	0·686	Arányaország	
1	Békés-Csanád	5·284	3·784	3·572	5·365	3·893	1·500	1·712	1·522	+0·022	−0·190	+0·081	+0·059	+0·271	5·224	4·164	3·940	1·060	1·284	Békés-Csanád	1
	Békés				5·106	3·630			1·476											Békés	
	Csanád				5·935	4·314			1·621											Csanád	
2	Csongrád	4·888	3·122	3·084	4·512	3·965	1·766	1·804	1·047	−0·719	−0·757	−0·376	+0·343	+0·381	4·493	3·448	3·370	1·045	1·123	Csongrád	2
3	Sopron	4·060	3·057	2·961	4·101	3·103	1·003	1·099	0·998	−0·005	−0·101	+0·041	+0·046	+0·142	4·098	3·100	3·052	0·998	1·046	Sopron	3
4	Jász-Kun-Szolnok	4·895	3·675	3·545	4·840	3·635	1·220	1·350	1·185	−0·035	−0·165	−0·035	−0·020	+0·110	4·782	3·832	3·752	0·950	1·030	Jász-Kun-Szolnok	4
5	Fehér	4·852	3·751	3·613	4·535	3·605	1·101	1·239	0·930	−0·151	−0·289	−0·297	−0·146	−0·008	4·650	3·714	3·615	0·936	1·034	Fehér	5
6	Vas	4·230	3·611	3·525	4·033	2·925	0·619	0·705	1·108	+0·483	+0·403	−0·197	−0·686	−0·600	4·094	3·183	3·134	0·911	0·960	Vas	6
7	Máramaros	4·195	3·282	3·078	4·364	3·443	0·913	1·117	0·921	+0·008	−0·196	+0·169	+0·161	+0·365	4·168	3·305	3·214	0·863	0·954	Máramaros	7
8	Somogy	4·696	4·196	3·858	4·446	3·364	0·500	0·838	1·082	+0·582	+0·224	−0·250	−0·852	−0·474	4·570	3·821	3·726	0·749	0·844	Somogy	8
9	Árva-Turócz	3·845	2·887	2·736	3·794	3·103	0·598	1·109	0·691	−0·267	−0·418	−0·051	+0·216	+0·367	3·835	3·110	2·929	0·725	0·906	Árva-Turócz	9
	Árva				3·643	2·893			0·750											Árva	
	Turócz				4·066	3·483			0·583											Turócz	
10	Veszprém	4·682	4·061	3·901	4·356	3·549	0·621	0·781	0·807	+0·186	+0·026	−0·326	−0·512	−0·352	4·496	3·776	3·678	0·720	0·818	Veszprém	10
11	Tolna	4·472	3·791	3·700	4·381	3·581	0·682	0·772	0·800	+0·118	+0·028	−0·091	−0·210	−0·119	4·502	3·795	3·730	0·707	0·772	Tolna	11
12	Zala	4·577	4·343	4·187	4·340	3·282	0·034	0·470	1·058	+1·024	+0·588	−0·232	−1·261	−0·823	4·502	3·803	3·706	0·699	0·796	Zala	12
13	Baranya	4·708	3·945	3·856	4·357	3·634	0·763	0·852	0·723	−0·040	−0·040	−0·351	−0·311	−0·222	4·482	3·794	3·701	0·688	0·781	Baranya	13
14	Győr	4·707	3·840	3·712	4·291	3·600	0·867	0·995	0·691	−0·176	−0·304	−0·416	−0·240	−0·112	4·476	3·796	3·670	0·680	0·806	Győr	14
15	Moson	4·494	3·987	3·782	4·366	3·455	0·507	0·712	0·911	+0·464	+0·199	−0·128	−0·532	−0·227	4·384	3·705	3·590	0·679	0·794	Moson	15
16	Komárom	4·555	3·670	3·562	4·489	3·795	0·885	0·993	0·694	−0·191	−0·299	−0·066	+0·125	+0·233	4·558	3·885	3·716	0·673	0·842	Komárom	16
17	Zólyom	4·295	3·414	3·192	4·333	3·427	0·881	1·153	0·906	+0·025	−0·247	+0·038	+0·013	+0·285	4·349	3·681	3·452	0·668	0·897	Zólyom	17
18	Táras	4·168	3·669	3·453	4·167	3·181	0·499	0·715	0·986	+0·487	+0·271	+0·001	−0·488	−0·272	4·365	3·698	3·261	0·667	1·104	Táras	18
19	Hajdú	4·511	3·608	3·491	4·355	3·640	0·962	1·019	0·715	−0·187	−0·304	−0·155	+0·052	+0·199	4·509	3·618	3·587	0·661	0·722	Hajdú	19
20	Heves	5·132	4·092	4·000	4·951	3·845	1·040	1·132	1·106	+0·066	−0·026	−0·181	−0·247	−0·155	4·987	4·353	4·200	0·634	0·787	Heves	20
21	Liptó	4·445	3·331	3·126	3·967	3·566	1·114	1·319	0·401	−0·713	−0·918	−0·478	+0·235	+0·440	4·069	3·445	3·272	0·624	0·797	Liptó	21
22	Trencsén	4·262	3·946	3·598	4·250	3·493	0·316	0·664	0·757	+0·441	+0·093	−0·012	−0·453	−0·105	4·405	3·787	3·558	0·616	0·845	Trencsén	22
23	Bács és Bánság	4·965	3·961	3·907	4·624	3·840	1·004	1·058	0·784	−0·220	−0·274	−0·341	−0·121	−0·067	4·594	3·993	3·930	0·601	0·664	Bács és Bánság	23
	Bács-Bodrog				5·148	3·708			1·440											Bács-Bodrog	
	Torontál				5·082	4·118			0·964											Torontál	
	Krassó-Szörény				3·718	3·167			0·551											Krassó-Szörény	
	Temes				4·653	4·312			0·341											Temes	
24	Esztergom	4·759	4·108	3·975	4·703	3·985	0·651	0·784	0·718	+0·067	−0·066	−0·036	−0·123	+0·010	4·691	4·110	3·975	0·581	0·726	Esztergom	24
25	Pest-P.-Kis-Kun	5·327	4·366	4·183	4·767	4·057	0·961	1·144	0·710	−0·251	−0·434	−0·560	−0·309	−0·126	4·857	4·309	4·194	0·528	0·693	Pest-P.-Kis-Kun	25
	a fővárosnélkül	5·710	4·508	4·321	4·917	4·055	1·202	1·389	0·882	−0·320	−0·507	−0·793	−0·473	−0·286						a fővárosnélkül	
	Budafest	4·534	4·072	3·897	4·461	4·103	0·462	0·637	0·338	−0·104	−0·279	−0·073	+0·031	+0·206						Budafest	
26	Pozsony	4·020	3·688	3·526	4·273	3·721	0·362	0·494	0·522	+0·160	+0·028	+0·253	+0·063	+0·193	4·209	3·763	3·593	0·446	0·616	Pozsony	26
27	Trencsén	4·270	3·944	3·854	4·498	3·968	0·327	0·416	0·590	+0·263	+0·174	+0·228	+0·024	+0·114	4·544	4·025	3·853	0·419	0·691	Trencsén	27
28	Nyitra	4·407	4·135	4·018	4·712	4·165	0·271	0·389	0·537	+0·286	+0·168	+0·305	+0·020	+0·137	4·596	4·212	4·037	0·384	0·559	Nyitra	28
29	Hont	3·985	3·519	3·462	3·754	3·298	0·466	0·523	0·456	+0·010	−0·009	−0·231	−0·221	−0·164	3·821	3·465	3·392	0·356	0·429	Hont	29
30	Abauj-Torna	4·028	4·013	3·917	4·189	3·432	0·015	0·111	0·752	+0·742	+0·646	+0·161	−0·581	−0·485	4·277	3·922	3·770	0·355	0·507	Abauj-Torna	30
31	Borsod	4·405	3·791	3·716	4·452	3·699	0·614	0·689	0·753	+0·139	+0·064	+0·042	−0·092	−0·017	4·343	3·991	3·883	0·334	0·462	Borsod	31
32	Bereg-Ugocsa	3·206	3·134	2·923	4·302	3·740	0·072	0·283	0·562	+0·490	+0·279	+1·096	+0·606	+0·817	4·010	3·676	3·517	0·334	0·493	Bereg-Ugocsa	32
	Bereg				4·332	3·710			0·622											Bereg	
	Ugocsa				4·230	3·810			0·420											Ugocsa	
33	Ung	4·287	4·873	4·507	4·260	3·578	−0·586	−0·280	0·682	+1·268	+0·962	−0·027	−1·295	−0·989	4·296	3·980	3·792	0·316	0·504	Ung	33
34	Baranya	4·098	3·988	3·937	4·180	3·502	0·111	0·161	0·678	+0·517	+0·182	−0·486	−0·486	−0·435	4·170	3·871	3·843	0·296	0·327	Baranya	34
35	Arad	5·008	4·239	4·251	4·977	4·180	0·729	0·757	0·797	+0·068	+0·040	−0·031	−0·099	−0·071	4·797	4·503	4·470	0·294	0·327	Arad	35
36	Nógrád	3·939	3·293	3·247	4·395	3·653	0·645	0·691	0·742	+0·097	+0·050	+0·456	+0·360	+0·406	4·137	3·871	3·673	0·283	0·484	Nógrád	36
37	Szatmár	4·353	3·911	3·746	4·109	3·684	0·443	0·607	0·425	−0·018	−0·182	−0·244	−0·227	−0·062	4·165	3·951	3·826	0·214	0·339	Szatmár	37
38	Szabolcs	4·956	4·640	4·414	4·747	4·341	0·316	0·542	0·206	−0·110	−0·336	−0·209	−0·099	+0·127	4·693	4·436	4·330	0·207	0·303	Szabolcs	38
39	Gömör	4·808	3·725	3·551	3·756	3·267	0·283	0·457	0·489	+0·206	+0·051	−0·252	−0·498	−0·284	3·882	3·690	3·523	0·192	0·364	Gömör	39
40	Zemplén	3·703	3·673	3·431	4·202	3·749	0·032	0·274	0·453	+0·421	+0·179	+0·497	+0·076	+0·318	3·692	3·524	3·269	0·173	0·428	Zemplén	40
41	Bihar	4·315	3·599	3·512	4·491	3·743	0·716	0·803	0·748	+0·032	−0·055	+0·176	+0·144	+0·231	3·983	3·886	3·757	0·097	0·226	Bihar	41

Méltóságos Királyi Tábla!

A pincehelyiségek kerbeadásából kifolyólag a környezetkárosítás elhelyezése végett függőgépjét, a helyiség arra történő célra legalkalmasabb olyasfajta használhatóvá tételéhez szükséges költségek alapján a következő

Határozatot

hozni szíveskedjék.

Budapesten, 1887 július hó 18-án.

Kiváló nagy tisztelettel

1) asphaltozási munka: 603 f. 36 kr.
2. betonirozási " : 253 " 92
3. kőmíves " 231. " 20
4. ácsolás " 200. —

összesen 1288 f. 48 kr.

Városi Főorvosi Hivatal

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ugyv

A Magyar
Dr Stoczek-Ignácz
ügyv.
a M. T. Akadémia másodtitkának
Budapesten

Tisztelettel jelenti

Simics Károly vármegyei
ügyvéd előterjesztése könyv-
vizsgálói díjszámítás helyességének
1887. évi megállapítása iránt.

2/a
1887

Az ügyvédi könyvvizsgálói
díjra az határoz kötelező
jogot, folyamodónak a vizs-
gálatról szóló
szóbeli

2/a
1887

KÖNYVNYOMDÁJA ÉS

HORNYÁNSZKY VIKTOR

BUDAPEST

a M. T. Akadémia épületében.

KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

Budapest, 1887 Június hó 20-án

Méltóságos Gyulai Pál úrnak mint a M. T. Akadémia
h. főtitkárának

Budapesten

A bíróilag ezen által bérben bírt könyvnyomdai helyiség, főképpen pedig a gépterem, az üzlet haladása és fejlesztése következtében már is elégtelennek bizonyult. Mután e év folyamában két új könyvnyomtató gépet és egy új gázmotort elhelyezni állásunk, más megoldást nem találunk, minthogy a M. Tud. Akadémiától a gépterem felett levő első emeleti 10-ik számú lakásnak részünkre való bérbeadását kérelmezzük. E lakásban szándékoznánk a bérház dunai oldalán levő szedőszemélyzet egy részét elhelyezni s a jelenlegi könyvnyomdai vendégszobákat folytatólag a két új sajtó számára gépteremmé alakítani, az emeleten más egyébb az épületnek kárt vagy nagyobb mozgást okozó gépet vagy hajtó erőt semmi szín alatt nem alkalmazván. A jelenlegi gépteremből, vagy a mellette levő udvari szedőhelyiségből szándékoznánk a feljárót (cséplőgépes) és a formaállító fel- és lehúzógépet alkalmazni s a kibérlendő 10-ik számú lakásba csakis ez által lenne a feljáró, még a folyosóról való fő- s mellékajtók teljesen elzárhatnánk.

Említett 10-ik számú első emeleti lakásért, mely után az Akadémia jelenleg 698 ft. 75 krnyi bért nyer, évi 800 forintot ajánlunk s kérjük, hogy e helyiséget f. é. Augusztus 1-én felmondván, úgyan ez évi November 1-től legalább is öt évre rendelkezésünkre bocsátani és a róla való nyilatkozatot Augusztus 1-én velünk megtölni méltóztassék.

Az általunk eszközlendő beosztásokat és változtatásokat tudomásul

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

vele közlendőben, folyamodványunknak rövid úton való elintézését mely
hozzálelkel várjuk.

Hálásságodnak

alázatos szolgái

HORNYANSZKY VIKTOR
KÖNYVNYOMDÁJA
ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPESTEN

Hornyánszky Viktor Donchakáry
igazgató.

Hornyánszky nyomdai
kir. ezer lapbírálati
levelezőjegy

3.a
1887

Magyar Tudományos
AKADÉMIA
Főtitkári hivatal.

Érk. 1887. junius 20.

446.

Áttétetik az akadémiai Második
elnök úrhoz.

Budapest, 1887. junius 20.

Gyulai Pál
k. főtitkár.

3.a
1887

AKAF.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Az 1886-ik évre első "Marczibányi mel-
lékjutalom" az 1850-86-ik években meg-
jelenő, a szépmennyiség körébe tar-
tozó valamely műnek leven adva
ítélendő: arra alkalmasat, ide melle-
kelt művével, a főkéntt annak
legsikerültebb színeket viselő második,
fő részével pályázik.

A "figyelmeztetés" értelmében,
művével, a illetőleg annak, alkal-
ma úgy tartott ajánlatosabb tulaj-
donságairól, a körülményekről jegyzi meg.

Feleslegesnek tartja egy ilyen mű-
ről, melyet a külföld nemzetei a leg-
különbeken a németek, oly gazdagon
kimüveltek, s, a melynek mintegy
hazánkban önálló művelői eddigelé alig
voltak, a tárgyat tudtával, helyes-
nek ismert irányait tovább fejlet-
teni lehetne (a mennyiben ilyenről

lehet szó, arra törekedjék a magyar szerző
kerülni (vö. reflexio): az eredetiség
lett volna a szembetűnő eredetiség
egy olyan műben, a mely részben
a tanuló ifjúság használatára
lesz irva, minthogy feltételül
követeli, hogy a megállapodott
nyomokon haladjon.

Mindamellett az iró finnyaságának az eredetiségét azon nemét, hogy egyéniségét zsibbal el nem vesztői, sőt az a mü több részében (így az 1. 2. 11. 12. 24. 40. 41. 42. 43. 44–46. 78. 88–90. §§-okban, s a jegyzetekben sok helyütt) elég határozottan előtérbe lép. Tudja mindenütt, hogy mit mond és mikor mondja; s ez által mindazt a mit nem magyarul tette.

A mit még müvében figyelembe vetetni kér, ilyek:

A tiszta rendhez.

Világos, értheto előadás. (Más nem:

zetek, főként a franciák irodalmában
talán elhallgatható, mert általános;
valunk ez is valami.)

Egyben, szép stil.

A repertorium, mint a karai nyelven
megjelent, figyelemre méltóbb aesthe-
kai és művészetelmi dolgozatok
együttes kimutatása, az ipjúságra
nézve hiányt pótol.

Irodalmunkban ez az egyetlen mű,
mely az összes művészeket, azok-
nak egymáshoz viszonyát, közé-
leti kifejlődését, - ez utóbbiba
a karait is bele számítva - s az
aesthetika minden főbb kérdését
bár röviden tárgyalja. S jóllehet
véghez iskolai kényszerítésre, de egy-
szersmind a nagy közönség hasz-
nálatára is készült, mely el-
ből merítheti a művészetekre
és művészetelemre nézve
annyi ismeretet, a mennyi után
lárus tájékozhatásul elég.

Maczibánya 1887.

S végül ha még hozzá teszem, hogy már második kiadásban fo-
rog a közönség kezén, s így az
esthetikai és művészelmi is-
mereteket évek óta terjeszti
náluk: mindenki elmondhatom a mi
ide tartozott.

Nem lehetetlen, hogy a bírálók
találni fognak a jutalomra érde-
mesebb művet ennél: mindamellett
nem vonakodhatom el magamtól a jo-
got és kötelességet, hogy legalább
a formánál meg ne jelenjek.

Maradok kiválósággal mindvégig

Budapest. 1887. jan 24.

Szivesen u. Z.

a tekintetes
Zöldkári kiadóhi-
vatal
Kéri tovább
Budakeszi,
középiskolai tanár.

5/a (pót)
1887.

A M. Tud. Akadémiai Titkárnak

Főtisztelt hivatalának!

A „képzőművészeti remekek" című alatt az Ide mellékelve bemutatott

„ fekvő alakú 4 kötetes műtörténelmi munkát értem, mely az 1882–

1886 évi közben jelent meg, mely időközben nem csak és hanyal kiadatott

ott, melyekből egy-egy kötetet szintén mellékelek, még London és New-

Yorkban az megjelenendő angol kiadásra, mint rendeltetési vajha alá!

Munkám fő erényének tartom, hogy nem csak irányát és

irályánál fogva hatott ide, hogy a nagy közönség élvezettel és könnyen

sajátíthatja el belőle az ősök és rendszerint művészetének

ismeretét, – hanem hogy főleg ez volt az első és tervezetének néme-

mai nagy és egyedül álló munka, mely művészettörténelmi adatokat rend-

szeresen és képekkel kísérve magyar nyelven publikált. (: Tartom ugyan

iskolai és tanítási célokra való könyve csak tavaly jelenvén meg :)

Hogy feladatának megfelelt, s hogy csakugyan régen érzett hiányt

sőlőtt pótolt bizonyítja az is, hogy 3000 példányát fogyni kellett, ami

könyv piacunkon eddigelé csaknem példátlan ért.

Tisztelettel kérem tehát végül, hogy e vállalatnak tulajdonítható,

hogy Divald Károly által a fenti képmunkákat, mely egyúttal ötven t. é.

munkáin képei közzétételére vannak, kazaikban megkomoltatni el-

/.

Ily jelentékeny változásra emelkedett. Valamint hogy munkáink 4 kötetében 240. műremek, összesen 800 képpel (egy millióval több kép) hozzáférhetővé tétettek (mert kötetben egyszerűsített a kiadvány sportszerű képecskéivel is): a képzőművészetek remekeinek ismeretét eddig példátlan gyorsan és általánosságban mozdítják elő.

Végül Degen nyelvekre való fordítása a szokás való megjelenése által, bécsinyára hazai irodalmunk tekintélyét emelte.

Megjegyzem végül, hogy műveimnek nem feladata, mindenkor nem volt a műtörténelmi irodalmi önálló kutatások alapján új felfedezésekre gondolni, hanem csak a kutatókat, művészek és közönségnek minél tekintélyesebb alakban, a nagyközönség igényeihez közel és minél olcsóbb áron tekintetbe venni a tárgy egész oldalban irodalmát.

Műveim alapján bátorkodom ezen művemet az 1886 évi, a népiskolai munkák legjobbjainak egyik napvilágra hozatalát, Marczibányi nélkülözhetlenné, pályázat gyanánt beküldeni.

Munkáim köteteit a pályázat után készséggel kiküldeni kérem.

Budavár 1887. Január hó 29 én

Kt. Győrffy utcza 8 szám.

Dr Szendrei János

6/a
1887. (pót)

Tekintetes Akademia!

Mély tisztelettel bátorkodom fordítmányaimat (Virgil Eneisze; Ho-
ráz Levelei, a Költészettannal; Lu-
kán Tárzáliája) a Tekintetes Aka-
demia nagy jutalmáért pályá-
zatra bocsátani.

Említett műveim, melyeket an-
nak idejében volt szerencsém a
Tekintetes Akademia könyvtárá-
nak megküldeni, 1881—1886-ki
években láttak világot.

Ajánlásunkra annyit hozhatok föl,
hogy azok az eredetiekhez, mennyiben
ez általán lehetséges, hű visszhangjai,
— tekintve akár tartalmat, akár a
lakot, akár végre a nyelvezetet.

Midőn fordítmányaim „megkü-
lönböztető" vonásait, melyeket imént
kifejtettem, a Tekintetes Akademia
becses figyelmébe ajánlanám, maradok

a Tekintetes Akademiának

Budapest, 1887 jan. 20.

alázatos szolgája

Márki József tb. m. k.

4/a
1887. (brit)

1

MTA KÖNYVTÁRA
KÉZIRATTÁR
AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

1887

KÉZIRATOK

FINIS

VEGE